

Α.Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : «ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ». Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ.**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Γ. ΚΟΝΔΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΘΩΜΑ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή για την πολύτιμη καθοδήγηση του. Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω θερμά τους υπαλλήλους της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου Χίου για την βοήθεια που μου προσέφεραν στην συγκέντρωση των στοιχείων και το προσωπικό των Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου Χίου. Επιπρόσθετα, οφείλω να αφιερώσω την πτυχιακή μου εργασία στους γονείς μου που μου συμπαραστάθηκαν όλα τα χρόνια της φοίτησης μου στο Α.Τ.Ε.Ι Καλαμάτας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία έχει θέμα την Εργασιακή ταυτότητα και κοινοτική ανάπτυξη, η περίπτωση του Δήμου Χίου. Σκοπός αυτής της ανάλυσης είναι να διερευνηθεί η οικονομική εξέλιξη σε διάφορους τομείς για παράδειγμα στον τομέα της μαστίχας που είναι ένας σημαντικός παράγοντας στη συμβολή της ανάπτυξης του Νησιού. Επίσης σε ποιο βαθμό έχουν πετύχει ή και το αντίθετο την ανάπτυξη και κατά τους στόχους τους.

Αναφορά γίνεται σε όλους τους τομείς του νησιού, ξεκινάει με ένα ιστορικό της Χίου από παλαιότερους χρόνους μέχρι και τους νεότερους και συγκεκριμένα αναφέρεται η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων όπως και η ανάπτυξη του νησιού βάση της εργασίας τους. Στη συνέχεια αναφέρει βασικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού, την αγορά εργασίας όπως και το ανθρώπινο δυναμικό αλλά και τα ποσοστά ανεργίας.

Το πρώτο μέρος, αποτελείται από τον πρωτογενή τομέα δηλαδή την παραγωγική ανάπτυξη σε ότι αφορά τη γεωργία και την αλιεία, ο δευτερογενής τομέας αποτελείται από τα διάφορα εργοστάσια που υπάρχουν στο νησί και το σημαντικό επάγγελμα του ναυτικού. Ο τριτογενής τομέας αναφέρει το εμπόριο, τον τουρισμό και τις προσπάθειες προβολής και προώθησης της Χίου με τα ανάλογα προγράμματα. Ένα σημαντικό κομμάτι επίσης είναι ο πολιτισμός που κατέχει η Χίος, όπως και η πολιτιστική υποδομή και δραστηριότητα της πόλης. Προς το τέλος του θεωρητικού μέρους της εργασίας αναφερόμαστε σε κάποιες σημαντικές υποδομές που έχουν γίνει με το πέρασμα των χρόνων και συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη.

Το δεύτερο μέρος, αποτελεί τη μελέτη πάνω στους κυριότερους παραγωγικούς τομείς της Χίου με τα ανάλογα ερωτηματολόγια στους αρμόδιους, και την έρευνα των αποτελεσμάτων με τα ποσοστά.

Τέλος η έρευνα βοήθησε στο να βγουν ορισμένα συμπεράσματα για την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας της κοινοτικής ανάπτυξης και της εργασιακής ταυτότητας των κατοίκων της Χίου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	7
-----------------------	----------

ΜΕΡΟΣ Α

Εισαγωγή	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Αναδρομή στην ιστορία της Χίου	
1.1 Ιστορικό της Χίου	13
1.1.1 Προϊστορικά Χρόνια (6.000 – 1.000 π. Χ.)	13
1.1.2 Κλασική Εποχή (1.000 π. Χ. – 80 π. Χ.)	14
1.1.3 Πρωτοχριστιανική Εποχή	16
1.1.4 Βυζαντινή Εποχή	16
1.1.5 Γενουάτες (1346 μ. Χ. – μέχρι τώρα)	17
1.1.6 Τουρκοκρατία & Νεότερα χρόνια (1566 μ. Χ. – μέχρι τώρα)	17
1.2 Κοινωνική Γεωγραφία της Χίου	18
1.2.1 Η Πόλη της Χίου	19

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Πληθυσμός – Ανθρώπινο δυναμικό	21
2.1 Βασικά χαρακτηριστικά πληθυσμού	21
2.2 Μετανάστευση – Φυσική κίνηση	22
2.3 Αγορά εργασίας & ποσοστό ανεργίας	22
2.4 Χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού	23
2.5 Διάρθρωση απασχόλησης	23
2.6 Ανεργία	24

ΜΕΡΟΣ Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Πρωτογενής τομέας	25
3.1 Γεωργία	25
3.1.1 Μαστίχα	26
3.1.2 Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου	27
3.1.3 Οι δραστηριότητες της Ένωσης	29
3.1.4 Η Ιστορία του Κρασιού – «Αριούσιος Οίνος»	30
3.1.5 Αριούσιος Α.Ε	31
3.1.6 Οινοποιείο Αριούσιος	33
3.1.7 Εσπεριδοειδή	33
3.2 Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες Χίου	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Δευτερογενής τομέας	37
4.1 Εργοστάσιο Μαστίχας	37
4.1.1 Εργοστάσιο Τσίκλας	37
4.1.2 Mastihashop	38
4.2 Εργοστάσιο Εσπεριδοειδών	39
4.2.1 Δραστηριότητα ΑΣΕ Χίου	39
4.3 Εργοστάσιο Γάλακτος	40
4.4 Ναυτιλία	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Τριτογενής τομέας	43
5.1 Εισαγωγικό & Εξαγωγικό εμπόριο	43
5.2 Συγκοινωνίες	44
5.2.1 Οδικό δίκτυο	44
5.2.2 Αεροδρόμιο	44
5.2.3 Το λιμάνι της Χίου	44
5.2.4 Η Συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη του Νησιού	45
5.3 Τουρισμός	46

5.3.1 Αγροτουρισμός	46
5.3.2 Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής της Χίου	49

ΜΕΡΟΣ Δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Πολιτισμός	50
6.1 Η Πολιτιστική υποδομή της πόλης της Χίου	50
6.1.1 Βιβλιοθήκη Κοραή & Λαογραφικό Μουσείο Αργέντη	51
6.1.2 Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου	51
6.1.3 Ναυτικό Μουσείο Χίου	51
6.1.4 Δημοτική Πινακοθήκη Χίου	52
6.2 Πολιτιστική δραστηριότητα στο Νομό Χίου	52
6.3 Η Διεύθυνση Πολιτισμού της Περιφερειακής Ενότητας Χίου	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Υποδομές	54
7.1 Μεγάλα έργα υποδομής στο νησί της Χίου	54
7.1.1 Οικονομικά στοιχεία Έργου	54

ΜΕΡΟΣ Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Επίλογος	97
----------------------	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ:

Πίνακας 8, Κατανομή του πληθυσμού στο νομό Χίου (τοπική στατιστική υπηρεσία, 2001)	24
Πίνακας 13, Εξέλιξη προϊόντος	60
Πίνακας 15, Η «χρυσή εποχή» της μαστίχας	61
Πίνακας 17, Σημαντικότερα προβλήματα για τη μαστίχα	62
Πίνακας 19, Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	63
Πίνακας 21, Εργασιακή ταυτότητα κατοίκων Μαστιχοχωριών	64
Πίνακας 23, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη μαστίχα	65
Πίνακας 25, Εξέλιξη εμπορίου	67
Πίνακας 27, Η «χρυσή εποχή» του εμπορίου	68
Πίνακας 29, Σημαντικότερα προβλήματα για το εμπόριο	69
Πίνακας 31, Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση το εμπόριο	70
Πίνακας 33, Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση το εμπόριο	71
Πίνακας 35, Εξέλιξη ναυτιλίας	73
Πίνακας 37, Η «χρυσή εποχή» της ναυτιλίας	74
Πίνακας 39, Σημαντικότερα προβλήματα για τη ναυτιλία	75
Πίνακας 41, Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τη ναυτιλία	76
Πίνακας 43, Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη ναυτιλία	77
Πίνακας 45, Εξέλιξη δημοσίων έργων	79
Πίνακας 47, Η «δημιουργική εποχή» των δημοσίων έργων	80
Πίνακας 49, Σημαντικά προβλήματα για τα δημόσια έργα	81
Πίνακας 51, Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	82
Πίνακας 53 Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία στο τομέα των έργων	83
Πίνακας 55, Εξέλιξη Αριούσιου Οίνου	85
Πίνακας 57, Η «χρυσή εποχή» του Αριούσιου Οίνου	86

Πίνακας 59, Σημαντικά προβλήματα για τον Αριούσιο Οίνο	87
Πίνακας 61, Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τον Αριούσιο Οίνο	88
Πίνακας 63, Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τον Αριούσιο Οίνο	89
Πίνακας 65, Εξέλιξη εσπεριδοειδών	91
Πίνακας 67, Η χρυσή εποχή των εσπεριδοειδών	92
Πίνακας 69, Σημαντικότερα προβλήματα	93
Πίνακας 71, Εργασιακή ταυτότητα με βάση τα εσπεριδοειδή	94
Πίνακας 73, Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τα εσπεριδοειδή	95

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα 14, Εξέλιξη προϊόντος την τελευταία δεκαετία	60
Γράφημα 16, Χρυσή εποχή μαστίχας	61
Γράφημα 18, Σημαντικότερα προβλήματα	62
Γράφημα 20, Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	63
Γράφημα 22, Εργασιακή ταυτότητα κατοίκων Μαστιχοχωρίων	64
Γράφημα 24, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση τη μαστίχα	65
Γράφημα 26, Εξέλιξη προϊόντος την τελευταία δεκαετία	67
Γράφημα 28, Χρυσή εποχή εμπορίου	68
Γράφημα 30, Σημαντικότερα προβλήματα	69
Γράφημα 32, Εργασιακή ταυτότητα κατοίκων με βάση το εμπόριο	70
Γράφημα 34, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση το εμπόριο	71
Γράφημα 36, Εξέλιξη ναυτιλίας την τελευταία δεκαετία	73
Γράφημα 38, Χρυσή εποχή ναυτιλίας	74
Γράφημα 40, Σημαντικά προβλήματα	75
Γράφημα 42, Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τη ναυτιλία	76
Γράφημα 44, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση τη ναυτιλία	77
Γράφημα 46, Εξέλιξη δημοσίων έργων την τελευταία δεκαετία	79
Γράφημα 48, Η εποχή ανάπτυξης δημοσίων έργων	80
Γράφημα 50, Σημαντικότερα προβλήματα	81
Γράφημα 52, Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	82
Γράφημα 54, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση τα δημόσια	

έργα	83
Γράφημα 56, Εξέλιξη Αριούσιου Οίνου την τελευταία δεκαετία	85
Γράφημα 58, Χρυσή εποχή Αριούσιου Οίνου	86
Γράφημα 60, Σημαντικότερα προβλήματα	87
Γράφημα 62, Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τον Αριούσιο Οίνο	88
Γράφημα 64, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση τον Αριούσιο Οίνο	89
Γράφημα 66, Εξέλιξη προϊόντος την τελευταία δεκαετία	91
Γράφημα 68 Χρυσή εποχή	92
Γράφημα 70, Σημαντικότερα προβλήματα	93
Γράφημα 72, Εργασιακή ταυτότητα κατοίκων με βάση τα εσπεριδοειδή	94
Γράφημα 74, Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας με βάση τα εσπεριδοειδή	95

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1, Μοναστήρι της Νέας Μόνης	12
Εικόνα 2, Η Χίος κατά την Τουρκοκρατία	13
Εικόνα 3, Η κεντρική πύλη του Κάστρου της Χίου	14
Εικόνα 4, Άγιο Γάλας	16
Εικόνα 5, Άγιο Γάλας	16
Εικόνα 6, Εμπορείος	17
Εικόνα 9, Μαστιχόδεντρα των Νοτιοχωρίων	29
Εικόνα 10, Μαστιχόδεντρα των Νοτιοχωρίων	29
Εικόνα 11, Χιώτικα εσπεριδοειδή	38
Εικόνα 12, Παραδοσιακό δωμάτιο σε Μεσαιωνικό χωριό	51

ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 7, Χάρτης της Χίου	23
---------------------------	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε. = Ανώνυμη Εταιρία

Α.Σ.Ε.Χ = Αγροτικός Συνεταιρισμός Εσπεριδοκαλλιεργητών Χίου

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. = Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο

Ε.Β.Ε.Κ = Ελληνική Βιομηχανική Εμπορική Κτηματική

ΕΛ.ΜΑ. = Ελληνική Μαστίχα

Ε.Μ.Χ = Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου

Ε.Ο.Κ = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Ε.Ο.Τ. = Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ε.Σ.Υ.Ε = Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

κ.α. = και άλλα

κ.λ.π. = και τα λοιπά

μ. Χ. = μετά Χριστό

Ο.Α.Ε.Δ = Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού

ΠΕΠ = Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

π. Χ. = προ Χριστού

π. χ = παραδείγματος χάριν

χλμ = χιλιόμετρο

% = ποσοστό επί τοις εκατό

& = και

ΜΕΡΟΣ Α

Εισαγωγή

Στη Χίο λόγω της καίριας γεωγραφικής της θέσης και των καταλλήλων κλιματολογικών συνθηκών εγκαταστάθηκαν άνθρωποι πολύ νωρίς. Τα αρχαιότερα μέχρι σήμερα αρχαιολογικά ευρήματα ανάγονται στην 6^η χιλιετία. Ανασκαφές στον Εμπορειό και στο σπήλαιο στο Άγιο Γάλας μας δίνουν στοιχεία για τις κοινωνίες της νεολιθικής και πρώιμης εποχής του χαλκού με γεωργικό και κτηνοτροφικό χαρακτήρα. Ένας οικισμός της μυκηναϊκής εποχής στον Εμπορειό αποδεικνύει την εγκατάσταση Ελλήνων στη Χίο και εδώ πρέπει να έχουν ρίζες τους οι μύθοι για τον οικιστή Οينوπίωνα και την κόρη του τη Νύμφη Χιόνη, που κατά μία εκδοχή έδωσε το όνομα στο νησί.

Σταθμός στην ιστορία του νησιού είναι ο Α΄ Ελληνικός αποικισμός, όταν γύρω στο 1000 π.Χ. στη Χίο, στη Σάμο και σε δέκα πόλεις στην απέναντι ακτή ήλθαν οι Ίωνες. Η Χίος γρήγορα αναπτύχθηκε οικονομικά και πνευματικά, αφού με βάσιμα επιχειρήματα θεωρείται η πατρίδα του μεγαλύτερου ποιητή των αιώνων, του Ομήρου. Στα αρχαϊκά χρόνια, 7^{ος} και 6^{ος} π.Χ. αιώνας, είναι μια μεγάλη ναυτική δύναμη. Η αποικία της Μαρώνεια στη Θράκη και ο εμπορικός σταθμός στη Ναύκρατη της Αιγύπτου διευκολύνουν το υπερπόντιο εμπόριο, το διαμετακομιστικό, αλλά και των εκλεκτών προϊόντων της, του κρασιού που θεωρούνταν το καλύτερο και ήταν το ακριβότερο στον αρχαίο κόσμο, των κεραμικών κ.α. Οι τέχνες ανθούν και τα έργα της φημισμένης οικογένειας των γλυπτών Μικτιάδη, Άρχερμου, Βούπαλου και Άθηνι στόλιζαν πολλές ελληνικές πόλεις.

Με την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης η θέση της Χίου αναβαθμίστηκε και όπως δείχνουν τα παλαιοχριστιανικά της μνημεία ήταν αρκετά ανεπτυγμένη. Η πειρατεία όμως στο Αιγαίο, οι επιδρομές των Αράβων και η γενικότερη παρακμή της περιοχής είχαν το αντίκτυπό τους στο νησί. Από τον 9^ο αιώνα το Βυζαντινό κράτος αναδιοργανώνεται και στο πλαίσιο του αμυντικού συστήματος κτίζεται το φρούριο της Χίου, που εξασφάλισε την προστασία της και τη διακίνηση των εμπορευμάτων και εξελίχθηκε σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό κέντρο. Άλλα μικρότερα φρούρια, πύργοι και βίγλες χτίστηκαν σε διάφορα σημεία του νησιού και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις που τους παραχωρούνταν συνέβαλαν στη σταδιακή μεταβολή τους σε χωριά. Η νέα Μονή, που ιδρύθηκε στα μέσα του 11^{ου} αιώνα από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ' Μονομάχο, έπαιξε σημαντικότερο ρόλο όχι μόνο στη θρησκευτική και πολιτική ζωή, αλλά και στην οικονομία του τόπου.¹

Καθώς Βυζαντινοί, Δυτικοί και Τούρκοι αγωνίζονται για τα συμφέροντά τους στην περιοχή, η Χίος βρίσκεται στο κέντρο των συγκρούσεων. Η συνθήκη του Νυμφαίου

¹ Οικονομία της Χίου : Ένωση ξενοδόχων Χίου : www.chios-hotels.gr

(1261) ανοίγει το δρόμο στους Γενουάτες, που καταλαμβάνουν τη Χίο το 1346 για 220 χρόνια. Η εταιρεία των Ιουστινιάνι Μαόνα ελέγχει την οικονομία της Χίου. Το Κάστρο γίνεται το κέντρο της πόλης με εντυπωσιακά κτίρια, τα Κάστρα-χωριά οργανώνονται και η εκμετάλλευση της μαστίχας αποτελεί κύρια πηγή πλούτου για τους κατακτητές.

ΕΙΚΟΝΑ 1 : Μοναστήρι της Νέας Μονής

Οι Τούρκοι καταλαμβάνουν χωρίς αντίσταση το νησί στα 1566. Με τους προνομιακούς ορισμούς που πήραν οι Χιώτες είχαν πολλές ελευθερίες. Η Δημογεροντία ασκούσε την εξουσία, η οικονομία άκμαζε βασισμένη κυρίως στην υφαντουργία –τα μεταξωτά της ήταν περιζήτητα- και η Χίος θεωρούνταν ο παράδεισος της Ανατολής, ενώ ταυτόχρονα οι μεγάλες οικογένειες άπλωναν το διεθνές οικονομικό τους δίκτυο. Οι δύο όμως φοβερές καταστροφές, από τους Τούρκους στα 1822 και από τους σεισμούς στα 1881 τη μετέβαλαν σε ερείπια και ανέστειλαν τις δραστηριότητες της².

² Οικονομία της Χίου : Ένωση ξενοδόχων Χίου : www.chios-hotels.gr

EIKONA 2 : *Η Χίος κατά την Τουρκοκρατία*

Η Χίος μετά την απελευθέρωση στα 1912 ακολούθησε την κοινή πορεία του ελληνικού κράτους. Τα γεγονότα που επηρέασαν τη ζωή του τόπου ήταν ο μικρασιατικός πόλεμος με την εγκατάσταση χιλιάδων προσφύγων και με την πλήρη αποκοπή από τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη, ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η ελληνοτουρκική κρίση το 1974.

Σήμερα, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τις μαρτυρίες της μακραίωνης ιστορίας του νησιού και την τέχνη της στο Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βυζαντινό Μουσείο, το Λαογραφικό, το Ναυτικό, την ιστορική Βιβλιοθήκη Κοραή, την Πινακοθήκη, το Φρούριο της πόλης και τον Κάμπο. Στο Βροντάδο υπάρχει το Μουσείο του Φιλοπροόδου Ομίλου, το άγαλμα προς τιμήν του Αφανούς Ναύτη και η Δασκαλόπετρα, η πέτρα του Ομήρου, όπου σύμφωνα με την παράδοση δίδασκε τους μαθητές του. Στην κεντρική Χίο βρίσκεται η Νέα Μονή με τα περίφημα ψηφιδωτά της, η μοναδική πολιτεία του Αναβάτου σχεδόν έρημη, και στα γραφικά βορειόχωρα βυζαντινές και νεότερες εκκλησίες, καθώς και το σπουδαίο σπήλαιο στο βορειοδυτικό άκρο, στο Άγιο Γάλας. Στα Νότια, τα μεσαιωνικά χωριά είναι μοναδικά για την αρχιτεκτονική τους, ιδιαίτερα το Πυργί, που ξεχωρίζει με τις ζωγραφιστές προσόψεις των σπιτιών. Αυτά όμως είναι διάσημα και για τη μαστίχα, αφού είναι το μοναδικό μέρος του κόσμου που ευδοκιμεί.

Έτσι παρά τα πλήγματα που έφεραν οι πόλεμοι, οι σεισμοί και η άναρχη δόμηση στη διατήρηση των μνημείων του νησιού, οι μαρτυρίες της μακραίωνης ιστορίας του, το υψηλό επίπεδο διαβίωσης, η παράδοση του πλούτου, της μόρφωσης και της αρχοντιάς, το θαυμάσιο κλίμα και το αιγαιοπελαγίτικο φώς κάνουν τη Χίο ένα τόπο που γοητεύει και εντυπωσιάζει.³

³ Οικονομία της Χίου : Ένωση ξενοδόχων : www.chios-hotels.gr

ΕΙΚΟΝΑ 3 : Η Κεντρική Πύλη του Κάστρου της Χίου

Η παρούσα λοιπόν εργασία, έχει ως αντικείμενο μελέτης τη Χίο. Προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε το θέμα της αστικής ταυτότητας κάτω από μια συγκεκριμένη οπτική, εκείνη της εργασίας και της οικονομικής ανάπτυξης, επειδή αποτελούν σημαντικούς μηχανισμούς, αν όχι κυρίαρχους, τόσο από την άποψη της αστικής ανάπτυξης όσο και εκείνης της διαχρονικής ιστορίας της Χίου. Βεβαίως οι πολιτισμικοί παράγοντες αποτελούν ένα δεύτερο πόλο σημαντικών στοιχείων στη βάση των οποίων οργανώνεται η αστική ταυτότητα. Οι περίοδοι ανάπτυξης ή οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, όπως θα δούμε, διαμορφώνουν ένα πλέγμα συνεχούς οργάνωσης και εξέλιξης της ταυτότητας αυτής, άρα και σημαντικού παράγοντα για τη μελλοντική εξέλιξη του νησιού της Χίου.

Τα βήματα που ακολουθήσαμε ώστε να διαμορφώσουμε μια ορατή εικόνα της αστικής ταυτότητας στη Χίο είναι τα ακόλουθα : Ιστορική αναδρομή που μας επιτρέπει να διακρίνουμε τα βασικά στάδια της ιστορικής διαμόρφωσης του χώρου.

Επίσης, εξετάζουμε την οικονομική εξέλιξη του νησιού, σε όλους τους τομείς του. Ξεκινώντας από τον πρωτογενή τομέα, δίνουμε μεγάλη έμφαση στα προϊόντα εκείνα που ενίσχυσαν την τοπική οικονομία και συνεχίζουν μέχρι τις μέρες μας.

Θα σας παρουσιάσω ακόμα την ομορφιά της τέχνης και το άξιο λόγο πολιτιστικό επίπεδο της Χίου. Το Ομήρειο που είναι το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Χίου ακολουθεί ένα πρόγραμμα πολιτιστικής ανάπτυξης και κατέχει την απαραίτητη υποδομή για τη στήριξη και τη διάδοση του ψυχαγωγικού, ενημερωτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα των τεχνών.⁴

Τέλος, θα δούμε πως η «εργασία» τοποθετείται στο επίκεντρο των κοινωνικό –

⁴ Οικονομία της Χίου : Ένωση ξενοδόχων : www.chios-hotels.gr

οικονομικών εξελίξεων και γίνεται ένα κεντρικό σημείο αναφοράς για την κοινωνία, την οικονομική ζωή και την ευημερία. Θα μελετήσουμε τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και του ανθρώπινου δυναμικού, την ενέργεια και ποιο ρόλο έπαιξαν διάφοροι σύνδεσμοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

1.1 Ιστορικό της Χίου

1.1.1 Προϊστορικά Χρόνια (6000 – 1000 π. Χ.)

Από τις αρχές της Νεολιθικής περιόδου είχε αρχίσει να αναπτύσσεται πολιτισμός σε όλη την περιοχή του βορείου Αιγαίου, στην οποία ανήκουν η Χίος και τα Ψαρά. Οι ευνοϊκές οικολογικές συνθήκες προσέλκυσαν τους αποίκους του νησιού.

Οι ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν σε περιοχές του νησιού όπως το Εμπορείος και το Άγιο Γάλας μαρτυρούν ότι στην διάρκεια της Νεολιθικής Περιόδου και της εποχής του Ορείχαλκου (6000-2000 π. Χ.), η Χίος πέρασε από διαφορετικά στάδια πολιτισμού και οικονομικών δομών.

ΕΙΚΟΝΕΣ 4 & 5 : Άγιο Γάλας

Σχετικά με το ποιοι ήταν οι πρώτοι άποικοι του νησιού, πρόκειται για ερώτημα που ακόμα μένει αναπάντητο. Υπάρχουν τρεις ξεχωριστές εκδοχές σε ότι αφορά το παραπάνω.

Σύμφωνα με την πρώτη, οι πρώτοι άποικοι του νησιού ήταν οι Πελασγίοι, από τους οποίους μέχρι σήμερα υπάρχουν πολλά τοπωνύμια του νησιού που φέρουν το όνομα τους. Τέτοια παραδείγματα είναι Πεληναλίο, Κρόνος, Δοσίον, Λαρισίον και άλλα.

Σύμφωνα με τη δεύτερη εκδοχή ο πρώτος άνθρωπος που εγκαταστάθηκε στο νησί ήταν ο Οينوπίων, γιος του Θεού Διόνυσου και της Αριάδνης, ο οποίος ήρθε από την Κρήτη. Το νησί ονομάστηκε σε Χίο από το όνομα της κόρης του, της νύμφης των Χίων.⁵

Τέλος, σύμφωνα με την Τρίτη εκδοχή που υποστηρίζεται από τον ιστορικό Ισίδωρο, το όνομα του νησιού προέρχεται από τους Phoenicians και στην συριακή γλώσσα σημαίνει τη λέξη μαστίχα.

Είναι πολύ πιθανό οι πρώτοι άποικοι πριν τους Ίωνες να ήταν οι Αβάντες από την

⁵ Ιστορία της Χίου : www.chiosonline.gr

Εύβοια. Επίσης, η παράδοση αναφέρεται στον βασιλιά Αμφίκλο, ο οποίος ήρθε στο νησί ανταποκρινόμενος σε χρησμό που έλαβε από το μαντείο των Δελφών. Τέσσερις γενιές αργότερα ο βασιλιάς Έκτορας, σύμφωνα πάντοτε με την παράδοση, απέλασε τους πρώτους ιθαγενείς του νησιού. Η καταστροφή του μυκηναϊκού οικισμού στο Εμπορείος συμπίπτει με την έναρξη του ιωνικού αποικισμού.

ΕΙΚΟΝΑ 6 : Εμπορείος

1.1.2 Κλασική Εποχή (Ίωνες – Κλασική Εποχή – Ελληνιστική περίοδος) (1000 π. Χ. – 80 π. Χ.)

Γύρω στα 1000 π. Χ. οι πρώτοι Έλληνες, Ίωνες από τη Βοιωτία, την Αττική και την ανατολική Πελοπόννησο αποίκησαν σταδιακά τα νησιά Χίος και Σάμος μαζί με 10 πόλεις της Μικράς Ασίας, ιδρύοντας την Δωδεκάπολη των Ιώνων. Το κέντρο της ήταν το καταφύγιο του Πανιώνιου, κοντά στην Μικάλη, το οποίο από θρησκευτική και πανηγυρική σύνοδος απέκτησε τον τύπο του Κοινού. Οι Ίωνες γρήγορα διασκορπίστηκαν σε όλο το νησί σε οικισμούς όπως τα Καρδάμυλα, τα Κοίλα, η Βολισσός, τα Φανά, ο Ποσειδών και άλλα, σύμφωνα με φιλολογικές πηγές. Η Χίος γνώρισε ακμή και έγινε μεγάλη ναυτική δύναμη. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στην περιοχή της Μεσογείου έχουν βρεθεί χιακά νομίσματα. Πέρα από μοναδικό προϊόν, τη μαστίχα που παρήγαγε το νησί, το χιώτικο κρασί – Αριούσιος Οίνος – ήταν επίσης πολύ γνωστό και ταυτόχρονα αποτελούσε μια πηγή πλούτου και δόξας, καθώς ο Αριούσιος ήταν ένα από τα πιο ακριβά κρασιά στην αρχαία Ελλάδα.⁶ Κατά τον 6^ο αιώνα π. Χ. η Χίος ήταν η μεγαλύτερη πόλη με πληθυσμό 60 – 80000 κατοίκους, αριθμοί που δεν περιλαμβάνουν τους δούλους. Στη διάρκεια των πρώτων χρόνων της εγκατάστασης των Ιώνων, το πολίτευμα που επικρατούσε ήταν το μοναρχικό. Από τα πιο δημοφιλή ονόματα βασιλέων ήταν ο Έκτορας και ο Ίπποκλος. Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το πολίτευμα κατά

⁶ Ιστορία της Χίου : www.chiosonline.gr

τον 6^ο αιώνα π. Χ. αναφέρουν ότι πρόκειται για μια συντηρητική ολιγαρχία ή δημοκρατία στα αρχικά της βήματα.

Από τα πρώτα χρόνια του ελληνικού κόσμου χρησιμοποιήθηκε ο όρος «βουλή». Αυτός ο όρος περιλαμβάνει δύο συμβούλια, ένα δημοκρατικό με εκλεγόμενα μέλη και αντιπροσώπους από κάθε μια φυλή και το αριστοκρατικό με εκλεγμένα μέλη. Ενδεχομένως από τα μέσα του 7^{ου} αιώνα π. Χ. οι Χιώτες να διαμόρφωσαν ένα τυπικό είδος Πόλης – Κράτους, απολαμβάνοντας με αυτόν τον τρόπο πολιτική σταθερότητα, πλούτο και ευημερία.

Ο φύλακας άγγελος των Χιωτών ήταν ο Δίας Πεληναίος, ο οποίος λατρεύονταν στο καταφύγιο του βουνού Πελληναίο, το οποίο σύμφωνα με ιστορικές αναφορές ήταν υπό τη φροντίδα του γένους Κλυτίδοι. Η επίσημη θεά ήταν η Αθηνά Πόλιας, η οποία είχε ναό στην πόλη της Χίου. Ο ναός του Απόλλωνα στα Φανά είναι ένας από τους πιο γνωστούς στον αρχαίο κόσμο.

Όλη αυτή η περίοδος ευημερίας έφτασε στο τέλος της το 493 π. Χ. όταν η Χίος κατακτήθηκε από τους Πέρσες. Οι Πέρσες προκάλεσαν λεηλασίες στο νησί και συγκεκριμένα έκαψαν τους ναούς, κατέστρεψαν τους αμπελώνες και απέστειλαν μεγάλο αριθμό αιχμαλώτων στον Πέρση βασιλιά.

Μετά τη μάχη της Μυκάλης (479 π. Χ.) οι Χιώτες επαναστάτησαν και απέκτησαν την ανεξαρτησία και την αυτονομία τους, ενώ συμμετείχαν και στην Αθηναϊκή Σύμπραξη. Επακολούθησε μισός αιώνας ειρήνης και ανάπτυξης, συνθήκες οι οποίες διακόπηκαν από τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Από την έναρξη του πολέμου έως και την κατάκτηση της Ελλάδας από τον Μέγα Αλέξανδρο, η Χίος υπέφερε πολιτική αστάθεια. Το 332 π. Χ. ο Μέγας Αλέξανδρος έστειλε ένα γράμμα στους Χιώτες με το οποίο ζητούσε την αποκατάσταση του πολιτικού δημοκρατικού σώματος, την ενίσχυση των νέων νόμων και την επουσιώδη τροποποίηση της υπαρκτής νομοθεσίας, σύμφωνα με το νέο καθεστώς. Επίσης, ο Μέγας Αλέξανδρος υποχρέωσε τους Χιώτες να υποβάλλουν τους δικούς τους νόμους σε αυτόν για έγκριση, επέβαλλε τη συμμετοχή 20 triremes στο στόλο του και εγκαθίδρυσε μακεδονική φρουρά στο νησί. Η αποδυνάμωση του ρόλου της ανεξάρτητης πόλης – κράτους ήταν πολύ εμφανής. Μετά το θάνατο του Μέγα Αλέξανδρου η Χίος αποτέλεσε τμήμα του Μακεδονικού Κράτους και στη συνέχεια πέρασε στην κυριαρχία του Πτολεμαίου του 1^{ου}, των Σελεύκιδων και του βασιλιά της Περγάμου. Όταν οι Ρωμαίοι έφτασαν στην Ελλάδα συμάχησαν με αυτούς και τους βοήθησαν να κυριαρχήσουν εναντίων των Σελεύκιδων της Συρίας (190 π. Χ.). Έτσι, απέκτησαν σπουδαία προνόμια. Στη διάρκεια των αυτοκρατορικών χρόνων το νησί επισκέφτηκαν οι Τιβέριοι και πιθανόν ο Νέρων. Οι Ρωμαίοι σταδιακά αφαίρεσαν από το νησί έργα τέχνης και η καταστροφή ολοκληρώθηκε με μια σειρά από καταστρεπτικούς σεισμούς. Τελικά, το 70 μ. Χ. οι Βεσπασίοι κατήργησαν την αυτονομία της Χίου και ξεκίνησε η οικονομική παρακμή κατά το τέλος του πρώτου αιώνα μ. Χ. μέσω κάποιων δραστηριοτήτων, όπως η παραγωγή του εξαιρετικού κρασιού του νησιού, ακόμη συνεχίστηκε.

1.1.3 Προτοχριστιανική Εποχή

Είναι άγνωστο παράδειγμα πότε η νέα θρησκεία, ο Χριστιανισμός, εξαπλώθηκε στο νησί. Η Χιακή παράδοση αναφέρει ότι το 54 μ. Χ. ο Απόστολος Παύλος στο δρόμο του για την Ελλάδα πέρασε από τη Χίο.

Ο πρώτος που ανέπτυξε δραστηριότητα για τη διδασκαλία και την επέκταση του Χριστιανισμού στο νησί ήταν ο Άγιος Ισιδώρος, ο μετέπειτα πολιούχος και μεγάλος προστάτης του. Ο μάρτυρας καταγόταν από την Αλεξάνδρεια και μαρτύρησε επί Αυτοκράτορα Δεκίου, στα 250 μ. Χ. όταν η μοίρα του Ρωμαϊκού στόλου, στην οποία υπηρετούσε, στάθμευσε στη Χίο.

Στα τέλη του 7^{ου} αιώνα μ. Χ. επί αυτοκράτορα Ιουστινιανού Β΄ η Χίος παρουσιάζεται να έχει «αποθήκη των βασιλικών κομερκίων» δηλαδή αποθήκη όπου το εμπόριο διακομιζόταν από το ίδιο το κράτος.

Γραπτές πληροφορίες για τα μνημεία της Χίου είναι ελαχιστότατες σχετικά με τα μνημεία της προχριστιανικής περιόδου. Οι διάφοροι ξένοι περιηγητές που άρχισαν να επισκέπτονται το νησί ήδη από τον 8^ο αιώνα μ. Χ. άφησαν αξιόλογα κείμενα περιγράφοντας λεπτομέρειες από τη φυσική ομορφιά του, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, την κοινωνική και εμπορική ζωή. Για παράδειγμα, ο Βενετός κληρικός Gerbanus Gerbani, ο οποίος στα 1125 έκλεψε το Άγιο σκήνωμα του Αγίου Ισιδώρου και το μετέφερε στη Βενετία, μας δίνει μια αρκετά ασαφή περιγραφή της βασιλικής του Αγίου.

Η αρχαιολογική έρευνα που είναι σχετικά περιορισμένη μπορεί να μας δώσει μια πιο σαφή εικόνα για την ιστορία του νησιού στα πρώιμα χριστιανικά χρόνια. Παλαιοχριστιανικές βασιλικές, παράλιοι οικισμοί, αγροικίες ψηφιδωτά δάπεδα, λείψανα οικοδομημάτων, έργα γλυπτικής και μικροτεχνίας, η κυκλοφορία των νομισμάτων, όλα δείχνουν ότι από τον 4^ο έως μέσα 7^{ου} αιώνα μ. Χ. υπάρχει μια άνθηση στο νησί, ύστερα από καταστροφές πολέμου, σεισμών και λοιμών.⁷

1.1.4 Βυζαντινή Εποχή

Η Χίος από τα τέλη του 7^{ου} μέχρι περίπου τα τέλη του 10^{ου} αιώνα μ. Χ. μοιράζεται την παρακμή και την οικονομική κατάρρευση των περιοχών της Μικράς Ασίας και του Ελλαδικού χώρου. Η αναδιοργάνωση του νησιού αρχίζει κυρίως τον 11^ο αιώνα. Στην πόλη κτίζεται πιθανότατα το Φρούριο, ενώ το χρυσόβουλο του Αυτοκράτορα Νικηφόρου Βοτανειάτη (1078 – 1081) μνημονεύει πλήθος αξιωματούχων διοικητικών και στρατιωτικών. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία των βασιλικών κάστρων, καστροκτιστών και καστροφυλάκων που δείχνει τη φροντίδα της πρωτεύουσας για αμυντικά έργα στο νησί, κάτι που πιθανότατα είχε αρχίσει επί βασιλείας Ηρακλείου και διακόπηκε στην περίοδο της παρακμής. Σύμφωνα με την Άννα Κομνηνή στα 1093 ο

⁷ Περίκος Γ. Η μαστίχα της Χίου, Επιστημονικές Εκδόσεις Έρευνας, Χίος 1990

Βυζαντινός Στρατηγός Κωνσταντίνος Δαλασσηνός εκδιώκει τον Τούρκο Τζαχά από τη Χίο. Το 1124 και 1171 οι Βενετοί προσπαθούν να καταλάβουν το νησί διότι ενέσκηψε λοιμός και διότι έμαθαν ότι έρχεται εναντίον τους ο Βυζαντινός στόλος με αρχηγό το Δούκα Κοντοστέφανο Ανδρόνικο. Μετά το 1204 η Χίος υπάγεται στο Λατινικό Κράτος της Κωνσταντινούπολης αλλά απελευθερώνεται από τον Ιωάννη Δούκα Βατατζή το 1225. Μετά από μια σειρά περιπετειών οι Γενουάτες καταλαμβάνουν το νησί που το κράτησαν υπό την κυριαρχία τους για δύο περίπου αιώνες.

1.1.5 Γενουάτες (1346 μ. Χ. – 1566 μ. Χ.)

Όταν οι Γενοβέζοι κατέκτησαν το νησί το 1346, παρατηρήθηκε μια πολιτική και οικονομική ανάκαμψη. Όλο το νησί δόθηκε στους 29 εμπόρους και πλοιοκτήτες από τη Γένοβα. Αυτοί εγκαθίδρυσαν μια εταιρία αποθεμάτων που ονομάστηκε Μαόνα, από την αραβική λέξη Μαούνατς που σημαίνει εμπορική εταιρεία. Οι μέτοχοι της εταιρείας ονομάζονταν Ιουστινιανς, από το Ιουστινιάν παλάτι της Γένοβα, όπου ήταν η έδρα της εταιρείας. Ο Ιωάννης Ιουστινιάνης, ένας αρχηγός, ήταν ένας από αυτούς. Ήταν ο επικεφαλής των δεκανέων και μαχόταν γενναία, βοηθώντας τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο στη διάρκεια της Πολιορκίας της Κωνσταντινούπολης το 1453.

Οι Ιουστινιάνοι, κυβέρνησαν τη Χίο, διορίζοντας ένα διοικητικό επίτροπο, διοικώντας 52 στρατιωτικούς Γενουάτες στο νησί. Στη διάρκεια των ετών (1346 – 1566), το εμπόριο αναζωογονήθηκε και η ευημερία ήρθε ξανά στο νησί. Αργότερα, οι Ιουστινιάνοι εισήγαγαν την καλλιέργεια των εσπεριδοειδών δέντρων και εγκαθίδρυσαν βιομηχανία μεταξίου. Αυτοί αναλάμβαναν πολλά δημόσια έργα και επέβαλλαν διαταγές. Η διοίκηση τους ήταν αυστηρή, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της πολιτιστικής ανάπτυξης, προκαλώντας επίσης το μίσος των ανθρώπων.⁸

1.1.6 Τουρκοκρατία και Νεότερα Χρόνια (1566 μ. Χ.–1912 μ. Χ. –μέχρι τώρα)

Η τουρκική κατοχή στο νησί διήρκτησε 350 χρόνια (1566 – 1912). Οι Τούρκοι παραχώρησαν στη Χίο πολλά προνόμια, θρησκευτικά και πολιτικά. Έτσι, σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ελλάδα το νησί ευημερεί και οι περιηγητές μιλούν για την υψηλή ποιότητα της ζωής. Η οικονομία ακμάζει καθώς και οι τέχνες και τα γράμματα. Το 1792 ιδρύεται η φημισμένη Σχολή της Χίου με βιβλιοθήκη και τυπογραφείο. Η ακμή σταματά το 1822, όταν η Χίος επαναστάτησε και οι Τούρκοι κατάσφαξαν τον πληθυσμό και ερήμωσαν τον τόπο. Από τους κατοίκους που επέζησαν οι περισσότεροι έφυγαν και ίδρυσαν πολλές παροικίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Παρά το εντυπωσιακό τόλμημα του Κανάρη με την ανατίναξη της Τουρκικής ναυαρχίδας τον ίδιο χρόνο της σφαγής και την εκστρατεία του Γάλλου Φαβιέρου το 1827 η Χίος εξακολουθεί να παραμένει κάτω από

⁸ Ιστορία της Χίου : www.chiosonline.gr

τον Οθωμανικό ζυγό, προσπαθώντας να ανασυγκροτήσει την οικονομία της. Για ακόμα μια φορά η οικονομική και πολιτιστική παράδοση του τόπου ανακόπτεται από τον καταστρεπτικό σεισμό το Μάρτη του 1881 που μεταβάλλει τα πάντα σε ερείπια.

Κατά τους Βαλκανικούς αγώνες στις 11 Νοεμβρίου του 1912 η Χίος τελικά ελευθερώνεται κι ενώνεται με την Ελλάδα. Η οικονομική της ανάπτυξη βασίζεται κυρίως στο ναυτικό της. Στο νησί κτίζονται σπίτια και μάλιστα αρκετά σε νεοκλασικό ρυθμό. Τα τελευταία όμως χρόνια τιμμεντένια απρόσωπα κτίρια αλλοίωσαν την αρχιτεκτονική μορφή του νησιού, ακολουθώντας το συρμό της εποχής.

Την κατοχή γνώρισε ξανά η Χίος στις 4 Μαρτίου 1941, όταν καταλήφθηκε από τους Γερμανούς. Η Γερμανική κατοχή τερματίστηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 1944 και στη διάρκεια της σημειώθηκαν ηρωικές πράξεις αντίστασης από μέρους των Χιωτών.

Σήμερα η Χίος είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και πολιτισμένα νησιά της χώρας μας με τις πλούσιες φυσικές ομορφιές της, πολλά μνημεία και ιδιαίτερα με την παραδοσιακή ευγένεια και αρχοντιά των κατοίκων της. Από το νησί επίσης κατάγονταν σημαντικές προσωπικότητες της νεότερης Ελλάδας όπως ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Νεόφυτος Βάμβας, ο Αδαμάντιος Κοραής, ο Γιάννης Ψυχάρης, ο Εμμανουήλ Ροΐδης, ο Λάμπρος Πορφύρας κ.ά.⁹

1.2 Κοινωνική Γεωγραφία της Χίου

Η Χίος είναι το πέμπτο κατά σειρά μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και το εμβαδόν του καλύπτει 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Ο πληθυσμός της Χίου ανέρχεται στους 53.408 κατοίκους. Από αυτούς οι 25.024 υπάγονται στον αγροτικό πληθυσμό και οι 28.384 στον αστικό πληθυσμό.

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό Αιγαίο λίγα χιλιόμετρα μακριά από τα παράλια της Μικράς Ασίας και ανήκει στο σύμπλεγμα των νησιών που σχηματίζονται στο Ανατολικό Αιγαίο και στο οποίο συμπεριλαμβάνονται εκτός της Χίου, η Λέσβος, η Λήμνος, η Σάμος, η Ικαρία, ο Άγιος Ευστράτιος. Πρωτεύουσα είναι η πόλη της Χίου.

Η Περιφερειακή Ενότητα Χίου αποτελείται από τα νησιά Χίος, Ψαρά, Αντίψαρα και Οινούσσες. Διαιρείται διοικητικά σε τρεις δήμους, αυτούς των Οινουσσών, Χίου και Ψαρών. Ο μεγαλύτερος από αυτούς είναι ο δήμος Χίου ο οποίος καταλαμβάνει όλο το νησί της Χίου και πληθυσμιακά ο μεγαλύτερος δήμος του νησιού είναι ο δήμος της Χίου. Η Χίος έχει συνολικά 52 χωριά. Το έδαφος της Χίου είναι κατά κύριο μέρος του ορεινό, ενώ μόνο στα Νότια και Ανατολικά του νομού σχηματίζονται κάποιες πεδινές εκτάσεις. Στα βόρεια της Χίου βρίσκεται η οροσειρά Πελιναίο με ψηλότερη κορυφή τον Άγιο Ηλία. Στην Χίο δεν υπάρχουν ποτάμια ενώ το μήκος των ακτών της φτάνει τα 213 χλμ. Το νησί είναι γνωστό για τα γραφικά του τοπία αλλά και για το εύκρατο μεσογειακό κλίμα με ήπιους χειμώνες και με σπάνιες βροχές τα καλοκαίρια.

⁹ Ιστορία της Χίου : www.chiosonline.gr

1.2.1 Η Πόλη της Χίου

Η πόλη της Χίου βρίσκεται στο μέσο της ανατολικής ακτής του νησιού, απέναντι από τη χερσόνησο της Ερυθραίας στη Μικρά Ασία. Αυτή η θέση δείχνει τη στενή σχέση που είχε πάντοτε με την Ιωνία. Εξάλλου η πόλη πρωτοχτίστηκε από τους Ίωνες γύρω στο 1000 π. Χ., ενώ αρχαιολογικά ευρήματα αποδεικνύουν ότι το νησί κατοικείται από το 6000 π. Χ. Η μεγάλη γεωπολιτική της σημασία στην αρχαιότητα, οφειλόταν εν μέρει στη γειτνίαση της με μια εύφορη πεδιάδα, αλλά κυρίως λόγω της θέσης του λιμανιού της στον εμπορικό δρόμο προς τα παράλια της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης. Εδώ προσορμίζονται μεγάλα επιβατικά πλοία, κρουαζιερόπλοια και Δελφίνια. Γι αυτούς τους λόγους, ήταν πάντοτε ο σημαντικότερος οικισμός στο νησί.

Παράλληλα, είναι το κέντρο των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων της Χίου. Οι Δημόσιες Υπηρεσίες, η Διοίκηση, το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου και η Μητρόπολη βρίσκονται εδώ και αποτελεί το κομβικό σημείο για όλες τις επικοινωνίες με τον έξω κόσμο, θαλάσσιες και αεροπορικές. Η Χίος έχει αναδειχθεί ως το σπουδαιότερο πνευματικό κέντρο του Ανατολικού Αιγαίου λόγω της έντονης πολιτιστικής διάθεσης των κατοίκων της αλλά και της ύπαρξης των Πολιτιστικών Προγραμμάτων.

Όσο αφορά την οικονομική δραστηριότητα της Χίου, στον πρωτογενή τομέα έχουμε καλλιέργεια εσπεριδοειδών, κηπευτικά και ανθοκομία. Στον δευτερογενή έχουμε βιοτεχνίες γλυκών, ποτοποιία, εργοστάσιο παραγωγής μαστίχας, εργοστάσιο παραγωγής χυμών και εργοστάσιο γαλακτοκομικών. Στον τριτογενή τομέα έχουμε τουρισμό, ιδιαίτερα ανεπτυγμένη είναι η εμπορική δραστηριότητα – σε επίπεδο επαγγελματισμού, πάνω από 3000 επιχειρήσεις.

Τέλος σχετικά με την προσβασιμότητα στο κέντρο της Χίου, υπάρχει οδικό δίκτυο, λιμάνι με 2 πλοία καθημερινά από και προς Χίο, αεροδρόμιο με 4 πτήσεις καθημερινά από και προς Χίο, λεωφορεία που έχουν συχνά δρομολόγια ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες.¹⁰

¹⁰ <http://el.wikipedia.org>

7) ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ¹¹

¹¹ <http://www.chiosport.gr>

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

2.1 Βασικά χαρακτηριστικά πληθυσμού

Ο νομός Χίου συγκεντρώνει ποσοστό 0,5% του πληθυσμού της χώρας. Οι απογραφές του 1991 και 2001 μέτρησαν αντίστοιχα 52.184 και 53.408 κατοίκους. Σήμερα ανέρχεται στους 53.817 κατοίκους περίπου, με μέση πυκνότητα 59,1 κατοίκους ανά τετραγωνικό χλμ.

Κατά τη διάρκεια της εικοσαετίας 1961 – 1981 ο πληθυσμός του νομού γνώρισε σημαντική μείωση, ενώ κατά την επόμενη περίοδο 1981 – 2001 η τάση για μείωση φαίνεται να εκλείπει και ο πληθυσμός του Νομού παραμένει σταθερός.

Ο Νομός αυτός χωρίζεται διοικητικά στους παρακάτω δήμους :

		ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
		ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ	ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ	
ΑΜΑΝΗΣ	2.668			
ΚΑΡΔΑΜΥΛΩΝ	2.920			
ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ	1.050			
ΨΑΡΩΝ	422			
ΝΟΤΙΑ ΧΙΟΣ	ΑΓ.ΜΗΝΑ	2.686	15.234	
	ΙΩΝΙΑΣ	4.650		
	ΚΑΜΠΟΧΩΡΩΝ	3.154		
	ΜΑΣΤΙΧΟΧΩΡΙΩΝ	4.744		
ΠΟΛΗ ΧΙΟΥ	ΧΙΟΥ	23.779	23.779	
ΣΥΝΟΛΟ			53.408	

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 : Κατανομή του πληθυσμού στο νομό Χίου (τοπική στατιστική υπηρεσία, 2001)

Παρουσιάζεται μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση στην περιοχή της κεντρικής Χίου που περιλαμβάνει τις δυο μεγαλύτερες οικιστικές ενότητες του Νομού, δηλαδή την πόλη της Χίου (πρωτεύουσα του νομού) και τον οικισμό του Βροντάδου (Δ. Ομηρούπολης). Είναι χαρακτηριστικό ότι η πρωτεύουσα Χίος συγκεντρώνει περίπου το 41% του συνολικού πληθυσμού με 23.779 κατοίκους, ενώ ολόκληρη η κεντρική Χίος συγκεντρώνει συνολικά ποσοστό 62% του πληθυσμού.

Αναλυτικά με τον εθνικό μέσο όρο, οι περιοχές της Βορειοανατολικής Χίου, της Νότιας Χίου και των Οινουσσών παρουσιάζουν ικανοποιητική, για νησιωτικές περιοχές,

πληθυσμιακή πυκνότητα. Αντίθετα, οι περιοχές της Βορειοδυτικής Χίου και των Ψαρών εμφανίζονται εξαιρετικά αραιοκατοικημένες. Ουσιαστικά λοιπόν, οι νοτιοανατολικές ακτές της Χίου αποτελούν τους βασικούς άξονες ανάπτυξης του νομού όπου παρουσιάζονται έντονες πιέσεις αστικοποίησης που αδρανοποιούνται καθώς κινούμαστε προς το εσωτερικό. Κρίσιμο σημείο είναι η διπολική παρουσία των υπερφορτωμένων παραθαλάσσιων οικισμών και των άδειων οικισμών και των εγκαταλειμμένων γεωργικών και δασικών τοπίων.

Με την παραδοχή ότι «αστικός» θεωρείται ο πληθυσμός των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), που ο πολυπληθέστερος οικισμός τους υπερβαίνει τους 10.000 κατοίκους, «ημιαστικός» ο πληθυσμός των ΟΤΑ, των οποίων ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 2.000-9.999 κατοίκους και «αγροτικός» ο πληθυσμός των ΟΤΑ που των οποίων οι οικισμοί έχουν λιγότερους από 2.000 κατοίκους, το 58% του πληθυσμού του νομού θεωρείται αστικός ενώ το 42% μπορεί να χαρακτηριστεί ως αγροτικός.

Η συγκράτηση του πληθυσμού στη νότια ύπαιθρο χώρα οφείλεται ακόμη στην καλλιέργεια της μαστίχας.¹²

2.2 Μετανάστευση-Φυσική κίνηση

Οι δεκαετίες του '50 και '60 χαρακτηρίζεται από έντονο μεταναστευτικό ρεύμα, προς χώρες του εξωτερικού ή τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, με κίνητρο την αναζήτηση ευκαιριών απασχόλησης. Το μεταναστευτικό ρεύμα αποδυνάμωσε πληθυσμιακά τις αγροτικές περιοχές κυρίως.

Τη δεκαετία του '70 η μετανάστευση εμφανίζει σαφή κάμψη, παράλληλα όμως πέφτει και η φυσική κίνηση, με περισσότερες γεννήσεις από ότι οι θάνατοι. Τέλος την δεκαετία του '80 το μεταναστευτικό ρεύμα έχει αντιστραφεί, με εισροή ατόμων στο νησί, η φυσική κίνηση έχει πλέον ανατραπεί με τους θανάτους να υπερτερούν κατά πολύ των γεννήσεων, εξέλιξη που αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην σταδιακή αποδυνάμωση του πληθυσμού του νησιού από τις παραγωγικές ηλικίες (έως 45 ετών) κατά την περίοδο της έντονης μετανάστευσης.

2.3 Αγορά εργασίας & ποσοστό ανεργίας

Στο νομό της Χίου παρουσιάζονται ποσοστά ανεργίας στα ίδια επίπεδα που κυμαίνονται τα ποσοστά σε όλη την Ελλάδα, δηλαδή στο 11% του ενεργού πληθυσμού, παρόλο που τα ποσοστά για όλη την περιοχή του Αιγαίου είναι μεγαλύτερα.

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ (1991) σε επίπεδο Δήμου τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στους Δήμους : Καρδάμυλων (20,6%), Ομηρούπολης (17,6%) και Αγίου Μηνά (14%), ενώ τα χαμηλότερα στους Δήμους : Καμποχωριών

¹² ΕΣΥΕ, απογραφή πληθυσμού 2001, πραγματικός αριθμός

(4,2%) και Μαστιχοχωρίων (5%).

Αξίζει να σημειωθεί όμως πως στη Χίο παρατηρείται ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό του ενεργού πληθυσμού και περισσότερο όσον αφορά τις γυναίκες. Ο ενεργός πληθυσμός στο νομό Χίου είναι 36,6% του συνολικού πληθυσμού.

2.4 Χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού

Η σύνθεση της απασχόλησης στους βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις ως προς τα χαρακτηριστικά των απασχολούμενων και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω των δημογραφικών ιδιαιτεροτήτων στο Νομό.

Συμπερασματικά η κατανομή των ηλικιακών ομάδων της απασχόλησης στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και η εξέλιξη τους την περίοδο 1981 – 1991 συνοψίζεται ως εξής :

α) Οι παραγωγικές ηλικίες 15 έως 29 ετών, αυξήθηκαν σε σημαντικό βαθμό για τα δεδομένα του νησιού. Η είσοδος αυτού του εργατικού δυναμικού κατευθύνθηκε αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα

β) Οι ηλικίες 30 έως 49 ετών αυξήθηκαν επίσης, σε μικρότερο βαθμό. Η ηλικιακή αυτή ομάδα μείωσε την παρουσία της στον πρωτογενή τομέα και κατευθύνθηκε προς τον δευτερογενή και κυρίως τον τριτογενή τομέα.

γ) Οι ηλικίες 50 έως 64 ετών μείωσαν την παρουσία τους στον πρωτογενή τομέα, αλλά ακόμα συνεχίζουν να είναι συγκεντρωμένες εκεί.

δ) Οι ηλικίες άνω των 65 ετών, είναι συγκεντρωμένες παραδοσιακά στον πρωτογενή τομέα, μειώθηκαν δραματικά τη συγκεκριμένη περίοδο, αλλά ακόμα παραμένουν στον πρωτογενή τομέα.

2.5 Διάρθρωση απασχόλησης

Η διάρθρωση της απασχόλησης, αποτελεί κρίσιμη μεταβλητή τόσο για την λειτουργία όσο και για την άσκηση πολιτικής και παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας και την γενικότερη οικονομική δομή του νησιού της Χίου.

Ως προς το καθεστώς απασχόλησης, η πολυπληθέστερη κατηγορία είναι οι εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό. Η κατηγορία αυτή συγκέντρωνε το 1991, το 40% του συνόλου των απασχολούμενων και έχει πτωτικές τάσεις. Η αμέσως επόμενη κατηγορία ως προς το καθεστώς απασχόλησης είναι οι ναυτικοί που το 1991 αποτελούσαν το 37% του συνόλου των απασχολούμενων, με καθαρά ανοδικές τάσεις. Σχετικά πολυπληθής είναι και η κατηγορία αυτών που βοηθούν χωρίς να αμειφτούν που αποτελούν το 13% του συνόλου των απασχολούμενων. Τέλος, οι εργοδότες αποτελούν τη μικρότερη κατηγορία απασχολούμενων, μόλις το 10%.

2.6 Ανεργία

Η ανακοπή των μεγάλων πληθυσμιακών εκροών και η σταθεροποίηση του πληθυσμού με τάσεις αύξησης το 1991, η οποία συνοδεύτηκε βέβαια και με σχετική αύξηση της ζήτησης για εργασία, ιδιαίτερα των νεοεισερχόμενων στην παραγωγική διαδικασία. Επιπλέον, η εισροή πληθυσμού την ίδια δεκαετία, αύξησαν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό την πίεση στην αγορά εργασίας. Την ίδια περίοδο πραγματοποιούνται έντονες διαρθρωτικές αλλαγές στο τοπικό παραγωγικό σύστημα. Οι αλλαγές αυτές χαρακτηρίζονται από συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, στασιμότητα και εσωτερικές ανακατατάξεις του δευτερογενούς και σημαντική αύξηση των τριτογενών δραστηριοτήτων με αιχμή το εμπόριο και τους τουριστικούς κλάδους.

Οι διαρθρωτικές αυτές αλλαγές έχουν σαφείς επιπτώσεις στην αγορά εργασίας.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο νομός στηρίχθηκε οικονομικά κυρίως στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής.

3.1 Γεωργία

Το εμπόριο των προϊόντων της χιώτικης γης με το εξωτερικό αποτελεί βασική αιτία της ανάπτυξης.

Ένας από τους κυριότερους κλάδους της γεωργίας είναι η καλλιέργεια της μαστίχας από τους χιώτες αγρότες, επίσης η καλλιέργεια των εσπεριδοειδών όπως τα πορτοκάλια και τα μανταρίνια. Τα μανταρίνια ειδικά έχουν μεγάλη φήμη και κάποτε η εξαγωγή τους έφερνε μεγάλα οικονομικά οφέλη στο νησί.

Το μέλι επίσης στη Χίο είναι ονομαστό. Παλιά έπρεπε να το αναζητήσεις από τους ίδιους τους μελισσοπαραγωγούς. Σήμερα, έχει γίνει συνεταιρισμός και βρίσκεται στα καταστήματα.

Τα γαλακτοκομικά προϊόντα είναι επίσης ένας σημαντικός κλάδος για την χιώτικη παραγωγή. Το χιώτικο γάλα, που τη μια μέρα μαζεύεται από τις κτηνοτροφικές μονάδες και την άλλη «βγαίνει» στη κατανάλωση, είναι πάντα νόστιμο. Σε μεγάλη ποικιλία ντόπια τυριά, όπως το Μαστέλο, και τα τυριά από την εταιρία «Πελιναίο», όπως η γραβιέρα, το κατσικάκι, το λευκό τυρί, φέτα, μυζήθρα, που παρασκευάζονται αποκλειστικά από ντόπιο γάλα είναι από τα καλύτερα προϊόντα του νησιού.

Η Χίος επίσης στην αρχαιότητα ήταν ονομαστή για το κρασί της. Οι Χιώτες έμαθαν την καλλιέργεια και την παραγωγή του κρασιού από τον πρώτο οικιστή της Χίου, το βασιλιά Οινόπιωνα. Ο περίφημος «Αριούσιος Οίνος» έφερε μεγάλο πλούτο στο νησί με τις εξαγωγές του. Σήμερα γίνεται προσπάθεια να αναβιώσει στο νησί.

Το τοπικό ποτό «σούμα» που γίνεται από ιδιώτες σε παραδοσιακά καζάνια στο τέλος του Φθινοπώρου, βρίσκεται σε εξειδικευμένα καταστήματα παραδοσιακών τροφίμων του νησιού.

Τέλος τα χιώτικα ούζα, είναι γνωστά για την ιδιαίτερη γεύση τους. Εξάγονται και θεωρούνται από τα καλύτερα. Σε πολλά, η παραγωγή γίνεται με τον παλιό παραδοσιακό τρόπο, το «καζανιστό». Υπάρχουν αρκετές χιώτικες ποτοποιίες που συνεχίζουν την οικογενειακή τους παράδοση και εκτός από την παραγωγή ούζου, διαθέτουν στο εμπόριο εξαιρετικά λικέρ.

Θα παρακολουθήσουμε στη συνέχεια κάποια από τα είδη αναλυτικά, ώστε να

μπορέσουμε να καταλάβουμε την πορεία του κάθε είδους και την προσφορά του σήμερα.¹³

3.1.1 Μαστίχα

Μεγάλος ο ρόλος και η συμβολή της μαστίχας στην οικονομία της Χίου. Στο όμορφο νησί της Χίου παράγεται η μοναδική στον κόσμο μαστίχα. Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι από τον πρώτο αιώνα μ. Χ. η μαστίχα καλλιεργούνταν στη Χίο και την χρησιμοποιούσαν σαν φάρμακο. Η μαστίχα έχει θεραπευτικές ιδιότητες για το στομάχι, τα έντερα και το συκώτι.

Το πόσο αμφίδρομα είναι συνδεδεμένη η μαστίχα με τη Χίο μπορούμε να το καταλάβουμε και από το ότι, σύμφωνα με την άποψη κάποιων μελετητών, η ονομασία του νησιού προέρχεται από την Φοινικική λέξη Χίος που σημαίνει μαστίχα. Η λέξη μαστίχα κατά κάποιους, προέρχεται από το ρήμα μαστιχάω ή την λέξη μασώ ενώ κατά άλλους από τη λέξη μαστιξ που σημαίνει μαστίγιο, αντικείμενο που παλαιότερα χρησιμοποιούσαν οι Χιώτες για να πάρουν τη μαστίχα από το δέντρο.

Μια παράδοση αναφέρει πως οι Ρωμαίοι το 250 μ. Χ. προσπάθησαν να αναγκάσουν τον Άγιο Ισίδωρο να αλλάξει την πίστη του. Κυνηγημένος και προσπαθώντας να τους διαφύγει, κατέφυγε στην Νότια Χίο όπου και τον ανακάλυψαν. Βλέποντας τους να τον πλησιάζουν, παρακάλεσε τον Θεό να τον βοηθήσει και τότε τα δέντρα χαμήλωσαν τα κλαδιά τους για να κρύψουν από κάτω τον Άγιο. Αυτό δεν μπόρεσε να τον σώσει από τους διώκτες του, οι οποίοι τον βασάνισαν και τελικά τον αποκεφάλισαν. Το μαρτύριο του Αγίου Ισιδώρου συγκίνησε τον σχίνο, που έβγαλε ευωδιαστά δάκρυα. Αυτό το δάκρυ είναι η μαστίχα. Η μαστίχα βοήθησε την Χίο και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Το νησί είχε ειδικά προνόμια που χάρη σε αυτά, η εμπορική, οικονομική, και κοινωνική ζωή της Χίου δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό τα χρόνια της σκλαβιάς.¹⁴

ΕΙΚΟΝΕΣ 9 & 10 : Μαστιχόδεντρα των Νοτιοχωρίων

¹³ <http://www.chios24.gr/chios/products>

¹⁴ <http://www.gummastic.gr>

Οι πρώτες πληροφορίες για τη συστηματική οργάνωση της εμπορίας της μαστίχας ανάγονται στη περίοδο της κατοχής της Χίου από τους Γενουάτες. Συγκεκριμένα, το 1347 ιδρύθηκε στη Χίο η εμπορική, μετοχική εταιρία «ΜΑΟΝΑ», σκοπός της οποίας ήταν η εισπραξη των φόρων καθώς και η αποκλειστική διαχείριση και η εμπορία της μαστίχας. Η εμπορία της μαστίχας απελευθερώθηκε επί τουρκοκρατίας αλλά σημαντικό μέρος της παραγωγής παρακρατούνταν από τις τουρκικές αρχές ως φόρος υποταγής σε ειδικό απεσταλμένο του Σουλτάνου. Η ακμή του εμπορίου της μαστίχας διατηρήθηκε ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οπότε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος επέφερε κρίση και στη μαστίχα, γεγονός που ανάγκασε τους μαστιχοπαραγωγούς να αναστείλουν τη καλλιέργεια του μαστιχόδεντρου. Το τέλος του πολέμου και η αποκατάσταση της ομαλότητας οδήγησε τους παραγωγούς στην εκ νέου παραγωγή μαστίχας. Το προϊόν δεν μπόρεσε όμως να αποκτήσει την προηγούμενη προνομιούχο θέση του. Κατά συνέπεια, λόγω της αδυναμίας του εμπορίου να απορροφήσει ολόκληρη την παραγωγή, η πολιτεία για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αναγκάστηκε να επιβάλλει μέτρα περιορισμού της παραγωγής. Ο σχετικός Νόμος 4381 που δημοσιεύθηκε το 1929 περιορίζει το «κέντος» των σχινόδεντρων και τη συλλογή της μαστίχας σε τρεις μήνες (15 Ιουλίου – 15 Οκτωβρίου) και επιτρέπει τη φύτευση μαστιχόδεντρων μόνο κατόπιν άδειας του Νομάρχη. Ο Νόμος 4381 αποτελεί τη πρώτη επίσημη εκδήλωση ενδιαφέροντος της πολιτείας για τη μαστίχα. Παρόλα αυτά η κατάσταση δεν βελτιώθηκε. Οι τιμές διατηρήθηκαν σε επίπεδα ασύμφορα και η κατάσταση έφερε σε απόγνωση τους παραγωγούς

3.1.2 Ένωση μαστιχοπαραγωγών Χίου

Η δυσμενής αυτή κατάσταση επέσυρε τελικά την προσοχή της πολιτείας η οποία δημοσίευσε το 1938 το Νόμο 1390 σύμφωνα με τον οποίο ιδρύθηκαν οι 20 Συνεταιρισμοί Μαστιχοπαραγωγών, μέλη των οποίων ήταν υποχρεωτικά όλοι οι μαστιχοπαραγωγοί. Σύμφωνα με τον ίδιο Νόμο συστάθηκε και η Ένωση των 20 Συνεταιρισμών με την επωνυμία «Ένωσις Μαστιχοπαραγωγών Χίου» ως υποχρεωτικός συνεταιρισμός. Η λειτουργία της ΕΜΧ άρχισε ένα χρόνο μετά τη δημοσίευση του Νόμου 1390 δηλαδή το 1939 με πρόεδρο τον γιατρό Γ. Σταγκούλη.

Στον πρώτο κιόλας χρόνο από την ίδρυση της ΕΜΧ, η τιμή που πλήρωνε η ΕΜΧ στον παραγωγό τριπλασιάστηκε αλλά ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και κατόπιν η κατοχή, παρεμπόδισαν την εμπορική δραστηριότητα της.

Μεταπολεμικά η Ένωση είχε να αντιμετωπίσει δυσχερή και πολύπλοκα προβλήματα με μεγάλο μέρος της παραγωγής να μείνει απούλητο συμπληρώνοντας το απόθεμα της κατοχικής περιόδου. Για το λόγο αυτό αναζητήθηκαν οι προπολεμικές αγορές και η εξεύρεση νέων. Το 1958 η κατανάλωση έφθασε στο ύψος της παραγωγής. Επόμενος στόχος της Ένωσης ήταν η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών μέσω της αύξησης των τιμών διάθεσης του προϊόντος και της αύξησης της κατανάλωσης μέσω της

παραγωγής. Τελικά, οι πωλήσεις μαστίχας από 183.000 κιλά που ήταν το 1958, έφθασαν στο ύψος των 241.000 κιλών το 1962, γεγονός που αποτέλεσε μεγάλη επιτυχία. Εκτός από την εμπορική δραστηριότητα της Ένωσης, έγινε προσπάθεια και τη βιομηχανική επεξεργασία της μαστίχας.¹⁵ Το 1957 λειτούργησε και το πρώτο εργοστάσιο παραγωγής τσίκλας με μηχανήματα που κάλυπταν όλα τα παραγωγικά στάδια : ανάμιξη – πολτοποίηση – κατασκευή πυρήνα τσίκλας – κουφετοποίηση – συσκευασία με υλικά που κατασκεύαζε η ίδια η Ένωση στο τυπογραφείο της.

Το 1983 νέα σημαντική επιτυχία πέτυχε η Διοίκηση της Ένωσης με την ικανοποίηση του αιτήματος της από το Υπουργείο Εμπορίου, να τυποποιηθεί η μαστίχα. Έτσι θα πατασσόταν αρκετά το λαθρεμπόριο διότι : α) η μαστίχα δεν θα πουλιόταν πλέον χύμα, β) η συσκευασία θα γινόταν μόνο στα πλαίσια του νομού Χίου και γ) θα αναγραφόταν η ονομασία της εταιρίας που το συσκεύαζε, οπότε και θα ξεχώριζε το Μαστίχη της Ενώσεως από οποιουδήποτε εμπόρου ο οποίος μοιραία πλέον σύμφωνα με τον αναγκαστικό νόμο που υπήρχε για να συσκεύαζε το Μαστίχη, θα έπρεπε να το αγοράσει αποκλειστικά και μόνον από την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών.

Επίσης, εκείνο το διάστημα ήταν γνωστό ότι όλες οι εργασίες της Ένωσης γίνονταν κάτω στην πόλη, με αποτέλεσμα να παραμένουν άνεργοι οι ίδιοι οι Μαστιχοπαραγωγοί και τα παιδιά τους και να εργάζονται άτομα τα οποία δεν είχαν καμία σχέση με το μαστίχη. Για το λόγο αυτό και για να ενισχυθούν περισσότερο τα εισοδήματα των Μαστιχοπαραγωγών η Διοίκηση της EMX αποκέντρωσε ορισμένες από τις δραστηριότητες της μέσα στα Μαστιχοχώρια.

Έτσι την 1^η του Γενάρη του 1983 ίδρυσε με πρωτοβουλία του Συμβουλίου του Δ.Σ ένα εργαστήριο συσκευασίας στο Πυργί, στο οποίο σήμερα εργάζονται γύρω στις ογδόντα γυναίκες. Η προσπάθεια αυτή ύστερα από επίπονη και πολύωρη απασχόληση έφερε τους καρπούς της. Επεκτάθηκε επίσης ένα σύγχρονο κτίριο και το εργαστήρι των Νενήτων στο οποίο εργάζονται 80 – 90 γυναίκες. Παράλληλα μεταφέρθηκε ο καθαρισμός της μαστίχας στα χωριά Βουνό, Κοινή, Φλάτσια, Παγίδα όπου όλες σχεδόν οι γυναίκες των χωριών παίρνουν μαστίχια για καθαρισμό. Πέρα από αυτά ιδρύθηκε στο υπάρχον κτίριο της Καλλιμασιάς ένα υπερσύγχρονο κυτιοποιείο, το οποίο τροφοδοτεί με κουτάκια τα χωριά, Καταρράκτης, Διδύμες, Θολό ποτάμι. Με αυτό τον τρόπο καταφέρθηκε από την 1^η του Γενάρη του 1983 να μετατοπιστεί ένα μεγάλο ποσό αρκετών εκατομμυρίων τόσο από την πόλη, όσο και από τους διάφορους ιδιώτες που έφτιαχναν τα κουτιά της Ενώσεως, προς τα χωριά (στην τσέπη δηλαδή των μαστιχοπαραγωγών).

Το 1985 εξάλλου δημιουργείται το σύγχρονο εργοστάσιο παραγωγής της τσίχλας ΕΛΜΑ. Έτος σταθμός στην ιστορία της μαστίχας υπήρξε το 1997 οπότε και αναγνωρίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση η μαστίχα Χίου, το μαστιχέλαιο Χίου και η τσίχλα Χίου ΕΛΜΑ ως προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης σύμφωνα με τον κανονισμό 2081/92 της ΕΟΚ. Το 2001, ακολουθώντας τις επιταγές του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος, πιστοποιήθηκε κατά ISO 9001. Επόμενο σημαντικό γεγονός

¹⁵ Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου : <http://www.gummastic.gr>

στην ιστορία της EMX ήταν η ίδρυση από την Ένωση της θυγατρικής της εταιρείας *Mediterra S.A.* με βασικό σκοπό την ανάπτυξη δικτύου λιανικής πώλησης μαστίχας και προϊόντων μαστίχας με την επωνυμία *mastihashop*.¹⁶ Επιθυμία και στόχος της EMX με την ίδρυση των *mastihashop* είναι η ανάπτυξη δικτύου καταστημάτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με σκοπό την ανάδειξη, προβολή και προώθηση της μαστίχας και των διαφορετικών της χρήσεων και ιδιοτήτων μέσα από τα προϊόντα μαστίχας που παράγονται στη Χίο, την Ελλάδα και το εξωτερικό.

3.1.3 Οι δραστηριότητες της Ένωσης

Δεν περιορίστηκαν μόνο στην αξιοποίηση της μαστίχας. Με σκοπό την αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών και τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, η Ένωση παρενέβη στην προστασία λοιπών προϊόντων που παράγονταν στα Μαστιχοχώρια. Έτσι :

Ενεργούσε κάθε χρόνο για την συγκέντρωση και διάθεση γλυκάνισου, κύμινου, σύκων, χαρουπιών, βρώσιμων ελαίων και ελαιόλαδου.

Συμμετείχε στις δαπάνες του υπό της Διεύθυνσης Γεωργίας εφαρμοζόμενου προγράμματος για τη βελτίωση του χιακού προβάτου.

Συμμετείχε στις δαπάνες λειτουργίας του κέντρου βελτίωσης και αναπαραγωγής Αγελάδων της φυλής Τζέρσεϋ.

Ενίσχυε την προσπάθεια επέκτασης της ελαιοκαλλιέργειας.

Συnergieζόταν στενά με την Διεύθυνση Γεωργίας Χίου για την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας που στόχο είχαν την ποιοτική και ποσοτική βελτίωση της παραγωγής.

Προμήθευε τους παραγωγούς σε καλές τιμές και σε καλή ποιότητα με σπόρους, εργαλεία, λιπάσματα, και λοιπά γεωργικά εφόδια.

Ίδρυσε ελαιουργεία, αλευρόμυλους και πυρηνελουργείο, έφτιαξε γεωτρήσεις και δημιούργησε πρατήρια με είδη βιοτικής ανάγκης και οικοσκευών.

Δημιούργησε πρακτορείο αγροτικών ασφαλίσεων και ανέπτυξε δραστηριότητες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομία του νησιού αλλά κυρίως των μαστιχοπαραγωγών.

Χρηματοδοτούσε τους συνεταιρισμούς της για να αποκτήσουν εγκαταστάσεις, γραφεία, αίθουσες κινηματογράφου, αλωνιστικές μηχανές, αποθήκες και άλλα πάγια στοιχεία.

Τέλος, η σπουδαιότερη έκφραση και στην πράξη εκδήλωση του συνεταιριστικού ιδεώδους ήταν η δραστηριότητα που ανέπτυξε στον τομέα της Αγροτικής Πίστης. Έτσι εφαρμόστηκε σύστημα δανειοδότησης των παραγωγών απλουστεύοντας της διαδικασίες συναλλαγών.

Το έτος 2006 κατασκευάστηκε μάλιστα από την *Mediterra S.A.* στη Χίο σύγχρονο εργοστάσιο παρασκευής ζαχαρωδών προϊόντων με βάση τη μαστίχα ενώ το

¹⁶ Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου : <http://www.gummastic.gr>

Φεβρουάριο του 2008 η εταιρία εισήχθη στην Εναλλακτική Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών με κύριο μέτοχο την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου με 51 % των μετοχών. Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας είναι 3.650.000 ευρώ ενώ τα ίδια κεφάλαια υπερβαίνουν τα 5.000.000 ευρώ. Κατά το έτος 2008 η μαστίχα εντάχθηκε στα οικονομικώς ενισχυόμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προϊόντα, εξέλιξη ιδιαίτερα σημαντική για τους μαστιχοπαραγωγούς. Τέλος, κατά το έτος 2008 άρχισε και η κατασκευή σύγχρονου εργοστασίου επεξεργασίας μαστίχας.

Η μαστίχα χρησιμοποιείται στην παραγωγή αλοιφών που θεραπεύουν εγκαύματα, κρυοπαγήματα και άλλες δερματοπάθειες. Επιστήμονες πιστεύουν ότι η μαστίχα απορροφά τη χοληστερόλη και βοηθάει στη καταπολέμηση της υπέρτασης και έχει αντισηπτικές ιδιότητες. Μια άλλη χρήση της μαστίχας είναι η Παρασκευή λικέρ και ούζου. Την χρησιμοποιούμε σε γλυκά, τσουρέκια και μπισκότα, καθώς και στο αγαπημένο μας, τα παλαιότερα χρόνια, «υποβρύχιο», γλυκό που σερβιριζόταν μέσα σε ποτήρι με νερό.

Στην Κύπρο αλλά και σε πολλά Αραβικά κράτη την προσθέτουν στο ψωμί. Ενώ αλλού χρησιμοποιείται και στην παρασκευή τυριού. Στα ιερά κείμενα των Αράβων υπάρχουν αναφορές στη μαστίχα κι αυτός είναι ο λόγος που για τους Άραβες η μαστίχα είναι δείγμα πλούτου.¹⁷

3.1.4 Η Ιστορία του Κρασιού – «Αριούσιος Οίνος»

Το κρασί ήταν ένα από τα πιο αξιόλογα και φημισμένα προϊόντα, που παρήγαγε η Χίος κατά την αρχαιότητα. Ο Οينوπίων, που θεωρήθηκε γιος του θεού Διόνυσου, έμαθε τους Χιώτες να φυτεύουν και να καλλιεργούν αμπέλια και να παράγουν μαύρο κρασί. Ο «Αριούσιος οίνος» είναι αναμφισβήτητα το καλύτερο κρασί της Χίου. Η ποιότητα του τον έκανε γρήγορα γνωστό στην Ελλάδα και όχι μόνο. Τα χιώτικα πλοία τον μετέφεραν παντού μέσα σε αμφορείς, με την προϋπόθεση ότι υπήρχαν αγοραστές, γιατί πουλιόταν ακριβά. Γι' αυτό είχε συνδεθεί το όνομα του με δαπανηρά και πλούσια συμπόσια. Η εξαιρετική του ποιότητα προκαλούσε θαυμασμό και κολακευτικά σχόλια. Νέκταρ των θεών απεκάλεσαν οι ποιητές, ομηρικό κρασί τον ονόμασαν οι περιηγητές και οι ταξιδιώτες, υποστηρίζοντας ότι η Χίος ήταν η πρώτη πατρίδα του.

Τα τελευταία χρόνια η αμπελοκαλλιέργεια στη Χίο δοκιμάστηκε. Συνεχείς ασθένειες οδήγησαν στη μείωση της παραγωγής, που δεν επαρκούσε στην κάλυψη των αναγκών της ντόπιας κατανάλωσης. Το προϊόν παρά τα αλλεπάλληλα χτυπήματα της αμπέλου από την ασθένεια της φυλλοξήρας, εξακολούθησε να διατηρεί την καλή του ποιότητα. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ανάληψη μιας ελπιδοφόρας προσπάθειας, που αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη, για συστηματική αμπελοκαλλιέργεια στη βορειοδυτική Χίο με αντικειμενικό στόχο να δημιουργηθεί μια επιχείρηση οινοποιητική, που θα δώσει και πάλι ζωή στον «Αριούσιο οίνο». Παράλληλα και στην υπόλοιπη Χίο

¹⁷ Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου : <http://www.gummastic.gr>

έχουν αναπτυχθεί αξιόλογες ιδιωτικές πρωτοβουλίες με πολύ καλά αποτελέσματα και δυνατότητες για περαιτέρω πρόοδο και ανάπτυξη. Βρισκόμαστε λοιπόν σε μια εποχή, που υπάρχουν βάσιμες ελπίδες ότι η Χίος και πάλι θα γίνει ονομαστή για τα κρασιά της.¹⁸

3.1.5 Αριούσιος Α.Ε.

Η ιδέα της ίδρυσης εταιρείας, που θα ασχοληθεί με την παραγωγή του «Αριούσιου» οίνου στη βόρεια Χίο, ξεκίνησε το 1999, με αφορμή μελέτη σκοπιμότητας που εκπονήθηκε για λογαριασμό της ΕΝΑ Χίου Α.Ε. (Αναπτυξιακής Εταιρίας του Νομού Χίου), στα πλαίσια του Γραφείου Βιομηχανικής Αλλαγής.

Σύμφωνα με τη μελέτη σκοπιμότητας, υπεδείχθη σαν επιχειρηματική ευκαιρία, η ίδρυση μιας εταιρίας με σκοπό τη δημιουργία υποδομής τόσο για την πρωτογενή παραγωγή όσο και την παραγωγή οίνου.

Προβλεπόταν έτσι, επαναμπέλωση και πολλαπλασιασμός των υπαρχόντων καλλιεργειών με άνοσο πολλαπλασιαστικό υλικό, η παραγωγή του τοπικού οίνου, η εμφιάλωση του και η προώθηση του στην αγορά.

Η εταιρία Οινοποιητική Γεωργική Τουριστική «Αριούσιος Α.Ε.» συστήθηκε τον Οκτώβριο του 2004, όταν η ιδέα, όχι απλά είχε ωριμάσει, αλλά ήδη είχε ξεκινήσει με ενθουσιασμό η υλοποίησή της. Ο αρχικός πυρήνας είχε διευρυνθεί τόσο, ώστε να αριθμεί 36 υποψήφιους μετόχους, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται άνθρωποι διαφόρων επαγγελμάτων, διαφορετικής καταγωγής με επικρατούσα εκείνη των χωριών της Αμανής, με μόνιμο τόπο διαμονής διάφορα μέρη της χώρας, αλλά και άλλων χωρών, διαφόρων ηλικιών και διαφορετικών οικονομικών δυνατοτήτων.

Το επενδυτικό σχέδιο της εταιρίας προέβλεπε την ίδρυση ενός οινοποιείου και μιας αίθουσας επισκεψιμότητας και φιλοξενίας. Το οινοποιείο της εταιρίας Αριούσιος Α.Ε. δυναμικότητας 300 τόνων, στοχεύει στην παραγωγή ερυθρών και λευκών οίνων υψηλού επιπέδου, στηριζόμενη στις μοναδικές ποικιλίες της περιοχής «Χιώτικο κρασερό» και «Αγιαννίτης» για τα ερυθρά και για τα λευκά στις Αιγαιοπελαγίτικες ποικιλίες «Ασύρτικο» και «Αθήρι».

Η ίδρυση ενός οινοποιείου στη Χίο και ιδιαίτερα στην εγκαταλελειμμένη περιοχή του Δήμου Αμανής, εκτός της άμεσης διεξόδου που δίνει στους παραγωγούς σταφυλιών, δίνει και τεράστια οφέλη για ολόκληρη την περιοχή, αλλά και το Νομό Χίου γενικότερα.

Η καλλιέργεια των αμπελιών και η παραγωγή κρασιού, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και άλλων δραστηριοτήτων που παρουσιάζονται σαν ευκαιρίες για την περιοχή, όπως του θεματικού τουρισμού κλπ. μπορούν όχι μόνο να σταματήσουν την ερήμωση της περιοχής, αλλά να παίξουν σημαντικό ρόλο στην επανακατοίκηση της και στο ξαναζωντάνεμα των χωριών της.

Το επενδυτικό σχέδιο από μια ομάδα κατοίκων της περιοχής, και όχι μόνο, που αποτελούν την «Αριούσιος Α.Ε.», παρουσιάζεται σήμερα σαν μια μοναδική ευκαιρία για

¹⁸ <http://www.ariousios.gr>

την επιβίωση των χωριών της με την εξασφάλιση πρόσθετων εισοδημάτων στους κατοίκους της, με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και κυρίως με την προσέλκυση νέων ανθρώπων που θα μείνουν στην περιοχή, αφού εξασφαλίζουν εργασία και πόρους για να ζήσουν.

Πέρα από την προαναφερόμενη συνεργασία της επιχείρησης με τους τοπικούς καλλιεργητές και τις επιδράσεις στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι της περιοχής, η «Αριούσιος Α.Ε.» συντελεί ώστε να τονωθούν και άλλοι επιχειρηματικοί κλάδοι της τοπικής οικονομίας.

Τέλος, στο στάδιο της διανομής των προϊόντων, πέρα από τη συνεργασία με τις τοπικές επιχειρήσεις του κλάδου, υπάρχει συνεργασία και με τις τοπικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών γεύσης και φιλοξενίας.

Υπάρχει η δυνατότητα για πρώτη φορά να προσφέρουν στους πελάτες τους κρασί υψηλών προδιαγραφών τοπικής προέλευσης που πέρα από τα οικονομικά πλεονεκτήματα, θα τονώσει και το γαστρονομικό προφίλ του νησιού της Χίου και της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου συνολικότερα.

Παράλληλα η εταιρεία προχώρησε στη κατασκευή αίθουσας επισκεψιμότητας όπου οργανωμένα τμήματα ή μεμονωμένα άτομα μπορούν να επισκεφθούν την περιοχή να ξεναγηθούν και να γνωρίσουν την ιστορία της μέσα από ειδική προβολή (dvd), καθώς επίσης να δοκιμάσουν τα παραγόμενα προϊόντα αλλά και να γευθούν τις τοπικές γεύσεις. (Αίθουσα Οινογνωσίας και Γευσιγνωσίας).

Η εταιρία επίσης δραστηριοποιείται σχεδιάζοντας στο μέλλον να επενδύσει πάνω στο φυσικό περιβάλλον που προσφέρει πλουσιοπάροχα η περιοχή της Αμανής.

Η επιχείρηση «ΑΡΙΟΥΣΙΟΣ Α.Ε.» είναι η πρώτη και μοναδική, που ιδρύεται με αντικείμενο την οινοποίηση στο Νομό Χίου.

Οι στόχοι, όμως της εταιρείας δεν περιορίζονται εκεί. Έχοντας ιδρυθεί με επίκεντρο την παραγωγή ενός κρασιού που έχει συνδεθεί άμεσα με την ιστορία του νησιού, του καλούμενου «Αριούσιου», που οι συνταγές παρασκευής του διατηρούνται μέσω των παραδόσεων από τους ελάχιστους κατοίκους των Βορειοχωριών, οι μέτοχοι της εταιρείας οραματίζονται να ξαναδώσουν στο κρασί που θα παράγουν την ίδια αίγλη, με εκείνη που γνώρισε τους Ρωμαϊκούς χρόνους και μεταγενέστερα.

Τέλος, ο μεγάλος αριθμός μεταναστών από τα χωριά της Βόρειας Χίου, που κατοικούν και διαπρέπουν σε μεγάλες πόλεις και σε ολόκληρη σχεδόν την υφήλιο, θα αποτελέσει τους καλύτερους πρεσβευτές του μοναδικού Χιώτικου κρασιού στις χώρες τους. Τον ίδιο ρόλο θα παίξουν αρκετοί τουρίστες, που στο πέρασμα τους από το νησί, έφτασαν αναζητώντας την ποιότητα στα απομακρυσμένα χωριά της Αμανής και έτυχε να δοκιμάσουν από το λιγοστό κρασί που παρασκεύαζαν, σε επίπεδο οικοτεχνίας, οι ελάχιστοι εναπομείναντες κάτοικοι των χωριών.

Δεν είναι τυχαίο, που πριν ακόμα ξεκινήσει η παραγωγική διαδικασία, η εταιρία είχε εξασφαλίσει πωλήσεις, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, από έμπορους που πιστεύουν ότι οι μέτοχοι της, με τη διάθεση και το μεράκι που τους διακρίνει, θα πετύχουν να παρασκευάσουν ένα κρασί όμοιο ή ακόμα και ανώτερο από εκείνο που δοκίμασαν στα γραφικά χωριά της Βόρειας Χίου.

Παρόλα αυτά, η εταιρία έχει υπόψη της τους κινδύνους που υπάρχουν σε ένα κλάδο με έντονο ανταγωνισμό από Έλληνες και Ευρωπαίους παραγωγούς.

Η πίστη, όμως, και η θέληση των μετόχων της, που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι, παρά τις δυσκολίες που συνάντησαν, κατάφεραν να κρατήσουν ένα όραμα ζωντανό για 6 χρόνια και ταυτόχρονα να ξεκινήσουν να το υλοποιούν, είναι ο καλύτερος σύμμαχος της νέας εταιρείας, που μέχρι τώρα της έχει εξασφαλίσει μια πολύπλευρη υποστήριξη από την τοπική κοινωνία, από ολόκληρη την Ελλάδα και από χώρες του εξωτερικού.

3.1.6 Οινοποιείο Αριούσιος

Το Οινοποιείο της Αριούσιος Α.Ε. βρίσκεται στη θέση «Σοφού», στον οικισμό του Εγρηγόρου του Δήμου Αμανής Χίου και είναι κτισμένο σε μια προνομιακή θέση με θέα το απέραντο Αιγαίο.

Λειτουργήσε για πρώτη φορά το 2008.

Η δυναμικότητα του σήμερα είναι 150 τόνοι κρασιού και η δυνατότητα του είναι για 300 τόνους. Είναι κατασκευασμένο με σύγχρονο τρόπο αντίληψης, σε τρία επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου και του υπόγειου παλαιώσης. Διαθέτει ολοκληρωμένο και σύγχρονο εργαστήριο αναλύσεων κρασιού και είναι πιστοποιημένο με HACCP και ISO.

Στο χώρο λειτουργεί επίσης και κατάστημα λιανικής πώλησης κρασιών, τοπικών προϊόντων και αντικειμένων που έχουν σχέση με το κρασί και την περιοχή. Είναι επισκέψιμο σε όλους τους παραγωγικούς χώρους.¹⁹

3.1.7 Εσπεριδοειδή

Τόποι αρχικής καταγωγής και προέλευσης οι περιοχές Νοτιοανατολικής Ασίας. Δευτερογενής περιοχή καταγωγής και εξάπλωσης η λεκάνη της Μεσογείου. Αναφέρεται ότι οι Εβραίοι τα διέδωσαν στις χώρες γύρω από την Ανατολική Μεσόγειο και αργότερα στην Αφρική και στην Ευρώπη. Οι Άραβες, με τις κατακτήσεις τους, διέδωσαν τα εσπεριδοειδή (πορτοκαλιές, λεμονιές) γύρω από τη λεκάνη της Μεσογείου κυρίως Ισπανία και Σικελία (10^{ος} αιώνας) ως διακοσμητικά φυτά των κήπων των ανακτόρων τους. Η καλλιέργεια των εσπεριδοειδών γενικεύεται σε όλη τη Μεσόγειο το 15^ο αιώνα, ενώ στην Αμερική τα κάνει γνωστά ο Χριστόφορος Κολόμβος. Στις Ελληνικές χώρες εισήχθησαν τον 11^ο αιώνα και στη Χίο το 12^ο αιώνα.

Η μανταρινιά, αν και ήταν γνωστή στη Κίνα και Ιαπωνία, καθυστέρησε πολύ να φθάσει στην περιοχή μας. Το πρώτο δέντρο μανταρινιάς ήρθε με αγγλικά καράβια στη Μάλτα το 1805 και από εκεί διαδόθηκε σε όλη τη Μεσόγειο. Στην Ελλάδα, τις πρώτες μανταρινιές έφερε το 1829 ο Ρώσος ναύαρχος Χένδεν και συγκεκριμένα στον Πόρο όπου

¹⁹ <http://www.ariousios.gr>

τις δώρισε σε κάποιο Έλληνα, ο οποίος τις φύτεψε στον κήπο του και έτσι αυτές έγιναν οι μητέρες των σημερινών μανταρινιών στην Ελλάδα. Στη Χίο, τις πρώτες μανταρινιές, κατά προφορική μαρτυρία του Γιάννη Χωρέμη, έφερε από την Αγγλία ο παππούς του Γ. Χωρέμη, διαπρεπής Χιώτης της διασποράς, ιδρυτής της εταιρίας Χωρέμη – Μπενάκη, μετά τον παγετό του 1850. Και από τότε άρχισαν ναμπολιάζουν τις πορτοκαλιές με μανταρινιές.

Οι Γενοβέζοι γνώρισαν την καλλιέργεια των εσπεριδοειδών πριν φτάσουν στη Χίο. Με την προέλευση τους έφεραν και τα εσπεριδοειδή (14^{ος} αιώνας).

Πολλοί ήταν οι ξένοι περιηγητές που εντυπωσιάστηκαν από τα περιβόλια της Χίου. Όλοι οι περιηγητές που επισκέφθηκαν τη Χίο από τον 15^ο αιώνα και μετά, τονίζουν την αφθονία των καρπών και το επικερδές εμπόριο των εσπεριδοειδών.

Η παραγωγή της Χίου είναι τόσο μεγάλη που τροφοδοτεί σχεδόν όλες τις χώρες της ανατολικής Μεσογείου (Αγγλία, Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία) και αργότερα όλη τη Βαλκανική χερσόνησο, κυρίως όμως την Τσαρική Ρωσία. Ο μεγαλύτερος όγκος εξαγωγών γινόταν σε χυμό μέσα σε βαρέλια.

Όλα αυτά θα σταματήσουν την άνοιξη του 1822 με το «χαλασμό», τη φοβερή σφαγή και την ολοσχερή καταστροφή του νησιού.

Αργότερα, όταν επιτράπηκε στους λίγους Χιώτες που επέζησαν να επιστρέψουν στη ρημαγμένη πατρίδα, τα περιβόλια άρχισαν να ζωντανεύουν ξανά, ώστε έχουμε την πληροφορία ότι το 1848 έχουμε πάλι εξαγωγές.

Η περίοδος 1860 – 1917 είναι η δεύτερη χρυσή εποχή του Κάμπου και η Χίος παραμένει τόπος παραγωγής και εξαγωγής εσπεριδοειδών. Τα εσπεριδοειδή είναι η κύρια πλουτοφόρος πηγή του νησιού, το μαρτυρούν οι πολυτελείς συσκευασίες και οι πανάκριβες χρωμολιθογραφίες και χρυσοτυπίες πάνω στα χαρτιά περιτυλίγματος. Υπήρξε μάλιστα μια εποχή που οι καρποί πωλούνταν με το κομμάτι. Όλα αυτά μέχρι την Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917 στη Ρωσία που μας στέρησε τη σημαντικότερη από όλες μέχρι τώρα αγορές μας.

Εν τω μεταξύ και άλλες χώρες όπως η Ιταλία και η Ισπανία, έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους στις παραδοσιακές χιώτικες αγορές με φθηνότερους και καλύτερους καρπούς εκτοπίζοντας τα χιώτικα εσπεριδοειδή που συχνά έφταναν αλλοιωμένα ή άγουρα είτε σε άτεχνες συσκευασίες. Επιπλέον, χώρες που απορροφούσαν σημαντικές ποσότητες εσπεριδοειδών άρχισαν να γίνονται παραγωγοί όπως για παράδειγμα η Τουρκία και η Αίγυπτος. Την δεκαετία του 1930 γίνεται μια προσπάθεια από το κράτος να βοηθήσει, έτσι πριν τον πόλεμο του 1940 χώρες όπου έγινε εξαγωγή χιώτικων εσπεριδοειδών όπως η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Ρουμανία, η Αγγλία, η Τσεχοσλοβακία και η Αυστρία.

Έρχεται όμως ο πόλεμος που θα αλλάξει τα πάντα και μαζί θα κλείσουν σταδιακά όλες σχεδόν οι παραδοσιακές αγορές. Το 1946, γίνονται πάλι προσπάθειες για εξαγωγές αλλά δυστυχώς οι συνθήκες του εμπορίου τώρα πια αλλάζουν ραγδαία. Νέες χώρες όπως το Ισραήλ, χώρες της βόρειας και νότιας Αφρικής ακόμα και χώρες της Αμερικής κατακλύζουν τις αγορές με νέες ποικιλίες ανθεκτικότερες και πιο εμπορικές. Τα χιώτικα εσπεριδοειδή δεν μπορούν να αντέξουν στον συναγωνισμό, οι εξαγωγικές εταιρίες η μια

μετά την άλλη κλείνουν, η καλλιέργεια τους συρρικνώνεται, παρά κάποιες μεμονωμένες προσπάθειες όπως η δημιουργία εργοστασίου χυμών την δεκαετία το 1960, από τους εφοπλιστές Χανδρή με την ονομασία Ε.Β.Ε.Κ. (Ελληνική Βιομηχανική Εμπορική Κτηματική). Η μονάδα αυτή αγοράστηκε το 1984 από τους τρεις συνεταιρισμούς εσπεριδοκαλλιεργητών που συνενώθηκαν ιδρύοντας τον Α.Σ.Ε.Χ (Αγροτικός Συνεταιρισμός Εσπεριδοκαλλιεργητών Χίου).²⁰

ΕΙΚΟΝΑ 11 : Χιώτικα εσπεριδοειδή

3.2 Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες Χίου

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος με 76,85 εκ. ευρώ το χρόνο (2002), αφού άλλωστε στη Χίο εδρεύει μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες του είδους ο Νηρέας Α.Ε.

Η εταιρεία λοιπόν, ιδρύθηκε το 1988 με έδρα τη Χίο. Από την ίδρυση της η εταιρεία λειτούργησε ως μονάδα πάχυνσης. Σκοπός της επίσης είναι η δημιουργία μονάδων αναπαραγωγής – καλλιέργειας ιχθύων, τη μεταποίηση, την παραγωγή ιχθυοτροφών και την εμπορεία των προϊόντων αυτών.

Με ορόσημο την εισαγωγή της εταιρίας στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1995. Το 1997 ακολούθησε το πρώτο βραβείο εξαγωγών από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ως η πρώτη εταιρεία σε εξαγωγές στο κλάδο τροφίμων.

Το 1999 βραβεύθηκε από μη κερδοσκοπικό οργανισμό μεταξύ 15.000 ευρωπαϊκών εταιρειών ως μια από τις καλύτερες εταιρείες από πλευράς ανάπτυξης.

Η Νηρέυς λοιπόν έχει στόχο την εξωστρέφεια και έτσι πραγματοποιεί συνεχώς

²⁰ Περιοδικό Μαστίχα, (Αύγουστος 1983), Έκδοση της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου, σελ. 14 - 15

επενδύσεις, τόσο στον παραγωγικό όσο και στον εμπορικό τομέα.

Μια σειρά από εμπορικές συμφωνίες, παραγωγικές επενδύσεις και εξαγωγές, αποτέλεσαν τη βάση για περαιτέρω ανάπτυξη του ομίλου, δίνοντας τη δυνατότητα να καλύψει τις ανάγκες της διεθνούς αγοράς και να προσφέρει προϊόντα σε χώρες όπου υπάρχει μεγάλη ζήτηση.

Τέλος η Νηρέυς συγκαταλέγεται στις 10 πρώτες παραγωγικές εταιρείες ιχθυηρών στην Ευρώπη και είναι η 1^η εξαγωγική εταιρεία της χώρας στο κλάδο των τροφίμων, με εξαγωγές που το 2010 ανέρχονται στα 137,7 εκ ευρώ. Διαθέτει ένα αποτελεσματικό δίκτυο διανομής, το οποίο πραγματοποιεί αποστολές σε περισσότερες από 35 χώρες στον κόσμο.²¹

²¹ <http://www.nireus.com>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο δευτερογενής τομέας, έχει πολύ μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη μια τοπικής οικονομίας. Στο νησί της Χίου, ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μια σταθερή ανάπτυξη και στον κλάδο της βιομηχανίας, ενώ σημαντική είναι η εξάρτηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας από τον πρωτογενή και τριτογενή τομέα.

Στον δευτερογενή τομέα ανήκουν οι επιχειρήσεις, οι βιομηχανίες μεταποίησης, κατασκευαστικές εταιρείες κτλ. Ο Νομός της Χίου παρουσιάζει εξειδίκευση στο κλάδο της ναυτιλίας όπου το νησί φημίζεται για τη δραστηριότητα του με τη θάλασσα, επίσης στο κλάδο της μαστίχας και των εσπεριδοειδών, εξ ου και τα εργοστάσια που υπάρχουν και στα οποία θα αναφερθούμε παρακάτω.²²

4.1 Εργοστάσιο Μαστίχας

Αμέσως μετά τον πρώτο καθαρισμό της μαστίχας από τους ίδιους τους παραγωγούς, αυτή παραδίδεται στο εργοστάσιο μαστίχας της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου, όπου και γίνεται η ταξινόμηση της μαστίχας σε κατηγορίες (ανάλογα με το μέγεθος του κόκκου), το πλύσιμο και το στέγνωμα των κόκκων, ο τελικός καθαρισμός και η συσκευασία της. Το εργοστάσιο της μαστίχας λειτουργεί από τις αρχές του 2010 σε νέες εγκαταστάσεις που βρίσκονται πλησίον του εργοστασίου τσίκλας.

4.1.1 Εργοστάσιο Τσίκλας

Το εργοστάσιο τσίκλας βρίσκεται σε απόσταση 6 χλμ περίπου από την πόλη της Χίου, στην περιοχή Καρδαμάδα. Εκεί παρασκευάζονται και συσκευάζονται όλα τα προϊόντα κάτω από το brand ΕΛΜΑ. Στον ίδιο χώρο λειτουργεί επίσης και η μονάδα παρασκευής του μαστιχελαιίου, από την απόσταξη μαστίχας.

Το 1995 η EMX άρχισε να ερευνά την παραγωγή τσίκλας από μαστίχα. Η λειτουργία του εργοστασίου τσίκλας άρχισε το 1957 και τον πρώτο χρόνο, παρήγαγε 8 τόνους τσίκλας ΕΛΜΑ (Ελληνική Μαστίχα). Το 1962 η παραγωγή ανέβηκε στους 65 τόνους και το 1986 σχεδόν στους 200.

Η παραγωγή της τσίκλας ξεκινάει με την ανάδευση των α' υλών, ακολουθώντας αυστηρά συγκεκριμένη διαδικασία (σειρά, θερμοκρασία, χρόνους κτλ). Η ελαστική ζύμη που παράγεται, προωθείται σε ειδική μηχανή χάραξης, όπου μορφοποιείται σε συγκεκριμένες διαστάσεις, αυτές που ορίζει το βάρος και οι διαστάσεις του τελικού κουφέτου. Αμέσως μετά οι διαμορφωμένοι πυρήνες στεγνώνουν σε θάλαμο ελεγχόμενων συνθηκών (θερμοκρασίας, υγρασίας) προτού οδηγηθούν στις κουφετιέρες για την τελική

²² <http://chiosport.gr>

φάση της επικάλυψης.

Ακόμη, στα πλαίσια της οργάνωσης και υποστήριξης της αγροτικής παραγωγής συντηρούνται, συμπληρωματικά των παραπάνω υποδομών, πλήθος ιδιόκτητων αποθηκευτικών χώρων λοιπών βοηθητικών εγκαταστάσεων και κτημάτων στη νότια Χίο.

4.1.2 Mastihashop

Το καλοκαίρι του 2002, η EMX ίδρυσε την MEDITERRA A.E. με σκοπό την δημιουργία αλυσίδας καταστημάτων λιανικής πώλησης μαστίχας και προϊόντων μαστίχας με το εμπορικό σήμα mastihashop.

Μέχρι σήμερα, το δίκτυο αριθμεί 8 καταστήματα στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Χίο, στην Αθήνα, στον Πειραιά, στην Κηφισιά, στη Θεσσαλονίκη, στον Βόλο, στο Ναύπλιο και στο Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών, «Ελ. Βενιζέλος». Τον Οκτώβρη του 2006 λειτούργησε το πρώτο εκτός Ελλάδας mastihashop, στη Λευκωσία της Κύπρου και τώρα λειτουργούν πλέον τέσσερα ακόμα καταστήματα στο εξωτερικό, ένα στην Νέα Υόρκη, δυο στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας και ένα στο Παρίσι. Στα καταστήματα παρουσιάζονται δεκάδες διαφορετικά προϊόντα μαστίχας τα οποία ταξινομούνται σε 6 διαφορετικές κατηγορίες : φυσική μαστίχα, τρόφιμα, βιολογικά, παραδοσιακά προϊόντα, ποτά, φαρμακευτικά, καλλυντικά και λαογραφικά.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η φυσική μαστίχα Χίου αποτελεί προϊόν – πρόταση ευημερίας σε συνδυασμό με τις διογκούμενες διατροφικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες, την διάθεση αναζήτησης σταθερών αξιών και πολιτιστικών αναφορών τα mastihashop φιλοδοξούν να αποτελέσουν όχημα μιας σύγχρονης πρότασης προς όλους εκείνους που εμφορούνται από ανάλογες αντιλήψεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Μια πρόταση που διαφύγει του εθνικού προσδιορισμού ή του γενέθλιου τόπου, που με αφορμή την μαστίχα θα μπορέσει να προωθήσει συναφή ή μη προϊόντα που στο σύνολο τους, συνεπικουρούμενα από τον μύθο και τον πολιτισμό της περιοχής, θα στοχεύουν στην ικανοποίηση των παραπάνω τάσεων και αναγκών. Η εταιρεία σήμερα και παράλληλα με την λειτουργία των καταστημάτων mastihashop έχει αναλάβει :

- α) Την παραγωγή προϊόντων μαστίχας.
- β) Τη διανομή της φυσικής μαστίχας Χίου στην Ελλάδα.
- γ) Την ανάπτυξη και διανομή στα φαρμακεία της σειράς Mastihashop therapy.
- δ) Την ανάπτυξη και διανομή της σειράς προϊόντων cultura MEDITERRA σε καταστήματα τροφίμων.²³

²³ Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου : <http://www.gummastic.gr>

4.2 Εργοστάσιο Εσπεριδοειδών

Το 1985 ιδρύεται ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Εσπεριδοκαλλιεργητών Χίου (Α.Σ.Ε.Χ.) μέσα από τη συγχώνευση τεσσάρων συνεταιρισμών του νησιού, που είχαν μέχρι τότε την αποκλειστική εμπορεία των εσπεριδοειδών. Μετά από διάφορες συμφωνίες ο Α.Σ.Ε. Χίου αγόρασε την Ε.Β.Ε.Κ. Α.Ε. και συνέχισε τη λειτουργία του εργοστασίου.

Ο Α.Σ.Ε. Χίου απαριθμεί περί τα 300 μέλη, όλα εσπεριδοκαλλιεργητές του νησιού. Εξειδικεύεται στη χυμοποίηση κοινών πορτοκαλιών, μανταρινιών, και λεμονιών, συμβατικής και βιολογικής καλλιέργειας. Στον Νομό Χίου και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ο Α.Σ.Ε. Χίου αποτελεί το μοναδικό εργοστάσιο χυμοποίησης εσπεριδοειδών.

Το 1990 ο Α.Σ.Ε. Χίου προέβη σε πλήρη εκσυγχρονισμό του εργοστασίου των χυμών και την κατασκευή ψυγείου κατάψυξης χωρητικότητας 300 τόνων συμπυκνωμένου χυμού. Το 2000 εκσυγχρόνισε και την μονάδα εμφιάλωσης αναψυκτικών με την συμμετοχή στα προγράμματα Leader II και ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου.

Και το 2006 εντάσσεται σε δυο προγράμματα του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου που βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη. Το ένα έχει σκοπό τη βελτίωση υγιεινής, την αύξηση της παραγωγής και την παραγωγή ασφαλών προϊόντων σύμφωνα με τα πρότυπα ποιότητας ISO. Και το άλλο έχει σκοπό την εφαρμογή συστήματος ποιότητας που αφορά στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση της καλλιέργειας μανταρινιών «Μανταρίνι Χίου» ως προϊόν γεωγραφικής ένδειξης.²⁴

4.2.1 Δραστηριότητα ΑΣΕ Χίου

Ο Α.Σ.Ε. Χίου έχει σήμερα δύο ξεχωριστές μονάδες παραγωγής : την μεταποίηση των εσπεριδοειδών – χυμοποίηση και την εμφιάλωση αναψυκτικών και ζαχαρούχων χυμών. Η άριστη ποιότητα του παραγόμενου χυμού οφείλεται αρχικά στον τρόπο συλλογής, ένα – ένα με το χέρι και παραλαβής των, σε κλούβες 20 κιλών καθώς και στον τρόπο χυμοποίησης των καρπών ένα – ένα σε εκχυμωτές. Η παστερίωση και η συμπύκνωση του χυμού γίνεται σε πύργο. Κατά τη διαδικασία αυτή απομονώνονται τα μοναδικά σε αιθέρια έλαια. Με την ίδια διαδικασία παράγονται και οι πιστοποιημένοι χυμοί βιολογικής καλλιέργειας.

Ο παραπάνω χυμός αποτελεί άριστη πρώτη ύλη για την παραγωγή χυμών και αναψυκτικών. Στην σύγχρονη γραμμή εμφιάλωσης παράγονται ζαχαρούχοι χυμοί και αναψυκτικά με ή χωρίς ανθρακικό με την εμπορική ονομασία «Κάμπος».

Τα πορτοκάλια και τα μανταρίνια της Χίου ήταν από παλιά γνωστά με το όνομα τους «Πορτοκάλια Χίου» και «Μανταρίνια Χίου» πολύ πριν ο όρος προέλευσης αποκτήσει τη σημερινή του έννοια. Είναι από τα πιο φημισμένα αγροτικά παραδοσιακά

²⁴ <http://www.asex.gr>

προϊόντα της Ελλάδος, ενώ σε επίπεδο νομού, μαζί με τη μαστίχα, είναι τα σημαντικότερα προϊόντα.²⁵

4.3 Εργοστάσιο γάλακτος

Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έχουν γίνει στο νησί της Χίου, με τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί σε αυτή ξεπερνούν τα πέντε εκατομμύρια ευρώ. Κι όσο αναπτύσσεται η παραγωγή της, τόσο αναπτύσσεται και το εργοστάσιο και πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις εκσυγχρονισμού και επέκτασης.

Το εργοστάσιο γάλακτος της «Πελιναίον Όρος Α.Ε.» πληροί όλες τις προδιαγραφές μια σύγχρονης βιομηχανίας τροφίμων, τηρώντας τους κανόνες του συστήματος πιστοποίησης HACCP 1416 και ISO 2000.

Το εργοστάσιο χωρίζεται σε τρεις γραμμές παραγωγής, του γάλακτος, της γιαούρτης και των επιδορπίων και τη γραμμή παραγωγής των τυριών. Παράλληλα, η επιχείρηση διαθέτει δυο δικούς της στάβλους όπου εκτρέφονται αγελάδες γαλακτοπαραγωγής.

Οι κτηνοτρόφοι με τους οποίους συνεργάζεται έχουν συνεχή επιστημονική υποστήριξη προκειμένου να παράγουν υψηλής ποιότητας γάλα, τα κοπάδια τους να έχουν μεγάλη αποδοτικότητα και καλή υγεία. Αυτό θεωρείται απαραίτητο ώστε τα τελικά προϊόντα που παράγονται να έχουν άριστη υγιεινή και υψηλή ποιότητα.²⁶

4.4 Ναυτιλία

Από τον 18^ο αιώνα η Χίος διαθέτει μια αξιόλογη ναυτική δύναμη, που περιλαμβάνει 150, μικρά κυρίως, πλοία. Εξαιτίας της πειρατείας προκαλείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα μια κάμψη στη ναυτιλία και στο θαλάσσιο εμπόριο. Μετά τη σφαγή του 1822, φεύγει από το νησί πλήθος Χιωτών ναυτικών και εγκαθίσταται κυρίως στην Ερμούπολη της Σύρου. Εκεί συγκροτείται το ναυτιλιακό κέντρο της Ελλάδας. Σε αυτό συνέβαλαν τα μέγιστα οι Χιώτες ναυτικοί όχι μόνο με το ανθρώπινο δυναμικό τους, οι μισοί ναυτικοί το 1841 στην Σύρο είναι Χιώτες, αλλά και με τον πλούτο που είχαν μαζέψει τα προηγούμενα χρόνια.

Εν τω μεταξύ η ναυτική τεχνολογία κάνει σημαντικά άλματα με την είσοδο του ατμού. Εύστροφοι οι Χιώτες, δημιουργούν κοινοπραξίες και αντικαθιστούν τα ιστιοφόρα με ατμόπλοια. Τα νέα βαπόρια δραστηριοποιούνται στις περιοχές της Νότιας Ρωσίας, του Δούναβη, της Αζοφικής και της Μεσογείου.

Όμως για άλλη μια φορά ο πόλεμος θα αποτελέσει τροχοπέδη στην ναυτική ανάπτυξη του νησιού. Τα νέα πλοία καλούνται να βοηθήσουν την πατρίδα στους Βαλκανικούς πολέμους όπου χρησιμοποιούνται ως μεταγωγικά. Η παράδοση αναφέρει

²⁵ <http://www.asex.gr>

²⁶ ΕΜΠΡΟΣ, Ημερήσια εφημερίδα Ν. Λέσβου

ότι την 11^η Νοεμβρίου του 1912, ο φρούραρχος της Χίου, Ζιγής Πασάς είδε τα πλοία να έρχονται από το βορρά για να ελευθερώσουν το νησί, και νόμιζε ότι έρχονταν για να φορτώσουν μανταρίνια.

Μετά το τέλος του 1^{ου} Παγκόσμιου Πολέμου, η ναυτική δύναμη της Χίου είναι αποδεκατισμένη. Οι δυο μεγαλύτεροι εφοπλιστικοί της οικοί, αυτοί των Κ. Σαλιάρη και Α. Παληού, βρίσκονται υπό πτώχευση. Η οικονομική κρίση του 1921 οδηγεί τις επιχειρήσεις σε μαρασμό. Ενώ μεγάλο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού έχει θυσιαστεί για την πατρίδα του στον πρόσφατο πόλεμο.

Για μια ακόμα φορά όμως το εμπορικό μυαλό των Χιωτών, θα βγάλει τη ναυτιλία από το τέλμα στο οποίο έχει έρθει. Μεταφέρονται οι δραστηριότητες στο Λονδίνο, όπου οίκοι όπως οι Μιχαηλίου, Σταύρου Λιβανού, Κώστα Μίχαλου, Λαιμού – Πατέρα, Λύρα και Καρρά αναπτύσσουν διεθνή δραστηριότητα στο ναυτικό εμπόριο. Το ίδιο κάνει και ο Ιωάννης Χανδρής με έδρα του τον Πειραιά.

Ο 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος έχει όμως ξεκινήσει. Πάλι η Χιακή Ναυτιλία καλείται να βοηθήσει τον αγώνα της Πατρίδας για ανεξαρτησία. Τα πλοία θέτονται στην υπηρεσία των συμμαχικών δυνάμεων. Ο πόλεμος πλήττει βαριά την χιακή ναυτιλία αλλά περισσότερο τις οικογένειες της Χίου, αφού 300 ναυτικοί δεν γύρισαν στο νησί όταν ο πόλεμος τελείωσε. Το 1945, σχεδόν το 75% των πλοίων είχε χαθεί. Επιπλέον το 20% των πληρωμάτων στα εμπορικά πλοία, χάθηκε στη διάρκεια της παγκόσμιας σύρραξης. Τα τόσο τραγικά αυτά ποσοστά ήταν τα υψηλότερα ανάμεσα σε χώρες που πήραν μέρος στις ναυτικές επιχειρήσεις των Συμμάχων.

Και πάλι οι Χιώτες πλοιοκτήτες καλούνται να επιδείξουν επιχειρηματικά ευφυΐα με σκοπό να φέρουν την Χιώτικη ναυτιλία στην θέση που της αξίζει. Πράγματι, οι δραστηριότητες μεταφέρονται στο Λονδίνο στην Νέα Υόρκη, και ξεκινάει ένας νέος αγώνας ανάπτυξης. Ένας αγώνας που τοποθέτησε το εμπορικό ναυτικό της Χίου σε περίοπτη διεθνή θέση. Οι οικογένειες Σταύρου Λιβανού, Ι. Χανδρή, Ιωάννη Μ. Καρρά, Ιωάννη Κ. Καρρά, Στρατή Ανδρεάδη, αδελφών Λω, Λαιμών, Πατέρα, Φαφαλιών, Λύρα, Χατζηπατέρα, Ξυλά, και Ευσταθίου βρίσκονται στην κορυφή των πλοιοκτητών διεθνώς.

Έτσι η Ελληνική και πιο συγκεκριμένα η Χιακή Ναυτιλία απέκτησε την θέση που δικαιωματικά της ανήκει, αφού όχι μόνο επέζησε πολλών καταστροφών αλλά και στάθηκε πάντα στο πλευρό της Πατρίδας όταν αυτή χρειάστηκε τις υπηρεσίες της.

Στη Χίο σήμερα, αν και έχει μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των εν ενεργεία ναυτικών, εξακολουθούμε να διατηρούμε ιδιαίτερους δεσμούς με το ναυτικό επάγγελμα και επαγγέλματα άμεσα εξαρτώμενα από την Εμπορική Ναυτιλία. Επίσης, δειλά – δειλά, άρχισε να παρατηρείται τελευταία μια επιστροφή των νέων του νησιού στο επάγγελμα του ναυτικού, το οποίο λίγα χρόνια πριν αποτελούσε την κυριότερη επαγγελματική διέξοδο, συντελώντας στην οικονομική άνοδο του τόπου.

Απόδειξη της στροφής αυτής αποτελούν οι αρκετές επιτυχίες αποφοίτων Λυκείων της Χίου στις Σχολές Εμπορικού Ναυτικού Μηχανικών και Πλοιάρχων που βρίσκονται στη Χίο και στις Οινούσες αντίστοιχα, και στο τμήμα Ναυτλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Δίνεται λοιπόν, η ευκαιρία στους νέους της ιδιαίτερης πατρίδας τους να

αποκατασταθούν επαγγελματικά στη ναυτιλία, να αποκτήσει αξία και καλά καταρτισμένα στελέχη το νησί και να παράσχει προϋποθέσεις ανάπτυξης μιας άνευ προηγουμένου ευημερίας, τους καρπούς της οποίας ακόμα απολαμβάνει.²⁷

²⁷ Χίος και Ναυτιλία : <http://www.matia.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο τριτογενής τομέας συμπεριλαμβάνει τις παρεχόμενες υπηρεσίες από επιχειρήσεις, οργανισμούς, ιδιώτες καθώς και το εμπόριο. Η πλειονότητα των εργαζομένων, ασχολείται στους κλάδους του εμπορίου και της δημόσιας διοίκησης, ενώ είναι σημαντικός ο αριθμός των απασχολούμενων σε κλάδους που σχετίζονται με την τουριστική δραστηριότητα, δηλαδή τους κλάδους των μεταφορών και των ξενοδοχείων, που έχουν όμως σε αρκετές περιπτώσεις εποχιακό χαρακτήρα.

Ο τομέας έχει πολύ μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης, κυρίως όσον αφορά τον τουρισμό, το εμπόριο και τις μεταφορές. Ιδιαίτερα ο τουρισμός αποτελεί σημαντική αναπτυξιακή δυνατότητα για το νησί της Χίου.²⁸

5.1 Εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο

Ο πλούτος της χιώτικης παραγωγής, γεωργικής και κτηνοτροφικής, αποτέλεσε την καταλληλότερη βάση για την ανάπτυξη μιας ζωηρής εμπορικής κίνησης. Το κύριο πλεονέκτημα των εμπορών της Χίου ήταν η γεωγραφική θέση της πόλης και κυρίως του λιμανιού της.

Η Χίος ήταν πρωτοπόρα επίσης στη χρήση του νομίσματος στις συναλλαγές και γρήγορα έγινε ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά κέντρα της αρχαιότητας. Από τα αρχαιολογικά ευρήματα διαφαίνεται ότι η Χίος ήταν κέντρο ανταλλαγής νομισμάτων διάφορων πόλεων. Κύρια πηγή πλούτου της Χίου ήταν το διαμετακομιστικό εμπόριο που διοχέτευε τα περιζήτητα προϊόντα της Ανατολής στις Αγορές της Κύριας Ελλάδας και της δυτικής Μεσογείου. Τον 7^ο αιώνα π. Χ. η Χίος ανήκε σε ένα συνασπισμό εμπορικών πόλεων, όπως και η Μίλητος, η Ερέτρια, η Αίγινα και η Πάρος. Η συνεργασία της Χίου με τη Μίλητο έχει κεφαλαιώδη σημασία για τη διαμόρφωση του ελληνικού κόσμου και εντάσσεται στη δημιουργία των πρώτων συνασπισμών πόλεων. Τα εξωτικά αντικείμενα που εισάγονταν στη Χίο, αλλά και η ανεύρεση Χιακών αγγείων από τη Μαύρη Θάλασσα έως την Αίγυπτο και τη Μασσαλία δείχνουν τη ζωτικότητα και την αποτελεσματικότητα του Χιακού εμπορίου.

Τα σημαντικότερα προϊόντα που διέθετε στην αγορά ήταν ο περίφημος Αριούσιος Οίνος, το λάδι, όπως και κεραμικά και μεταλλικά είδη. Χαρακτηριστικό της υψηλής ποιότητας του χιώτικου κρασιού ήταν η πολλή υψηλή τιμή του.

Η Χίος την περίοδο αυτή είχε ένα μεγάλο αριθμό δούλων, τους οποίους προμηθευόταν κυρίως από τη Μικρά Ασία και τη Θράκη. Είναι γνωστή η ιστορία του Χίου Πανιώνιου από τον Ηρόδοτο, ο οποίος πουλούσε τους δούλους στις αγορές της Εφέσου και των Σάρδεων.

Οι Αρχαίοι λοιπόν χρόνοι ήταν καθοριστικοί στην ανάπτυξη της Χίου, με

²⁸ <http://www.chiosport.gr>

αποτέλεσμα να αναδειχθεί η Χίος σε μια από τις εμπορικότερες και πλουσιότερες χώρες του Αρχαίου Ελληνικού κόσμου. Η Χίος είχε από τότε ισχυρότατο εμπορικό στόλο με τον οποίο συνδεόταν οικονομικά με τις διάφορες περιοχές της Μεσογείου. Εκτός από τον εμπορικό στόλο της ανέπτυξε για προστασία και ισχυρό πολεμικό στόλο, ο οποίος αποτέλεσε βασικό στοιχείο της δύναμης και του κύρους της μεταξύ των Ελλήνων.²⁹

5.2 Συγκοινωνίες

5.2.1 Οδικό δίκτυο

Το νησί της Χίου διαθέτει επαρχιακό οδικό δίκτυο με το οποίο συνδέεται η πόλη της Χίου με κωμοπόλεις, χωριά και οικισμούς. Το οδικό δίκτυο θεωρείται πλήρες όσον αφορά τη χάραξη και τις συνδέσεις. Πρέπει όμως να βελτιωθεί η ποιότητα των οδοστρωμάτων διότι είναι βασική αιτία αύξησης των χρονοαποστάσεων και γίνεται ανασταλτικός παράγοντας ανάπτυξης ιδιαίτερα στη Βόρεια Χίο. Το χαρακτηριστικό του δικτύου είναι οι πολλές στροφές με μεγάλες ανωφέρειες και κατωφέρειες στις οποίες δύσκολα αναπτύσσονται μεγάλες ταχύτητες. Διαθέτει επίσης αγροτικό και δασικό δίκτυο.

5.2.2 Αεροδρόμιο

Αεροπορικές Συγκοινωνίες – Μεταφορές : Το αεροδρόμιο της Χίου βρίσκεται λίγο πιο έξω από την πόλη. Σύμφωνα με τις «Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης» του 1984 από το Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, προτείνεται η αεροπορική σύνδεση του νομού με τους δυο άλλους νομούς της Περιφέρειας και επίσης η δημιουργία ελικοδρομίου στην περιοχή της Βολισσού για τη σύνδεση του νησιού με τα Ψαρά, τις Οινούσες και τα υπόλοιπα νησιά της Περιφέρειας.

5.2.3 Το λιμάνι της Χίου

Για την ίδρυση της πόλης της Χίου και της δημιουργίας του λιμανιού της, στη θέση των αμμουδερών και εκτεταμένων εκβολών του Καλοπλύτη, καθοριστικό παράγοντα έπαιξε η γεωγραφική θέση του νησιού, που κατέστησε τη Χίο γέφυρα, για να συνδέει, μέσα στη διαδρομή των αιώνων, ποικιλία λαών, και σημείο ένωσης, δυο μεγάλων εμπορικών δρόμων της αρχαιότητας, ανάμεσα στην Ασία με την Ελλάδα και την Αίγυπτο με τον Εύξεινο Πόντο.

Η Χίος χρησίμευε ως ενδιάμεσος σταθμός στα εμπορικά πλοία, που κινούνταν μεταξύ της Αλεξάνδρειας και του Εύξεινου Πόντου. Τη σπουδαία αυτή εμπορική και ναυτιλιακή κίνηση του νησιού εξυπηρετούσε άριστα το μεγάλο τεχνητό λιμάνι του, το

²⁹ Εμπόριο – Οικονομία : <http://chioshistory.gr>

οποίο αναπτύχθηκε σε ένα χώρο αρκετά συνηθισμένο για τον ελλιμενισμό των πλοίων κατά τους παλαιότερους χρόνους, στις εκβολές ενός ποταμού, όπου ο μαλακός βυθός ήταν αρκετά φιλόξενος για τις ξύλινες καρίνες των αρχαίων σκαφών.

Ο κανόνας θέλει, η δημιουργία και η ανάπτυξη μιας πόλης να έχει το λόγο και την αιτία στην ύπαρξη ενός φυσικού λιμανιού. Εδώ συνέβη το αντίθετο. Η ανάπτυξη της πόλης, προηγήθηκε του λιμανιού. Αν και σήμερα είναι αδύνατο να προσδιοριστεί η ακριβής θέση του αρχαίου λιμανιού, είναι βέβαιο ότι βρισκόταν αρκετά προς το εσωτερικό της πόλης και πιθανόν να έφτανε μέχρι της πλατεία Βουνακίου και της αρχής της Απλωταριάς.

Το εμπόριο, στα Βυζαντινά χρόνια, ήταν χωροθετημένο κοντά στο λιμάνι, όπου υπήρχαν οι αποθήκες που περιείχαν προϊόντα για ανεφοδιασμό των κατοίκων σε περίπτωση ανεπάρκειας τους. Οι αποθήκες, σε άμεση σχέση με το λιμάνι, προφανώς συνέθεταν την εμπορική σκάλα της πόλης.

Για το λιμάνι, υπάρχουν πλήθος μαρτυριών, που φανερώνουν τη σημασία που απέδιδαν οι Γενοβάτες στην επισκευή, ανακαίνιση και συντήρηση του. Τα σημαντικά λοιπόν, λιμενικά έργα, που του έδωσαν και την τελική μορφή του το 1440, έγιναν με πρότυπο το λιμάνι της Γένοβας του 15^{ου} αιώνα.

Δίπλα στο λιμάνι και νότια του Κάστρου της Χίου, επί της προκουμιάς, ήταν οι Δικαστικές και Αστυνομικές αρχές της εποχής και υπήρχε μια μεγάλη σκάλα, η οποία οδηγούσε σε μια σκεπαστή αγορά με καταστήματα. Εντύπωση μεγάλη προκαλούσε η εσωτερική αποβάθρα – προβλήτα, που οδηγούσε προς την πύλη του Φρουρίου, από την οποία γινόταν η φορτοεκφόρτωση των εμπορευμάτων και καταλάμβανε όλο το μήκος της τάφρου, που προχωρούσε προς το λιμάνι.

5.2.4 Η συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού

Αναπτύσσεται η πόλη της Χίου με το λιμάνι της, ως κέντρο εμπορίου και ναυτιλίας, κατά το πρότυπο της Γένοβας, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη ειδικευμένων υπηρεσιών και λειτουργημάτων, που στεγάστηκαν στα ανάλογα κτίρια, όπως ξένα πρακτορεία, τράπεζες, μεσιτικά γραφεία, ναυλομεσιτικές και ασφαλιστικές εταιρίες. Η Γένοβα φρόντισε ιδιαίτερα για την ανάπτυξη της ναυτιλίας, δίνοντας μεγάλη ώθηση στη ναυπηγική.

Κατά την Γενονατική κατοχή, υπήρχε η λεγόμενη «Ναυτική Επιτροπή», την οποία αποτελούσαν 4 Μαόνεις. Η δραστηριότητα της, περιελάμβανε τη ναυτική κίνηση του νησιού και την επίλυση των ναυτιλιακών θεμάτων.³⁰ Η επιτροπή είχε ακόμη την επίβλεψη της φορτοεκφόρτωσης στο λιμάνι, με δικαίωμα αστυνομικής εποπτείας επί των δικών της και ξένων πλοίων και να επιβάλλει ποινές, πρόστιμα κ.α. Πλοία κάθε εθνικότητας καθημερινά έφταναν στο λιμάνι της Χίου, που μετέφεραν άφθονα και διάφορα εμπορεύματα. Τα Γενονατικά μάλιστα πλοία ήταν υποχρεωμένα, με ειδικό νόμο,

³⁰ Ζολώτας Ι. Γεώργιος, Τόμος Β', σελ.429

να προσεγγίζουν οπωσδήποτε το λιμάνι της Χίου, κατά το πέρασμα τους και το ταξίδι τους από και προς την Ανατολή.

5.3 Τουρισμός

Ιδιαίτερα ο τουρισμός αποτελεί σημαντική αναπτυξιακή δυνατότητα για ένα νησί όπως η Χίος. Η δυνατότητα αυτή βασίζεται στην ύπαρξη άφθονων τουριστικών πόρων.

Οι κύριοι στόχοι της τουριστικής πολιτικής σήμερα είναι η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, μέσω μιας σειράς ενεργειών και δράσεων που στηρίζονται στη «δημιουργία αξίας» για τον επισκέπτη. Ειδικότερα :

Προβολή της μοναδικότητας των ελληνικών προορισμών, ώστε να αποκτήσουν αναγνωρισιμότητα σε σύγκριση με άλλους προορισμούς που λειτουργούν ανταγωνιστικά.

Αναβάθμιση της ποιότητας των ξενοδοχειακών μονάδων, με στόχο να γίνει η θετική εμπειρία της διαμονής του επισκέπτη, εργαλείο marketing που θα λειτουργήσει ως μέσον διαφήμισης.

Εξειδίκευση κατά περιοχή, με υποδομές και υπηρεσίες που αξιοποιούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (πολιτισμός, τουρισμός, συνεδριακός, ορειβατικός, θρησκευτικός, αθλητικός, αγροτουριστικός) κάθε περιοχής του νησιού.

Η τουριστική ζήτηση στο νησί της Χίου εκλαμβάνεται ως ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών εκ μέρους των τουριστών, προκειμένου να ικανοποιήσουν μια σειρά από φανερές ανάγκες κατά την διάρκεια διαμονής τους στο νησί.

Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών προϋποθέτει την παραγωγή ενός αριθμού τουριστικών προϊόντων, τα οποία είναι σε θέση να ικανοποιήσουν σε σημαντικό βαθμό τις ανάγκες των τουριστών.

Το κέντρο του νησιού και κατ'εξοχήν τόπος υποδοχής τουριστών είναι η πόλη της Χίου, η οποία χαρακτηρίζεται σαν αναπτυσσόμενη πόλη με ικανοποιητική υποδομή στήριξης του τουρισμού. Υπάρχει επίσης σημαντική ανάπτυξη δραστηριοτήτων αγροτουρισμού στα διάφορα χωριά του νησιού.³¹

5.3.1 Αγροτουρισμός

Στις μέρες μας, που ο τουρισμός έχει αναχθεί σε πρωταρχικό παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, μια καινούρια δραστηριότητα με την οποία δίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης του αγροτικού και τουριστικού τομέα ταυτόχρονα, μπήκε στη ζωή μας με την ονομασία «αγροτουρισμός».

Στα πλαίσια της ελληνικής πραγματικότητας η έννοια του αγροτικού τουρισμού μπορεί να προσδιοριστεί σαν τη μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται σε αγροτικές

³¹ Περιοδικό «Τουρισμός και Οικονομία» Απρίλιος 1986, σελ. 6

περιοχές, στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση και παραπέρα παλιννόστηση του ντόπιου πληθυσμού, στην εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου.

Ένας από τους στόχους του αγροτικού τουρισμού είναι η προσπάθεια σύζευξης τουρισμού και γεωργίας με αποτέλεσμα την αμοιβαία ωφέλεια και των δύο τομέων, αποτελεί και ένα από τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού. Πιο συγκεκριμένα στον τομέα της γεωργίας, ο αγροτουρισμός επιδιώκει να εξασφαλίσει στον αγρότη συμπληρωματικό εισόδημα μέσα από την άσκηση αγροτουριστικής ή αγροβιοτεχνικής δραστηριότητας. Ενώ στον τομέα του τουρισμού, στόχος του είναι να εξασφαλίσει στον τουρίστα τις προϋποθέσεις για ήρεμες και φτηνές διακοπές κοντά στη φύση, στους ανθρώπους του τόπου και στην ιδιαίτερη παράδοση τους.

Ωστόσο, οι επιμέρους στόχοι του αγροτουρισμού, όπως ανακοινώθηκε το Δεκέμβριο του 1980 από το Υπουργείο Γεωργίας, είναι : α) η ανάπτυξη της ορεινής οικονομίας, β) η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων των ορεινών περιοχών, γ) η ενίσχυση της επιστροφής του πληθυσμού στα ορεινά χωριά. δ) η ουσιαστική γνωριμία με την φύση και την πολιτιστική κληρονομιά, ε) η ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων, στ) η γνωριμία και η διάδοση των προϊόντων που προέρχονται από την βιοτεχνία και την χειροτεχνία. Οι στόχοι αυτοί διευρύνθηκαν από την Επιτροπή Αγροτουρισμού του Ε.Ο.Τ. και εκφράζουν τις επίσημες θέσεις.

Για την ανάπτυξη αγροτικού τουρισμού, πέρα από την κατάλληλη υποδομή και το θεσμικό πλαίσιο, είναι απαραίτητη η συμβολή διαφόρων φορέων που θα καλύψουν τις παραγωγικές δραστηριότητες του. Ο ιδιωτικός και δημόσιος τομέας, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν αυτούς τους φορείς.

Συγκεκριμένα, μέσα από τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις δημιουργήθηκαν τμήματα με ειδικό σκοπό τον αγροτουρισμό. Πρόκειται για τους «αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς».

Το 1983 λοιπόν, δημιουργήθηκε ο πρώτος γυναικείος αγροτουριστικός συνεταιρισμός στην Πέτρα της Λέσβου, για να ακολουθήσουν στη συνέχεια και οι υπόλοιποι. Οι περιοχές που επιλέχθηκαν για την ίδρυση των συνεταιρισμών δεν ήταν τυχαίες. Οι συνεταιρισμοί βρίσκονται σε ορεινές και παραθαλάσσιες περιοχές όπου η φύση, η πολιτιστική κληρονομιά και οι άνθρωποι του τόπου έχουν να προσφέρουν πολλά στον τουρίστα. Είδη λαϊκής τέχνης ή προϊόντα τοπικής παραγωγής όπως η μαστίχα, ήταν διαθέσιμα από τους συνεταιρισμούς.

Στη χώρα μας λειτουργούν σήμερα πέντε αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί σε διάφορες περιοχές και με ποικίλους τύπους τουριστικής ανάπτυξης, ένας από αυτούς είναι και ο αγροτουριστικός συνεταιρισμός Μαστιχοχωρίων Χίου.

Βρίσκεται στα τέσσερα μεσαιωνικά Μαστιχοχώρια ή Νοτιόχωρα της Χίου : Πυργί, Μεστά, Αρμόλια, Ολύμπιο. Ο συνεταιρισμός που δημιουργήθηκε το 1985 με τη βοήθεια της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, της Νομαρχίας Χίου, του Ε.Ο.Τ. καθώς και

άλλων φορέων όπως ο Ο.Α.Ε.Δ., η Αγροτική Τράπεζα, κ.α., έχει πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και στεγάζεται σε νοικιασμένο κτίριο γραφείων στο Πυργί. Δημιουργήθηκε αρχικά από 22 συνεταιίρες, φτάνοντας σήμερα τα 40 μέλη, τα οποία διαχειρίζονται 65 δωμάτια. Τα δωμάτια διαθέτουν ιδιαίτερο ή κοινό λουτρό και τις απαραίτητες ανέσεις. Ο συνεταιρισμός διαθέτει και μια υπάλληλο γραφείου η οποία εκτελεί χρέη γραμματέως και είναι υπεύθυνη για το κλείσιμο των δωματίων. Οι πελάτες είναι Έλληνες και αλλοδαποί που προέρχονται συνήθως συστημένοι από φίλους. Οι κυριότεροι αλλοδαποί πελάτες είναι Γερμανοί, Ολλανδοί και Ελβετοί. Τα Νοτιόχωρα, δίνουν στο κάθε φιλοξενούμενο την δυνατότητα να δοκιμάσει την παραδοσιακή «κουζίνα» αλλά και να συμμετέχει στην καθημερινή ζωή των κατοίκων και στις αγροτικές εργασίες, από τις οποίες η πιο ενδιαφέρουσα είναι το «κέντημα» της Μαστίχας από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο. Χαρακτηριστική είναι επίσης η αρχιτεκτονική των χωριών (η τεχνική του «Ξυστού» στο Πυργί, τα λιθόκτιστα σπίτια στα Μεστά κ.α.) και οι πολλές εκκλησίες που δεν αφήνουν αδιάφορο τον επισκέπτη.

EIKONA 12

Παροδοσιακό δωμάτιο σε Μεσοπονητικό χωριό

Χαρακτηριστικά μελών : Οι γυναίκες – μέλη του αγροτουριστικού συνεταιρισμού της Χίου, ηλικίας 40-60 ετών αποτελούν την πλειοψηφία το 48%. Νέες γυναίκες ηλικίας 20-40 ετών εκφράζουν ένα πολύ μικρό ποσοστό των μελών περίπου το 12% ενώ το 40% δεν ξεπερνούν οι γυναίκες μεταξύ των 60-80 ετών.

Κίνητρα : Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι γυναίκες της Χίου αποφάσισαν να συμμετάσχουν στον συνεταιρισμό είναι οι εξής : α) οικονομικοί λόγοι : Η διακίνηση των δωματίων και αγαθών θα ήταν ευκολότερη αν ήταν μέλη του συνεταιρισμού, β) απασχόληση ελεύθερων ωρών : Δουλειά εκτός αυτής των χωραφιών – απόκτηση γνωριμιών.

Τέλος, οι κυριότεροι τρόποι με τους οποίους οι γυναίκες συμμετέχουν στον συνεταιρισμό είναι με την ενοικίαση δωματίων και την προσφορά έμμισθης εργασίας.³²

5.4.2 Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής του Νομού Χίου (Ν.Ε.Τ.Π.)

Η Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Ιούλιο του 1995 σύμφωνα με όσα ορίζονται από την Ελληνική Νομοθεσία και τις σχετικές οδηγίες του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

Πρωταρχικός σκοπός της Επιτροπής είναι η υλοποίηση προγραμμάτων που προωθούν την τουριστική προβολή του νησιού, τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και διεθνώς. Η υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων γίνεται με την έγκριση και υπό την επίβλεψη του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού.

Από το 1995 μέχρι σήμερα, η Επιτροπή προετοιμάζει και υλοποιεί, σε συνεργασία με άλλους σχετικούς φορείς, τα ετήσια προγράμματα τουριστικής προβολής του Νομού. Από το 1999 συμφωνήθηκε ο ετήσιος προϋπολογισμός των δράσεων τουριστικής προβολής να ανέρχεται κατά 50% από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού. Το υπόλοιπο μέρος του προϋπολογισμού χρηματοδοτείται από τους φορείς που συμμετέχουν στην Επιτροπή με σημαντικότερο χρηματοδότη την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου η οποία είναι και υπεύθυνη για την υλοποίηση του ετήσιου προγράμματος.

Η υλοποίηση του προγράμματος τα τελευταία χρόνια στηρίζεται σε μελέτη που εκπονήθηκε από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου, και τα αποτελέσματα μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικά, αφού παρατηρήθηκε αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς το νησί κατά 12% και 50% τα δυο τελευταία χρόνια αντίστοιχα. Οι στόχοι των προγραμμάτων τουριστικής προβολής που υλοποιούνται κάθε χρόνο, περιλαμβάνουν την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης νέων τουριστικών υποδομών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στον Νομό Χίου.

Σημαντικά έχει επίσης συμβάλει την τελευταία τριετία, στην υλοποίηση των προγραμμάτων, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μέσω της ενθάρρυνσης στη συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Από το 2000 και μετά, η Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής του Νομού Χίου εργάζεται στενά, για την υλοποίηση των προγραμμάτων, με την αναπτυξιακή εταιρία του Νομού, ENA ΧΙΟΥ Α.Ε.³³

³² Δροσοπούλου Αθ. Σόνια, «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί», Αθήνα 1989

³³http://www.chios.gr/netp_gr.htm

ΜΕΡΟΣ Δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

6.1 Η πολιτιστική υποδομή της πόλης της Χίου

Το κτιριακό συγκρότημα το οποίο συγκεντρώνει τις περισσότερες πολιτιστικές δραστηριότητες της πόλης είναι το ΟΜΗΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ, το οποίο ιδρύθηκε το 1980 και πήρε μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου το 1989. Είναι ένα οικοδόμημα επιτυχημένου συνδυασμού πολλαπλών πνευματικών χρήσεων, και οφείλεται στην προσφορά προς το Δήμο της Χίου που έκανε το ζεύγος Μιχαήλ και Σταματία Ξυλά, το Δεκέμβριο του 1985.

Στους 5 ορόφους του Κέντρου υπάρχουν : Αίθουσα Θεάτρου (462 θέσεων), Αίθουσα Συνεδρίων (172 θέσεων), Δυο Γκαλερί (420 τ. μ.), Αίθουσες Διδασκαλίας και Δοκιμών, Αίθουσα Συμβουλίων, Βιβλιοθήκη, Κυλικείο.

Πρωταρχικός στόχος του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου είναι η αναγνώριση και η υποστήριξη καλλιτεχνικών και επιστημονικών τάσεων που αφενός διευρύνουν την ευαισθησία και τη γνώση του κοινού και αφετέρου το ενθαρρύνουν να αναζητήσει μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Στόχος επίσης του Κέντρου είναι η προώθηση της πολιτιστικής, εκπαιδευτικής και επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ της Χίου και άλλων πόλεων.

Στην περίοδο 1986-2004 πραγματοποιήθηκαν μερικές χιλιάδες εκδηλώσεις : Κινηματογραφικές προβολές, Διαλέξεις, Συνέδρια, Θεατρικές παραστάσεις, Εκθέσεις Ζωγραφικής και Φωτογραφίας, Σεμινάρια, Συναυλίες, και Παραστάσεις χορού.

Οι υπηρεσίες και οι εγκαταστάσεις του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου Δήμου Χίου είναι στη διάθεση των φορέων ολόκληρης της χώρας, για κάθε πνευματική εκδήλωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Από τις αρχές του 1989 λειτουργούν σε χώρους του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου καλλιτεχνικά εργαστήρια. Σε αυτά δάσκαλοι παραδίδουν μαθήματα Ζωγραφικής, Παραδοσιακής Μουσικής, Θεάτρου, Φωτογραφίας, Ψηφιδωτού, Αγιογραφίας, Βιβλιοδεσίας, Έντεχνης Μουσικής, και Παραδοσιακών Χορών.³⁴

³⁴ Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Χίου : <http://www.chiosnet.gr>

6.1.1 Βιβλιοθήκη Κοραή και Λαογραφικό Μουσείο Αργέντη

Λίγοι τόποι θα μπορούσαν να έχουν τόσο έντονη παρουσία στα γράμματα και στον πολιτισμό όπως η Χίος.

Η ιστορία της Βιβλιοθήκης Κοραή αρχίζει το 1792, οπότε λειτούργησε ως Σχολή της Χίου, πρώτο δε πυρήνα της αποτέλεσαν τα βιβλία του Αδαμάντιου Κοραή και Ελλήνων λόγιων ομογενών. Είναι μια από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα με μια συλλογή 250.000 τόμων.

Σήμερα ως Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και παρέχει δυνατότητα πρόσβασης του κοινού σε πλούσια συλλογή χειρογράφων, συγγραμμάτων, σπάνιων εκδόσεων και τεκμηρίων. Διαθέτει δυο δανειστικά τμήματα, ένα στο κεντρικό κτίριο και ένα στο λιμάνι και δυο βιβλιοαυτοκίνητα δίνοντας τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληθυσμιακές ομάδες που δεν μπορούν να την επισκεφτούν.

Στο κτήριο της Βιβλιοθήκης και συγκεκριμένα στο δεύτερο όροφο στεγάζεται το Εθνολογικό και Λαογραφικό Μουσείο Αργέντη. Το μουσείο περιλαμβάνει μια αξιόλογη συλλογή με ενδυμασίες καθώς και πολλά κεντήματα από διάφορα χωριά του νησιού. Τα υφαντά, τα εργαλεία, τα σκεύη, οι χαλκογραφίες, οι πίνακες, τα πορτραίτα των αρχόντων καθώς και διάφορα ξυλόγλυπτα αντικείμενα βοηθούν τον επισκέπτη να ανακαλύψει την καθημερινή ζωή των Χιωτών στη διάρκεια των αιώνων 17^ο και 19^ο.³⁵

6.1.2 Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου

Το αρχαιολογικό μουσείο της Χίου κατασκευάστηκε μεταξύ του 1966 και του 1971. Το κτήριο αποτελείται από χώρους έκθεσης, εργαστήρια και γραφεία.

Το μουσείο περιλαμβάνει ευρήματα προϊστορικής και αρχαϊκής εποχής, τα οποία προέκυψαν από τις εκσκαφές του Βρετανικού Σχολείου στον Εμπορείο, ευρήματα νεολιθικής εποχής από βρετανικές εκσκαφές στο Άγιο Γάλας, ευρήματα αρχαϊκής και νεοκλασικής εποχής από βρετανικές εκσκαφές στα Φανά.

Το αρχαιολογικό μουσείο ανακαινίσθηκε το 1998 και από το Νοέμβριο του 1999 είναι ανοιχτό για το κοινό.³⁶

6.1.3 Ναυτικό Μουσείο Χίου

Το Ναυτικό Μουσείο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης της Χίου και στεγάζεται σε ένα αρχοντικό του 19^{ου} αιώνα.

Το μουσείο διατηρεί δυο ορόφους. Αποτελεί εντυπωσιακό ορόσημο στο κέντρο της πόλης. Καλύπτει ένα σημαντικό χάσμα της ναυτικής ιστορίας του νησιού και δείχνει

³⁵ <http://www.chios24.gr/chios/library>

³⁶ <http://www.chiosonline.gr/Koraeslibrary>

ότι στη διάρκεια των αιώνων οι Χιώτες απασχολήθηκαν με τη ναυτιλία και το εμπόριο.

Πρωταρχικός στόχος του μουσείου είναι να επεξηγήσει αυτή τη σημαντική κοινωνική πλευρά του νησιού συλλέγοντας και ταξινομώντας ιστορικές πληροφορίες που σχετίζονται με τη ναυτιλιακή παράδοση της περιοχής. Το μουσείο επίσης φιλοξενεί μια σειρά από διαλέξεις και συνέδρια με θέμα τη Χίο και τη ναυτιλία σε συνεργασία με άλλα μουσεία του ελληνικού Αρχιπελάγους.³⁷

6.1.4 Δημοτική Πινακοθήκη Χίου

Άρχισε να κτίζεται το 1939 και αποπερατώθηκε το 1954. Λειτουργήσε με την αρχική του χρήση ως Δημοτικά Λουτρά. Η πρώτη νύξη και η πρώτη απόφαση των μέχρι τότε Δημοτικών Λουτρών σε Πινακοθήκη ελήφθη το 1984.

Η Δημοτική Πινακοθήκη με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου αποτελεί ειδική υπηρεσία του Δήμου και την ευθύνη λειτουργίας της ασκεί πενταμελής Καλλιτεχνική Επιτροπή.

Στα δεκατρία χρόνια ύπαρξης και δράσης της Δημοτικής Πινακοθήκης πραγματοποιήθηκαν στο χώρο της εκατόν σαράντα εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, κολλάζ, αγιογραφίας, καλλιτεχνικών Κατασκευών κλπ. Προβλήθηκε και προβάλλεται μέσω Πινακοθήκης το έργο Χιωτών, Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών με ατομικές ή ομαδικές παρουσιάσεις. Ταυτόχρονα ήταν και είναι ένας χώρος φιλοξενίας μαθητικής καλλιτεχνικής δραστηριότητας.

Η Δημοτική Πινακοθήκη προωθεί σε όλο τον κόσμο μέσω δικού τους δικτυακού τόπου την δική της ετήσια δραστηριότητα αλλά και πολλές άλλες εικαστικές εκδηλώσεις που γίνονται σε ολόκληρη τη Χίο. Συνεργάζεται με αντίστοιχα ιδρύματα και σχολές ανώτατου επιπέδου της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Με λίγα λόγια στο μέτρο των δυνατοτήτων του Δήμου και του νησιού γενικότερα, η Δημοτική Πινακοθήκη έχει αναδειχθεί σε αξιόλογο κέντρο διάσωσης, φιλοξενίας, προβολής και διάδοσης των εικαστικών τεχνών, αποτελώντας ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο καλλιτεχνικό πυρήνα.³⁸

6.2 Πολιτιστική δραστηριότητα στο Νομό Χίου

Εκτός από το Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Χίου, στην πολιτιστική δραστηριότητα του νησιού εντάσσεται και ο Δημοτικός Θερινός Κινηματογράφος «Σινέ Κήπος» που δημιουργήθηκε το 1995 από το Δήμο Χίου και τη Δημοτική Αναπτυξιακή Επιχείρηση Χίου και λειτουργεί στο Δημοτικό Κήπο της πόλης. Η δημιουργία του κινηματογράφου αποτελεί μια προσπάθεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να διαδώσει το τυπικά ελληνικό φαινόμενο των θερινών ανοιχτών κινηματογράφων.

³⁷ <http://www.chiosonline.gr/maritimemuseum>

³⁸ <http://www.chiosartgallery.gr>

Στα τρία χρόνια λειτουργίας του ο Κινηματογράφος έχει συγκεντρώσει πάνω από 14.000 θεατές. Στην επιλογή του προγράμματος το Σινέ Κήπος δίνει έμφαση στην προβολή ποιοτικών και ευρωπαϊκών ταινιών.

Από το 1996 το Σινέ Κήπος, συμμετέχει στο Πανελλαδικό Δίκτυο Κινηματογράφων με τη συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού.

Το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Βορείου Αιγαίου είναι επίσης ένα κομμάτι της πολιτιστική δραστηριότητας του νησιού. Με έδρα τη Χίο, πέρα από το καλλιτεχνικό έργο στον τομέα του Θεάτρου το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ διοργανώνει σεμινάρια θεατρικής παιδείας για εκπαιδευτικούς και ενήλικους. Διαθέτει δική του θεατρική σκηνή, χωρητικότητας 120 ατόμων. Η πρωτοβουλία αυτή αναβαθμίζει ποιοτικά τη δραστηριότητα των αδελφοποιήσεων και δημιουργεί καλύτερες προοπτικές για το πολιτιστικό μέλλον του νησιού.³⁹

6.3 Η Διεύθυνση Πολιτισμού της Περιφερειακής Ενότητας Χίου

Η 3^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων έχει έδρα τη Χίο και αρμοδιότητα που εκτείνεται στον νομό Χίου και Σάμου. Είναι περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, το οποίο έχει εκ του Νόμου την ευθύνη για την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Έργο της είναι η προστασία και η ανάδειξη των βυζαντινών και μεταβυζαντινών (μέχρι το 1830) πολιτιστικών αγαθών της περιφέρειας της, εντοπισμός και καταγραφή μνημείων, ανασκαφές, στερεώσεις – αναστηλώσεις, συντηρήσεις κινητών και ακινήτων αρχαίων, ίδρυση και λειτουργία Μουσείων, εκθέσεις αρχαιοτήτων, εκπαιδευτικά προγράμματα, έλεγχος των επισκευών και των ανεγέρσεων οικοδομών σε προστατευόμενους οικισμούς, εξαγωγές αρχαίων κ.α.

Υπαγόμενα Τμήματα Υπηρεσίας :

- α) Τμήμα Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Αρχαιογνωστικής Έρευνας
- β) Τμήμα Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
- γ) Τμήμα Τεκμηρίωσης, Καταγραφής και Δημοσίευσης Αρχαίων
- δ) Τμήμα Συντήρησης
- ε) Τμήμα Αρχαιολογικών Έργων και Συντήρησης Κτιριακών Εγκαταστάσεων
- στ) Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης⁴⁰

³⁹ <http://www.chiosartgallery.gr>

⁴⁰ Υπουργείο Πολιτισμού : <http://www.yppo.gr>

ΚΕΦΑΛΙΟ 7. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

7.1 Μεγάλα έργα υποδομής στο νησί της Χίου

Φράγμα Κατράρη : Κατασκευάστηκε επί του χειμάρρου Κατράρη, στη βορειοανατολική πλευρά του οικισμού Καλαμωτής που εντάσσεται στα Μαστιχοχώρια Χίου και σε απόσταση περίπου 1,5 χιλιόμετρο από τον οικισμό, με στόχο της συγκέντρωση των απορρεόντων υδάτων του χειμάρρου και την αξιοποίηση τους για την άρδευση καλλιεργήσιμων εκτάσεων στην ευρύτερη περιοχή.

Το συγκεκριμένο φράγμα αποτελεί το πρώτο από τα μεγάλα έργα του μακροπρόθεσμου Νομαρχιακού Σχεδιασμού, που στοχεύουν στην εκμετάλλευση των επιφανειακών απορροών, για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το υδατικό πρόβλημα του νησιού.

Το συγκεκριμένο έργο κρίθηκε απολύτως απαραίτητο για την επαρκή άρδευση περιοχών, που μέχρι τώρα αρδεύονται από γεωτρήσεις της ευρύτερης λεκάνης Κατράρη, είτε δεν είχαν δυνατότητα άρδευσης και επομένως μπορούν στο μέλλον να αξιοποιηθούν. Παράλληλα, η εκμετάλλευση των νερών που θα συρρέουν στον ταμιευτήρα του φράγματος θα βοηθήσει σημαντικά στον περιορισμό του έντονου υδατικού ελλείμματος που εντοπίζεται στην περιοχή των Μαστιχοχωρίων, επιτρέποντας παράλληλα την αξιοποίηση των υπολοίπων διαθέσιμων υδατικών πόρων της περιοχής σε εναλλακτικές χρήσεις π.χ. ύδρευση οικισμών. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από σημαντικές προοπτικές γεωργικής ανάπτυξης, κυρίως λόγω συγκριτικού πλεονεκτήματος κλιματολογικών, εδαφικών συνθηκών και πληθυσμιακού δυναμικού. Η αρδευόμενη έκταση στην ευρύτερη περιοχή έχει υπολογιστεί σε 3.000 στρέμματα και οι αντίστοιχες απαιτήσεις άρδευσης σε περίπου 1.700.000 m³ νερού.

7.1.1 Οικονομικά Στοιχεία Έργου

Η χρηματοδότηση του έργου «Κατασκευή Φράγματος Καλαμωτής Νήσου Χίου» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μέτρου 4.3 «Ανάπτυξη και Βελτίωση Αγροτικών Υποδομών και Εκσυγχρονισμός Δομών», του ΠΕΠ Αιγαίου 2000-2006, και συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% από το ΕΓΤΠΕ και κατά 15% από εθνικούς πόρους. Ο συνολικός προϋπολογισμός κατασκευής του φράγματος Καλαμωτής – χειμάρρου Κατράρη ήταν 21.830.000 ευρώ. Ο φορέας χρηματοδότησης, υλοποίησης και υλοποίησης απαλλοτριώσεων ήταν η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χίου. Η κατασκευή του έργου ξεκίνησε το έτος 2003 και ολοκληρώθηκε το Νοέμβριο του 2008.⁴¹

⁴¹ Περιοδικό «Διαχείριση και Αξιοποίηση Υδάτινων Πόρων Νομού Χίου, Φράγμα Κατράρη», Χίος 2008, σελ. 19 - 23

ΜΕΡΟΣ Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

❖ Στόχοι έρευνας :

Να ανιχνευθεί, να διερευνηθεί και να εξεταστεί η εξέλιξη της οικονομίας της Χίου και πιο συγκεκριμένα των κλάδων που θα αναφέρουμε παρακάτω τα τελευταία χρόνια και ο επηρεασμός της στην δραστηριότητα των κατοίκων του νησιού.

❖ Δείγμα :

Το δείγμα της παρούσας μελέτης συγκροτήθηκε στο Δήμο Χίου, τους μήνες Νοέμβριο – Δεκέμβριο και έτος 2011. Στην ποσοτική μελέτη συμμετείχαν 4 Πρόεδροι, 1 μέλος της Πανελλήνιας Ένωσης Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού (ΠΕΜΕΝ) και 1 εργολάβος δημοσίων έργων και πολιτικός μηχανικός.

❖ Εργαλεία :

Εδόθη ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελείται από 6 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις είναι οι εξής :

- α) Ποια είναι η εξέλιξη της μαστίχας την τελευταία δεκαετία;
- β) Ποια η “χρυσή εποχή” της μαστίχας;
- γ) Ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη της μαστίχας;
- δ) Ποιες οι δυνατότητες ανάπτυξης της καλλιέργειας της μαστίχας μέσα από τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
- ε) Περιγραφή της εργασιακής ταυτότητας των κατοίκων των Μαστιχοχωρίων; Απασχόληση με βάση τη μαστίχα παρέμεινε η ίδια ή άλλαξε;
- στ) Εξέλιξη οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη μαστίχα;

Οι ερωτήσεις έχουν κάποιες μικρές διαφορές ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο αναφέρονται.

8.1 Πρόεδρος Μαστιχοπαραγωγών Δήμου Χίου

Ο πρόεδρος των Μαστιχοπαραγωγών Χίου είναι ο κ. Γανιάρης. Μας μίλησε λοιπόν, για το κύριο είδος παραγωγής της Χίου που είναι η μαστίχα. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη της μαστίχας την τελευταία δεκαετία μας είπε ότι η κατάσταση εξελίσσεται προς το καλύτερο, ειδικά τα τελευταία 5 χρόνια οι πωλήσεις της μαστίχας σε όλη την Ελλάδα έχουν αυξηθεί άρα και η παραγωγή και τα εισοδήματα των αγροτών που ασχολούνται με τη μαστίχα. Ως «χρυσή εποχή» της μαστίχας μας είπε τα τελευταία χρόνια λόγω των καλύτερων συνθηκών εργασίας και των οικονομικών παροχών που δίνονται στους αγρότες.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μαστίχα είναι οι καιρικές συνθήκες και πιο συγκεκριμένα το χιόνι, οι χαμηλές θερμοκρασίες το χειμώνα, οι υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι και οι πολύ δυνατές βροχές. Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα είναι οι φωτιές τους καλοκαιρινούς μήνες και η ξηρασία. Στα προβλήματα εντάσσονται και οι αρρώστιες των μαστιχόδεντρων. Η οικονομική κρίση το τελευταίο χρονικό διάστημα δεν αφήνει ανεπηρέαστο το τομέα της παραγωγής της μαστίχας.

Έπειτα τον ρωτήσαμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης της καλλιέργειας της μαστίχας μέσα από τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων και μας απάντησε ότι υλοποιούνται κάποια προγράμματα της Ε.Ε, όπως είναι το πρόγραμμα προβολής και προώθησης της μαστίχας και κάποια επενδυτικά προγράμματα τα οποία βοηθούν για καλύτερες συνθήκες εργασίας με διάφορα μηχανήματα.

Του ζητήσαμε επίσης να περιγράψει την εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων των Μαστιχοχωρίων και μας είπε ότι λίγοι είναι οι αγρότες που ασχολούνται κατ' εξοχήν με τη μαστίχα, είναι περίπου στα 1000 άτομα. Ενώ το σύνολο που παραδίδει μαστίχα ανέρχεται στα 2500 άτομα. Αρκετοί από αυτούς εργάζονται παράλληλα ως εργάτες και κάποιοι άλλοι έχουν στραφεί στον δημόσιο τομέα.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση τη μαστίχα και μας απάντησε ότι είναι ικανοποιητική και ότι όλο και περισσότερα άτομα στρέφονται στην καλλιέργεια της μαστίχας τώρα που διανύουμε εποχή οικονομικής κρίσης και που η εύρεση εργασίας είναι πολύ δύσκολη.

Στην ερώτηση «πως εξελίχθηκε η μαστίχα την τελευταία δεκαετία» έχουμε :

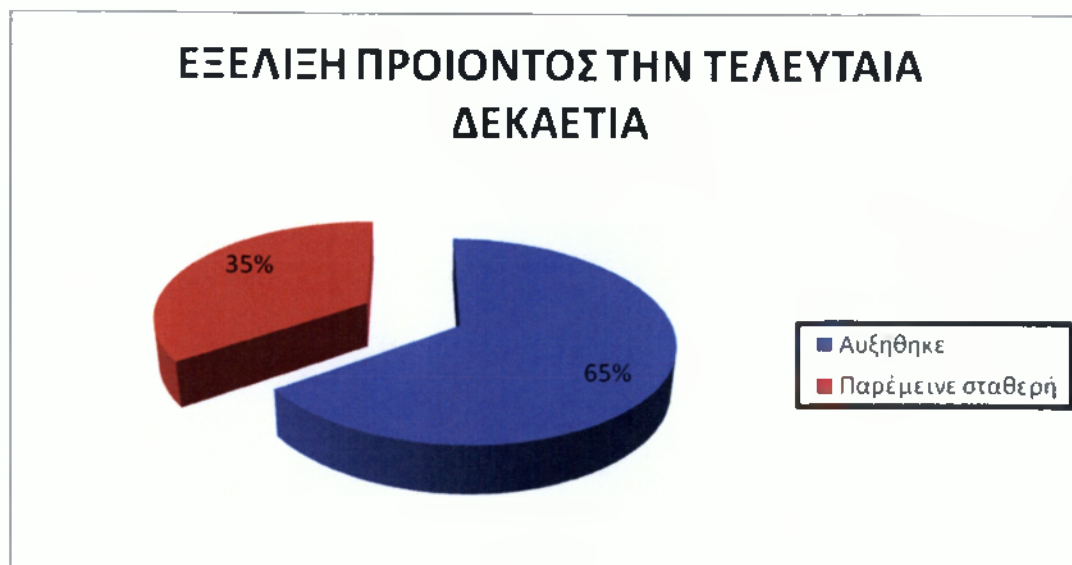
ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Εξέλιξη προϊόντος	
Αυξήθηκε	65%
Μειώθηκε	0%
Παρέμεινε σταθερή	35%

Σε ποσοστό 65% η παραγωγή του προϊόντος αυξήθηκε και παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 35%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 14

Στην επόμενη ερώτηση «ποια είναι η χρυσή εποχή της μαστίχας έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Η «χρυσή εποχή» της μαστίχας	
1980 - 1990	10%
1980 - 1995	10%
1990 - 2000	20%
2000 - 2010	60%

Ως «χρυσή εποχή» θεωρείται η δεκαετία 2000 – 2010 σε ποσοστό 60% ενώ ακολουθεί με 20% η δεκαετία 1990 – 2000, και στη συνέχεια οι υπόλοιπες απαντήσεις με μικρότερα ποσοστά που φτάνουν το 10% η κάθε μια από αυτές.

Στη συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 16

Στην ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη της μαστίχας» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Σημαντικότερα προβλήματα για τη μαστίχα	
Καιρικές συνθήκες	40%
Φωτιές	20%
Ξηρασία	10%
Αρρώστιες μαστιχόδεντρων	10%
Οικονομική κρίση	20%

Ως βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ανάπτυξη της μαστίχας θεωρήθηκε από τον Πρόεδρο οι καιρικές συνθήκες, με ποσοστό 40%. Ως δεύτερο βασικό πρόβλημα αναφέρονται οι φωτιές και η οικονομική κρίση με ποσοστά 20% και στα δυο, ενώ ακολουθούν οι υπόλοιπες απαντήσεις με μικρότερα ποσοστά.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 18

Στην ερώτηση «ποιες οι δυνατότητες ανάπτυξης της καλλιέργειας της μαστίχας μέσα από τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	
Προγράμματα προβολής, προώθησης	47%
Νέων αγροτών	47%
Άλλα	6%

Τα προγράμματα που έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό εφαρμογής είναι τα προγράμματα προβολής και προώθησης της μαστίχας και τα προγράμματα των Νέων Αγροτών με ποσοστό 47% το καθένα, ενώ υπάρχουν και άλλα με πολύ μικρότερα ποσοστά.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 20

Στην ερώτηση «ποια η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων των Μαστιχοχωρίων» έχουμε:

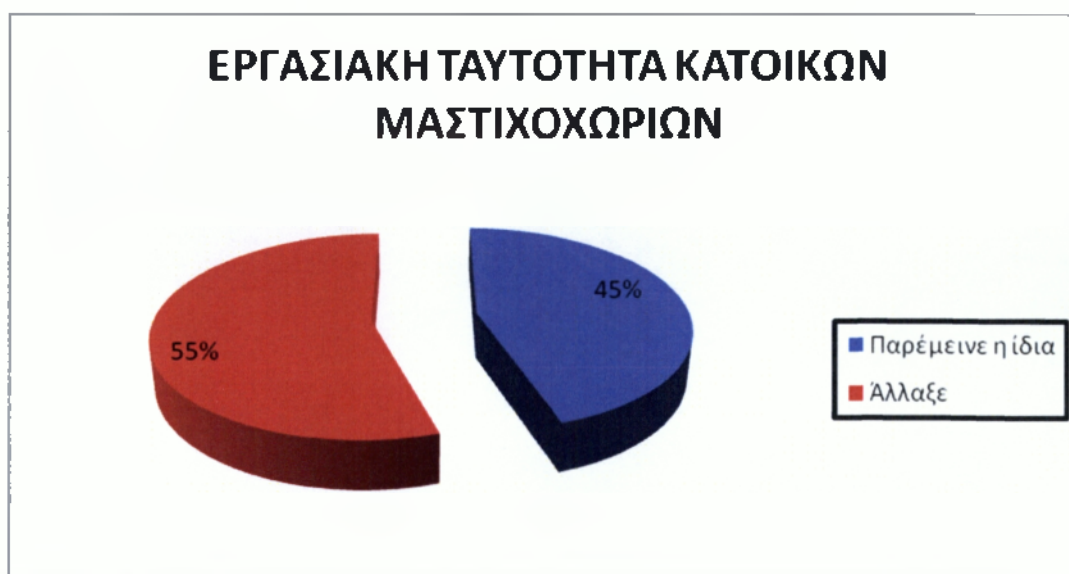
ΠΙΝΑΚΑΣ 21

Εργασιακή ταυτότητα κατοίκων Μαστιχοχωρίων	
Παρέμεινε η ίδια	45%
Άλλαξε	55%

Οι κάτοικοι που ασχολούνται κατ' εξοχήν με τη μαστίχα ανέρχονται στο ποσοστό των 45%, ενώ αυτοί που ασχολούνται ταυτόχρονα και με άλλες εργασίες είναι στο 55%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 22

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη μαστίχα» έχουμε :

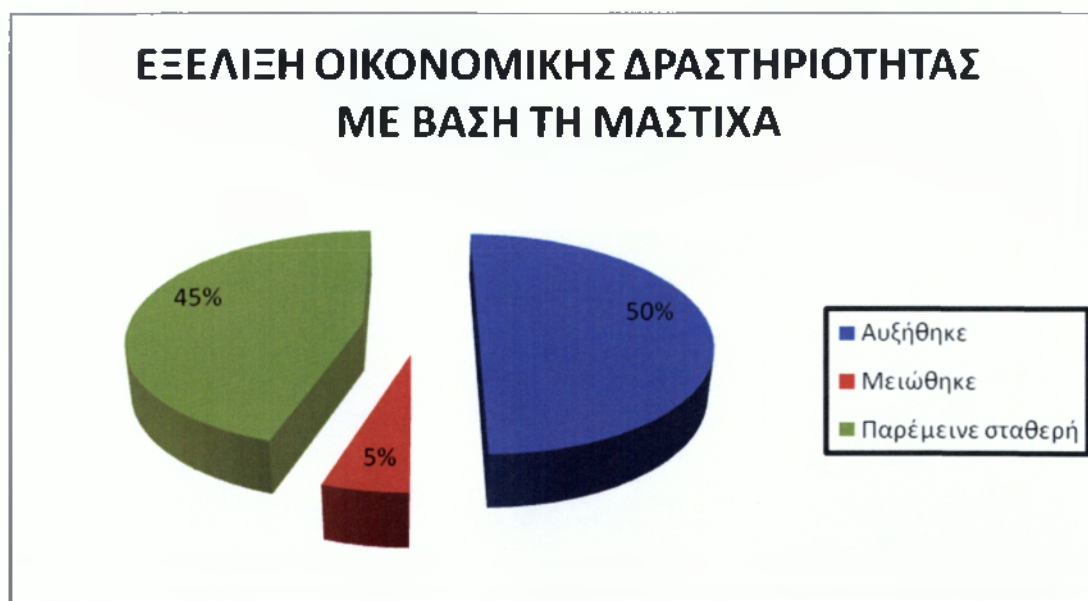
ΠΙΝΑΚΑΣ 23

Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη μαστίχα	
Αυξήθηκε	50%
Μειώθηκε	5%
Παρέμεινε σταθερή	45%

Η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας είναι ικανοποιητική και συνεχώς ανοδική συνεπώς η αύξηση της ανέρχεται στο 50%, παράλληλα μένει επί χρόνια σε μια σταθερή πορεία οπότε το ποσοστό της είναι 45%, κι ένα ελάχιστο ποσοστό μένει για τη μείωση της δραστηριότητας που είναι περίπου στο 5%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 24

8.2 Πρόεδρος Εμπόρων Δήμου Χίου

Ο Πρόεδρος των Εμπόρων της Χίου είναι ο κ. Ζαννίκος. Μας μίλησε λοιπόν, για το εμπόριο και την συμβολή του στη Χιώτικη αγορά. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη του εμπορίου την τελευταία δεκαετία μας είπε ότι η κατάσταση είναι καθοδική, ειδικά τα τελευταία χρόνια το εμπόριο μεταφέρεται σε άλλα επίπεδα, σε μαζικές εμπορικές επιχειρήσεις (πολυκαταστήματα). Ολοένα και κλείνουν τα μικρότερα μαγαζιά λόγω της πίεσης της αγοράς και του ανταγωνισμού που υπάρχει. Ως «χρυσή εποχή» του εμπορίου μας είπε την προηγούμενη δεκαεπενταετία.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το εμπόριο είναι πρώτον η ανταγωνιστικότητα που συνεχώς αυξάνεται, δεύτερον ο ασφυκτικός φορολογικός κλοιός που έχουν περιπέσει οι επιχειρήσεις και η αδυναμία τους να ανταπεξέλθουν επειδή δεν έχουν τους κατάλληλους μηχανισμούς για να επιβιώσουν (λογιστήρια, διασυνδέσεις). Τέλος η οικονομική κρίση αποτελεί ένα πρόβλημα της φθίνουσας πορείας των εμπορικών δραστηριοτήτων.

Έπειτα τον ρωτήσαμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης του εμπορίου μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε ή άλλων και μας απάντησε ότι αυτά τα προγράμματα είναι μια διαδικασία που επισπεύδει το κλείσιμο των μικρών επιχειρήσεων διότι χρηματοδοτεί εμπορικές επιχειρήσεις οι οποίες θα έπρεπε να έχουν σταματήσει να λειτουργούν και βάση αυτών των προγραμμάτων παρατείνουν την ύπαρξη τους. Με αποτέλεσμα να κάνουν ζημιά τόσο στον επιχειρηματία όσο και στην επιχειρηματική κοινότητα. Για παράδειγμα τα προγράμματα μπορεί να χρηματοδοτούν μια επιχείρηση η οποία φτιάχνει σαμάρια αλλά ανάγκη για αγορά σαμαριών δεν υπάρχει διότι αυτό το μέσο έχει εξαλειφθεί.

Του ζητήσαμε επίσης να περιγράψει την εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων του νησιού σ' ότι αφορά το εμπόριο και μας είπε ότι οι Χιώτες έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με το εμπόριο από παλαιότερα κι έτσι εξακολουθούν να στηρίζονται σε αυτό αν και το τελευταίο διάστημα έχει πέσει η αποδοτικότητα λόγω κρίσης.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση το εμπόριο και μας απάντησε ότι υπάρχει μια τάση μείωσης αλλά γενικότερα κρατάει μια σταθερότητα.

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη του εμπορίου την τελευταία δεκαετία» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

Εξέλιξη Εμπορίου	
Αυξήθηκε	20%
Μειώθηκε	45%
Παρέμεινε σταθερή	35%

Σε ποσοστό 45% η εξέλιξη του εμπορίου μειώθηκε και παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 35%, ενώ σε ένα μικρό ποσοστό αυξήθηκε.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 26

Στην επόμενη ερώτηση «ποια η χρυσή εποχή του εμπορίου» έχουμε :

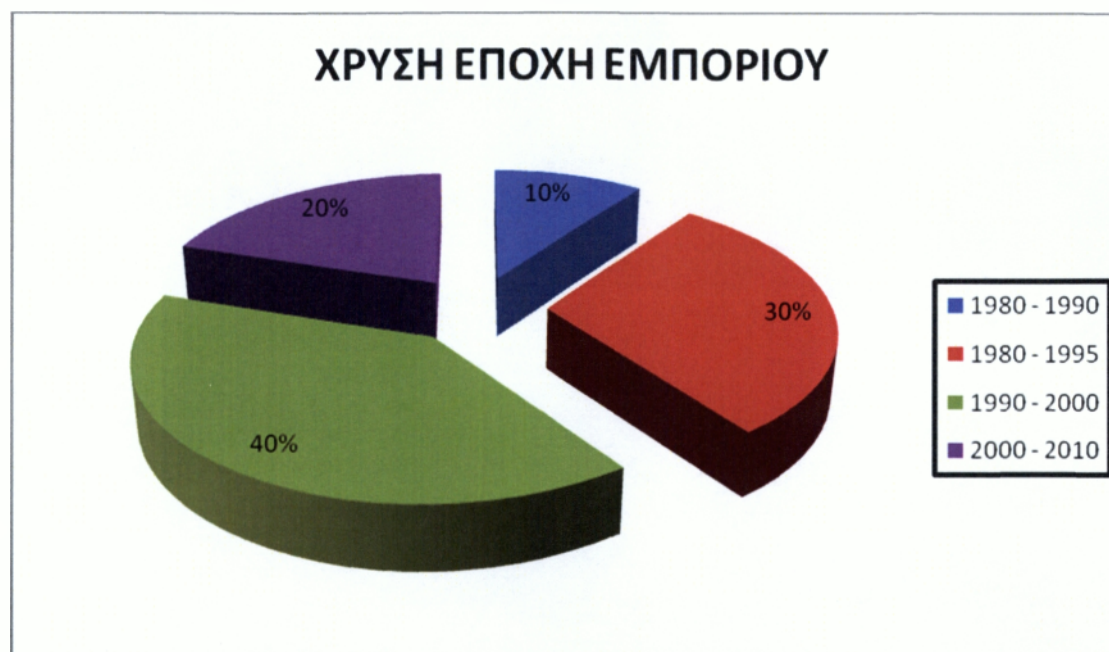
ΠΙΝΑΚΑΣ 27

Η «χρυσή εποχή» του εμπορίου	
1980 – 1990	10%
1980 – 1995	30%
1990 – 2000	40%
2000 – 2010	20%

Ως «χρυσή εποχή» θεωρείται η δεκαετία 1990 – 2000 σε ποσοστό 40% ενώ ακολουθεί με ποσοστό 30% η δεκαπενταετία 1980 – 1995 στη συνέχεια η δεκαετία 2000 – 2010 με ποσοστό 20% και τέλος η δεκαετία 1980 – 1990 με μικρότερο ποσοστό του 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 28

Στην ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη του εμπορίου» έχουμε :

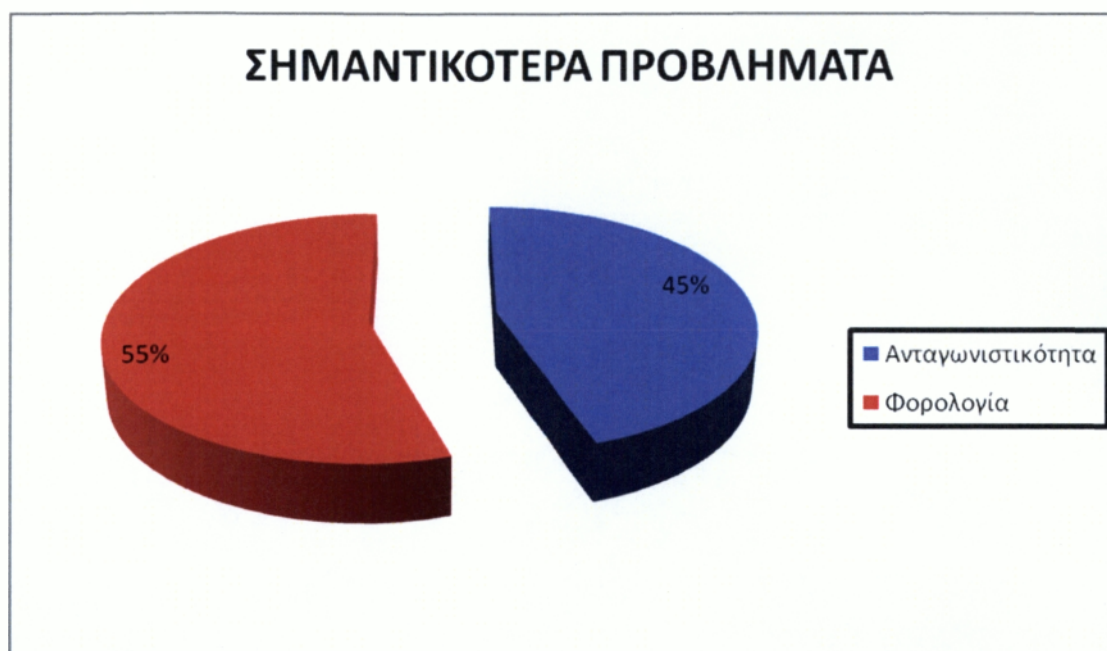
ΠΙΝΑΚΑΣ 29

Σημαντικότερα προβλήματα για το εμπόριο	
Ανταγωνιστικότητα	45%
Φορολογία	55%

Τα σημαντικότερα προβλήματα λοιπόν είναι η ανταγωνιστικότητα και η φορολογία τα οποία είναι εξίσου σημαντικά για την ανάπτυξη του εμπορίου, με ελάχιστη διαφορά η φορολογία είναι το πρώτο με ποσοστό 55% και ακολουθεί η ανταγωνιστικότητα με 45%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 30

Στην ερώτηση «ποια η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση το εμπόριο» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση το εμπόριο	
Παρέμεινε σχεδόν η ίδια	65%
Άλλαξε	35%

Η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων παρέμεινε σχεδόν η ίδια σε ποσοστό 65% ενώ άλλαξε σε ποσοστό 35% και στράφηκε σε άλλα επαγγέλματα.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχα γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 32

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση το εμπόριο» έχουμε :

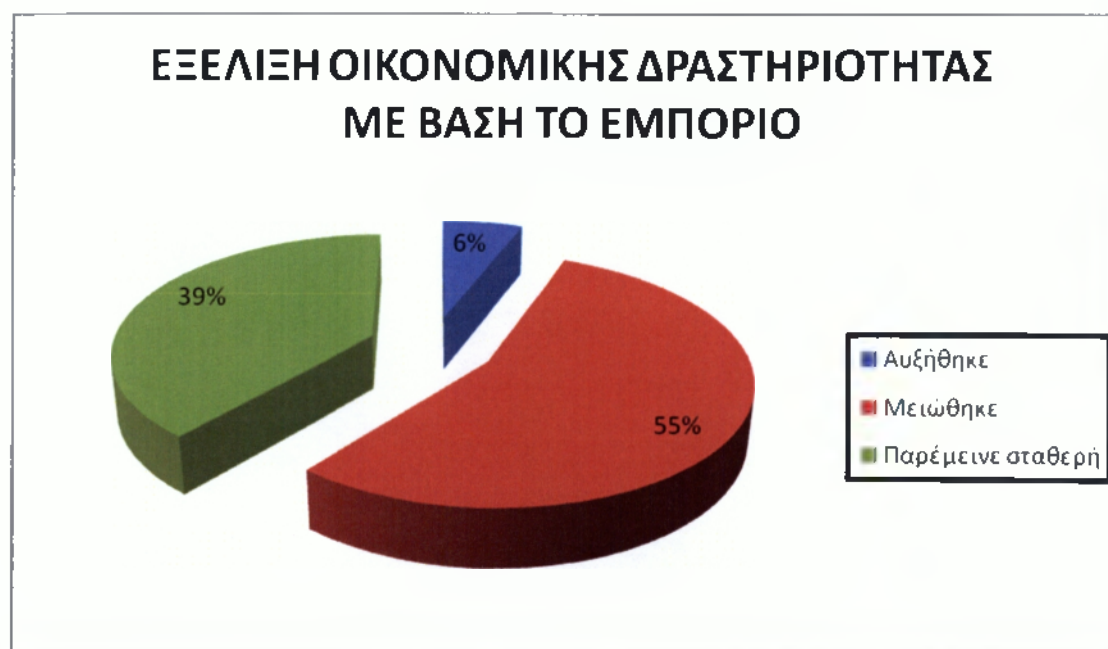
ΠΙΝΑΚΑΣ 33

Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση το εμπόριο	
Αυξήθηκε	6%
Μειώθηκε	55%
Παρέμεινε σταθερή	39%

Η οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων κυρίως μειώθηκε την τελευταία δεκαετία σε ποσοστό 55% ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 39% και το υπόλοιπο ποσοστό υπέστη μικρή αύξηση της οικονομικής του δραστηριότητας.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 34

8.3 Πρώτος Μηχανικός και μέλος της Π.Ε.Μ.Ε.Ν (Πανελλήνιας Ένωσης Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού)

Ο Χιώτης ναυτεργάτης, πρώτος μηχανικός και μέλος της Π.Ε.Μ.Ε.Ν είναι ο κ. Θωμάς. Μας μίλησε λοιπόν, για την ναυτική δραστηριότητα των Χιωτών. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη της ναυτιλίας την τελευταία δεκαετία μας είπε ότι η κατάσταση εξελίσσεται με ανοδική πορεία. Ο τομέας της ναυτιλίας συνεισφέρει τα μέγιστα (συνάλλαγμα, πολιτισμό). Ως «χρυσή εποχή» της ναυτικής δραστηριότητας θεωρεί τη δεκαετία του 1970 – 1980, υπήρξε μια κρίση του επαγγέλματος το 1983 εντούτοις τα τελευταία χρόνια έχουμε άνθηση στο επάγγελμα και σαφώς καλύτερες συνθήκες μέσα στα πλοία.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ναυτιλία είναι η ιατρική περίθαλψη μέσα στα πλοία, η εξασφάλιση των συντάξεων, η μείωση του προσωπικού μέσα στα σύγχρονα πλοία λόγω της αντικατάστασης των μηχανών – αυτοματισμών με τα εργατικά χέρια. Η απομόνωση των εργαζομένων για μεγάλο χρονικό διάστημα μέσα στα πλοία και οι ιδιόμορφες συνθήκες αποτελούν προβλήματα της ναυτικής δραστηριότητας.

Του ζητήσαμε επίσης να περιγράψει την εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων του νησιού με βάση τη ναυτική δραστηριότητα και μας είπε ότι η κατάσταση είναι σταθερή και αρκετά ανοδική. Ένα μεγάλο ποσοστό πληθυσμού στρέφεται στο επάγγελμα της ναυτιλίας.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση τη ναυτιλία και μας απάντησε ότι είναι αρκετά ικανοποιητική και αποδοτική.

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της ναυτιλίας τη τελευταία δεκαετία» έχουμε :

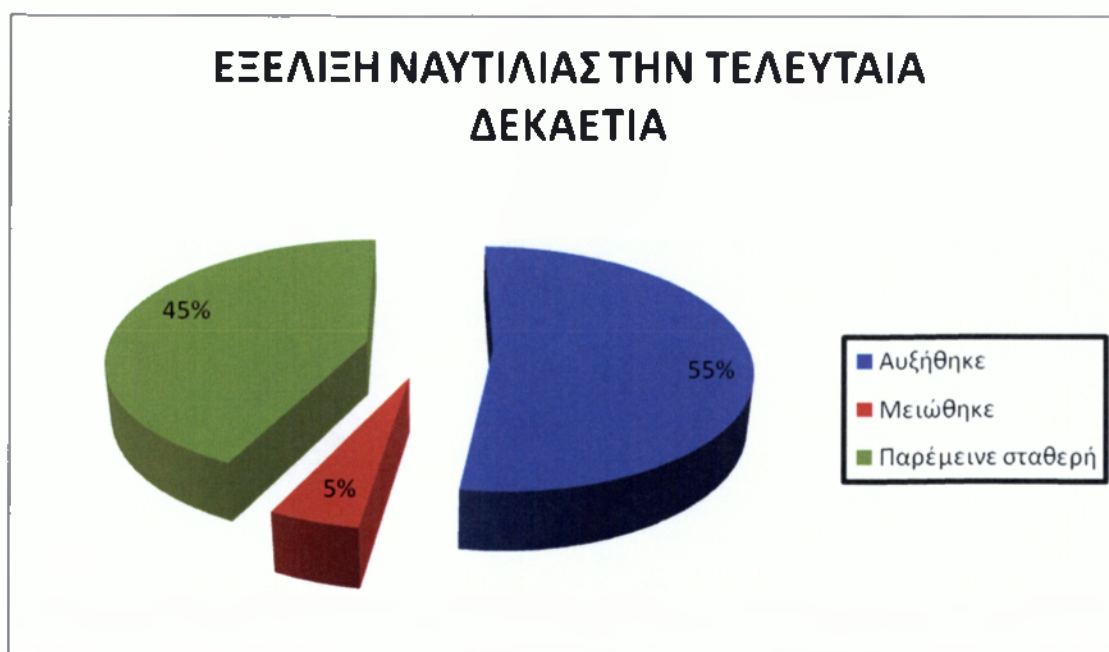
ΠΙΝΑΚΑΣ 35

Εξέλιξη ναυτιλίας	
Αυξήθηκε	55%
Μειώθηκε	5%
Παρέμεινε σταθερή	45%

Σε ποσοστό 55% ο τομέας της ναυτιλίας έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια στο νησί ενώ παραμένει σταθερό σε ποσοστό 45%. Ένα μικρό ποσοστό δείχνει τη μείωση της ναυτικής δραστηριότητας.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 36

Στην ερώτηση «ποια η χρυσή εποχή της ναυτιλίας» έχουμε :

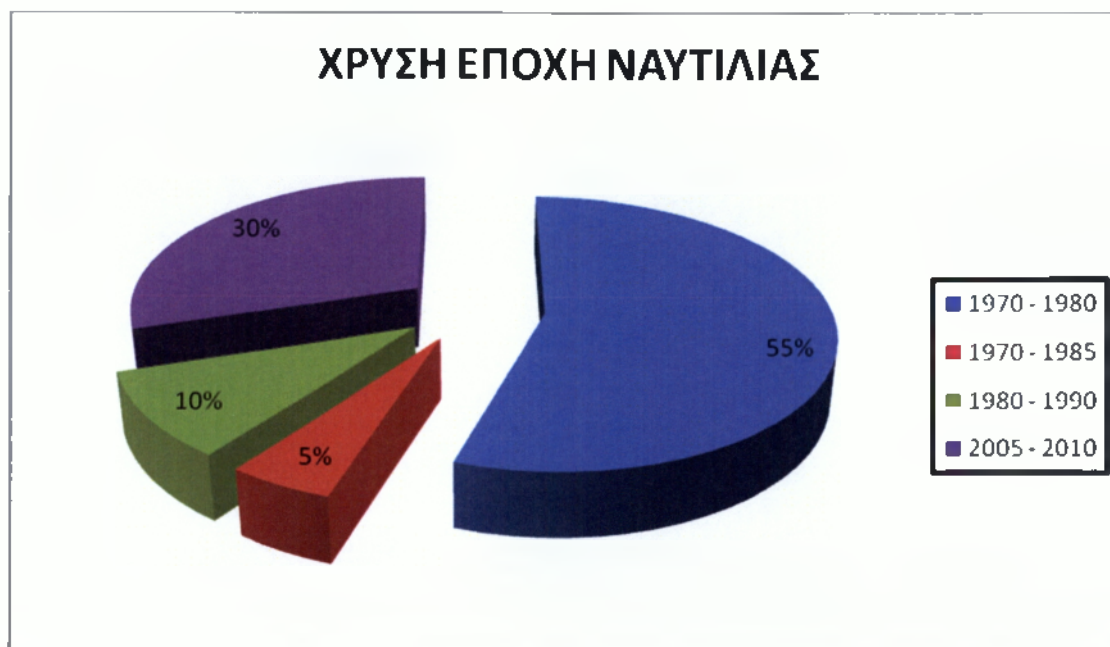
ΠΙΝΑΚΑΣ 37

Η «χρυσή εποχή» της ναυτιλίας	
1970 – 1980	55%
1970 – 1985	5%
1980 – 1990	10%
2005 - 2010	30%

Ως «χρυσή εποχή» θεωρείται η δεκαετία 1970 – 1980 σε ποσοστό 55%, ακολουθεί η πενταετία 2005 – 2010 σε ποσοστό 30% και τέλος είναι οι υπόλοιπες απαντήσεις με μικρότερα ποσοστά των 10% και 5%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχα γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 38

Στην επόμενη ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για τη ναυτιλία» έχουμε:

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

Σημαντικότερα προβλήματα για τη ναυτιλία	
Ιατρική περίθαλψη	30%
Εξασφάλιση συντάξεων	20%
Αντικατάσταση προσωπικού με μηχανές	40%
Ιδιόμορφες συνθήκες - απομόνωση	10%

Ως βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τομέας της ναυτιλίας είναι η αντικατάσταση του προσωπικού με μηχανήματα με ποσοστό 40%. Ως δεύτερο βασικό πρόβλημα αναφέρεται η ιατρική περίθαλψη με 30% ενώ ακολουθούν η εξασφάλιση σύνταξης με ποσοστό 20% και η ιδιόμορφες συνθήκες με 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 40

Στην ερώτηση «ποια η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τη ναυτιλία» έχουμε:

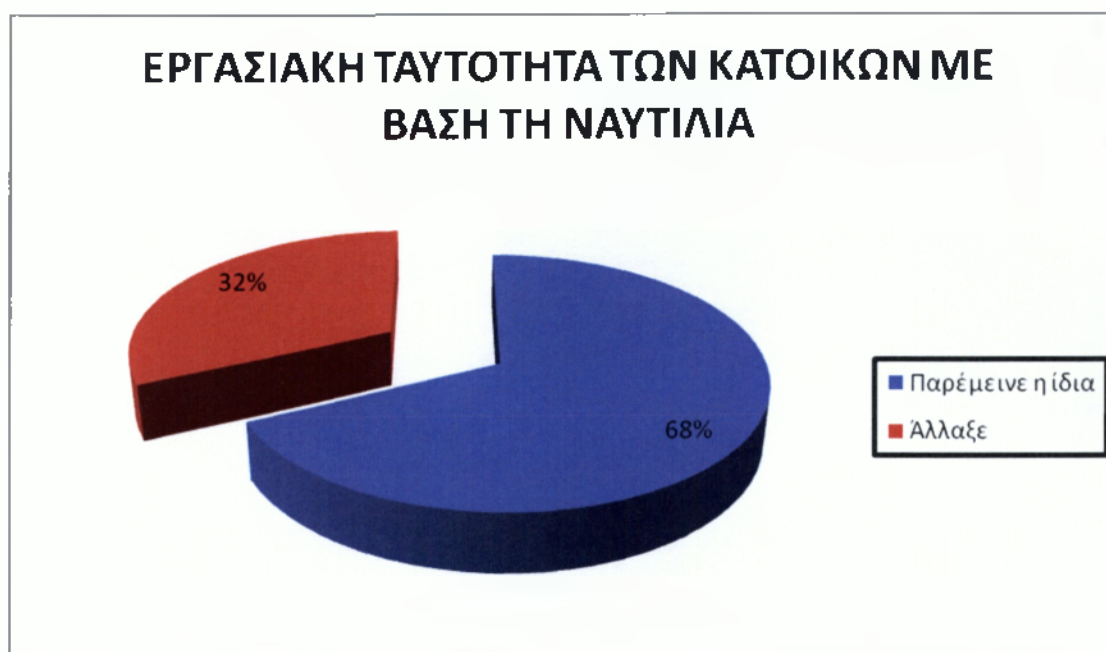
ΠΙΝΑΚΑΣ 41

Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τη ναυτιλία	
Παρέμεινε η ίδια	68%
Άλλαξε	32%

Η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων βάση τη ναυτιλία παρέμεινε σχεδόν ίδια σε ποσοστό 68% ενώ άλλαξε σε ποσοστό 32% και στράφηκε σε άλλα επαγγέλματα.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 42

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη ναυτιλία» έχουμε :

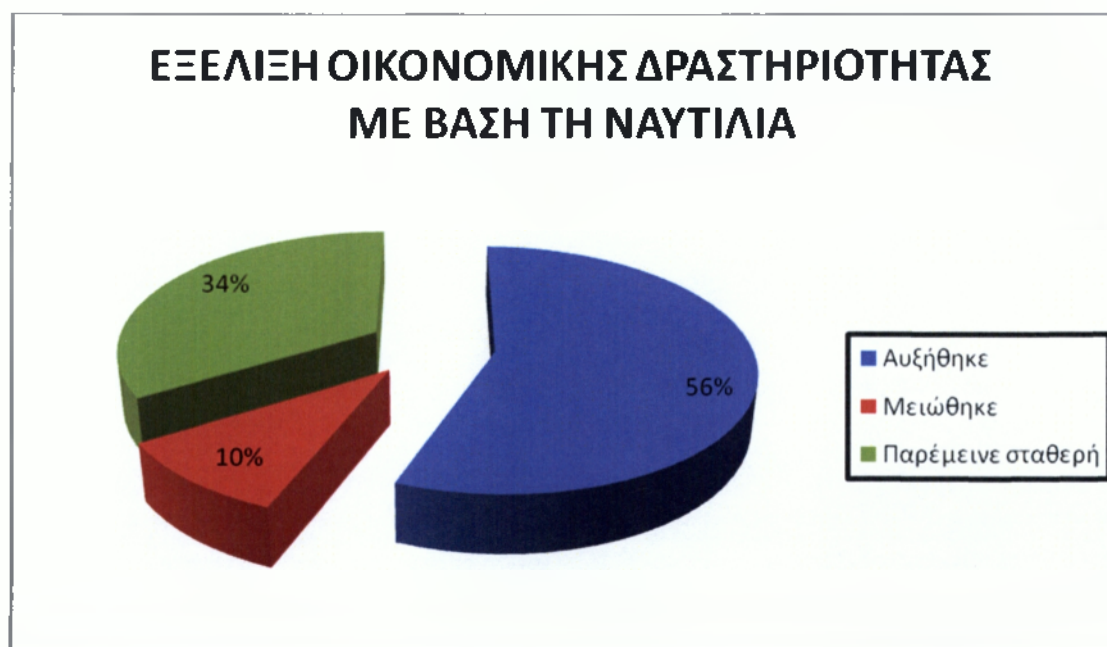
ΠΙΝΑΚΑΣ 43

Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τη ναυτιλία	
Αυξήθηκε	56%
Μειώθηκε	10%
Παρέμεινε σταθερή	34%

Η οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων του νησιού της Χίου που ασχολούνται με τη ναυτιλία αυξήθηκε την τελευταία δεκαετία σε ποσοστό 56% ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 34% και το υπόλοιπο ποσοστό υπέστη μικρή μείωση της οικονομικής του δραστηριότητας.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 44

8.4 Εργολάβος Δημοσίων Έργων και Πολιτικός Μηχανικός

Ο εργολάβος των δημοσίων έργων της Χίου είναι ο κ. Σιγάλας. Μας μίλησε λοιπόν, για τα δημόσια έργα που πραγματοποιούνται στο νησί. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη των δημοσίων έργων την τελευταία δεκαετία και τη συμβολή της στην ανάπτυξη του νησιού, μας είπε ότι η κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική. Έχει καθοδική πορεία ειδικά τα τελευταία 2 χρόνια σχεδόν κάθετη. Η εποχή η οποία ήταν αρκετά δημιουργική όσο αφορά τα έργα μας είπε τη δεκαετία του 1995 – 2005.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η πραγματοποίηση κάποιου δημόσιου έργου είναι πρώτον οι μεγάλες εκπτώσεις δηλαδή για να παρθεί το έργο παίρνουν μέρος στο δημόσιο διαγωνισμό και ο κάθε εργολάβος δίνει από μια προσφορά, οι οποίες τα τελευταία χρόνια λόγω ανταγωνισμού και έλλειψης έργων είναι υπέρογκες. Με αποτέλεσμα να εργάζεται ο εργολάβος για 100.000 ευρώ όπου στο τέλος θα πληρωθεί 60.000 ευρώ. Αυτό έχει επιπτώσεις και στην ποιότητα του οποιουδήποτε έργου. Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα είναι ότι δεν δίνεται η απαραίτητη προσοχή και σημασία στον τομέα της μελέτης του έργου. Ένα τελευταίο και πολύ σημαντικό πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν αρκετά έργα που έχουν μείνει απλήρωτα το τελευταίο χρονικό διάστημα.

Έπειτα τον ρωτήσαμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης των δημοσίων έργων μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε ή άλλα και μας απάντησε ότι υλοποιούνται τα προγράμματα ΕΣΠΑ και κάποιες ελάχιστες επιδοτήσεις.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση τα δημόσια έργα που υλοποιούνται στη Χίο και μας απάντησε ότι η δραστηριότητα δεν είναι η επιθυμητή καθώς τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν γίνει μόνο τρία σημαντικά μεγάλα έργα όπως το Νοσοκομείο, το Φράγμα του Κατράρη και το Φράγμα της Κόρης το Γεφύρι.

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη των δημοσίων έργων την τελευταία δεκαετία» έχουμε:

ΠΙΝΑΚΑΣ 45

Εξέλιξη δημοσίων έργων	
Αυξήθηκε	10%
Μειώθηκε	65%
Παρέμεινε σταθερή	25%

Σε ποσοστό 65% η εξέλιξη και ανάπτυξη των δημοσίων έργων μειώθηκε ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 25%, σε ένα ελάχιστο ποσοστό αυξήθηκε, της τάξης του 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 46

Στην ερώτηση «ποια η “δημιουργική” εποχή των δημοσίων έργων» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 47

Η «δημιουργική» εποχή των δημοσίων έργων	
1980 – 1990	25%
1980 – 1995	20%
1990 – 2000	45%
2005 – 2010	10%

Ως «δημιουργική εποχή» θεωρείται η δεκαετία 1990 – 2000 σε ποσοστό 45% ενώ ακολουθεί η δεκαετία 1980 – 1990 με 25% ακολουθεί η πενταετία με ελάχιστη διαφορά στο 20% και τελευταία παραμένει η πενταετία 2005 – 2010 με ποσοστό 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 48

Στην επόμενη ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την υλοποίηση των δημοσίων έργων» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

Σημαντικότερα προβλήματα για την υλοποίηση των δημοσίων έργων	
Μεγάλες εκπτώσεις	40%
Έλλειψη μελέτης	25%
Ανύπαρκτη πληρωμή	35%

Ως βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τομέας των δημοσίων έργων είναι οι μεγάλες εκπτώσεις που γίνονται λόγω του ανταγωνισμού και της έλλειψης των έργων, με ποσοστό 40%. Ως δεύτερο βασικό πρόβλημα αναφέρεται η πληρωμή των έργων η οποία είναι ανύπαρκτη με ποσοστό 35% ενώ ακολουθεί η έλλειψη μελέτης με ποσοστό που ανέρχεται στο 25%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 50

Στην ερώτηση «ποιες οι δυνατότητες ανάπτυξης των δημοσίων έργων μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε ή άλλα» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 51

Προγράμματα Ε.Ε ή άλλα	
ΕΣΠΑ	70%
Επιδότησεις διάφορες	30%

Τα προγράμματα που έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό εφαρμογής είναι τα προγράμματα ΕΣΠΑ με ποσοστό 70%, ενώ υπάρχουν και οι διάφορες επιδοτήσεις με ποσοστό 30%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 52

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τα δημόσια έργα» έχουμε :

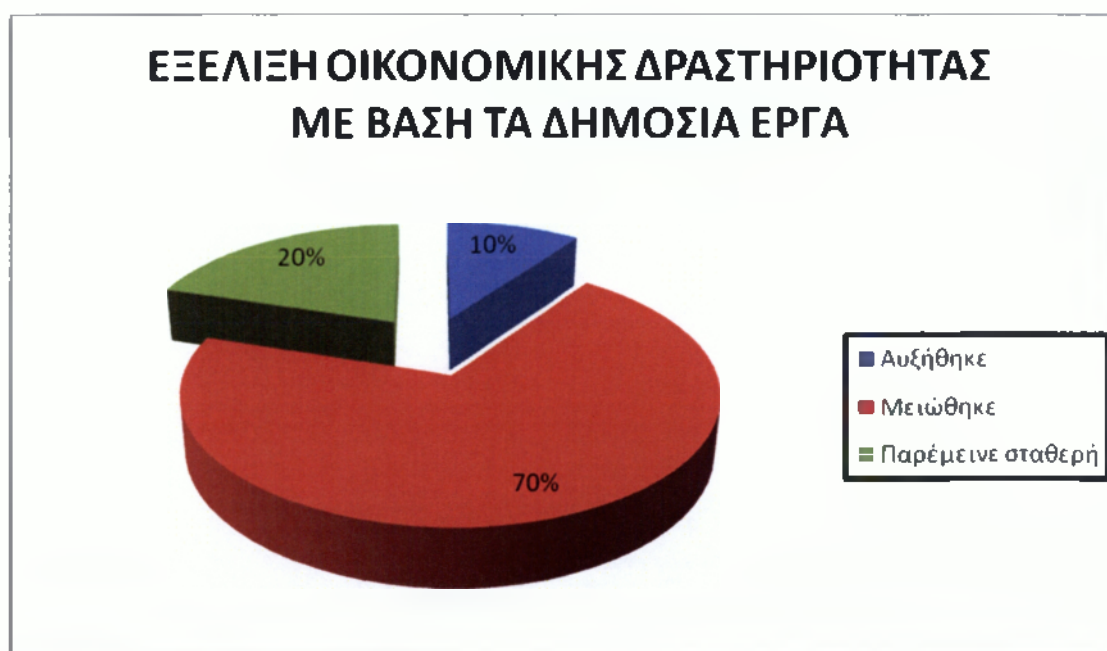
ΠΙΝΑΚΑΣ 53

Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τον τομέα των έργων	
Αυξήθηκε	10%
Μειώθηκε	70%
Παρέμεινε σταθερή	20%

Η οικονομική δραστηριότητα κυρίως μειώθηκε την τελευταία δεκαετία σε ποσοστό 70% ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 20% και το υπόλοιπο ποσοστό υπέστη μικρή αύξηση στο 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 54

8.5 Πρόεδρος Αριούσιου Οίνου Χίου

Ο Πρόεδρος του Αριούσιου Οίνου είναι ο κ. Κεφάλας. Μας μίλησε λοιπόν, για το κρασί και την εξέλιξη του. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη του Αριούσιου Οίνου την τελευταία δεκαετία μας είπε ότι μετά την δημιουργία της εταιρίας Αριούσιος Α.Ε. το 2004 και την ολοκλήρωση των οινοποιητικών εγκαταστάσεων της το 2008, παράγονται κρασιά από τοπικές μοναδικές ποικιλίες, οι οποίες δίνουν μια νέα προοπτική για την αναπαραγωγή του κρασιού και την επανακαλλιέργεια των παραδοσιακών τοπικών ποικιλιών, φιλοδοξώντας να επανατοποθετήσουν τη Χίο στον οινικό χάρτη της χώρας μας. Η κατάσταση όπως μας περιέγραψε εξελίσσεται προς το καλύτερο. Ως «χρυσή εποχή» του Αριούσιου Οίνου μας είπε από πολύ παλαιότερα, συγκεκριμένα από τους Ρωμαϊκούς και Βυζαντινούς ακόμα χρόνους, αλλά έχει εξελιχθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια ειδικά με τη βοήθεια των σύγχρονων εγκαταστάσεων.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Αριούσιος Οίνος είναι ότι η εταιρία παραγωγής κρασιών έχει δυσκολία στην επικοινωνία και το υψηλό κόστος των μεταφορικών, κυρίως εξ αιτίας της μεγάλης απόστασης τόσο από το κέντρο του νησιού, αλλά και της υπόλοιπης Ελλάδας, καθώς αυτά επιβαρύνουν σημαντικά το κόστος του προϊόντος με αποτέλεσμα αυτό να επιδρά στην ανταγωνιστικότητα του.

Έπειτα τον ρωτήσαμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης του Αριούσιου Οίνου μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε ή άλλων και μας απάντησε ότι οι δυνατότητες αξιοποίησης των προγραμμάτων της Ε.Ε για την ανάπτυξη του Αριούσιου Οίνου είναι μία πρόκληση για την εταιρεία. Ωστόσο, αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο με τα εμπόδια που δημιουργούνται από το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας, το οποίο θέτει τέτοιες δικλίδες που γίνονται απαγορευτικές για επενδύσεις, εκτός και αν διατίθενται υψηλά ίδια κεφάλαια.

Έπειτα του ζητήσαμε επίσης να περιγράψει την εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής και μας είπε ότι οι κάτοικοι αυτοί είναι στην πλειονότητα άνθρωποι μεγάλης ηλικίας, κυρίως συνταξιούχοι που έχουν γυρίσει ξανά στα χωριά τους. Τα βασικά τους εισοδήματα προέρχονται από άλλους πόρους (κυρίως συντάξεις), από την μικρή παραγωγή γεωργικών προϊόντων, ενώ η παραγωγή σταφυλιών για κρασί φαίνεται ότι τώρα αρχίζει να παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον και ένα κομμάτι του κόσμου στρέφεται προς αυτό προσδοκώντας ένα επιπλέον συμπληρωματικό εισόδημα.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση τον Αριούσιο Οίνο και μας απάντησε ότι η δημιουργία της οινοποιητικής μονάδας συντέλεσε στην ανάπτυξη της οικονομίας της περιοχής, όχι μόνο με την πρόσληψη εργατικού δυναμικού, αλλά κυρίως με την προσέλκυση επισκεπτών, που ως τώρα δεν υπήρχαν στην περιοχή, οι οποίοι σε κάθε περίπτωση ενισχύουν την τοπική οικονομία, με κατανάλωση και τοπικές επιχειρήσεις. Εκτός αυτού η ίδια η εταιρεία συμβάλλει στην οικονομική δραστηριότητα στο νομό, καθώς συνεργάζεται με τοπικές επιχειρήσεις ή επαγγελματίες για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της.

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη του Αριούσιου Οίνου την τελευταία δεκαετία» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 55

Εξέλιξη Αριούσιου Οίνου	
Αυξήθηκε	35%
Μειώθηκε	20%
Παρέμεινε σταθερή	45%

Σε ποσοστό 35% η παραγωγή του Αριούσιου Οίνου αυξήθηκε, ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 45% ακολουθεί μια μικρή μείωση της παραγωγής της τάξης του 20%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 56

Στην ερώτηση «ποια η χρυσή εποχή του Αριούσιου Οίνου» έχουμε :

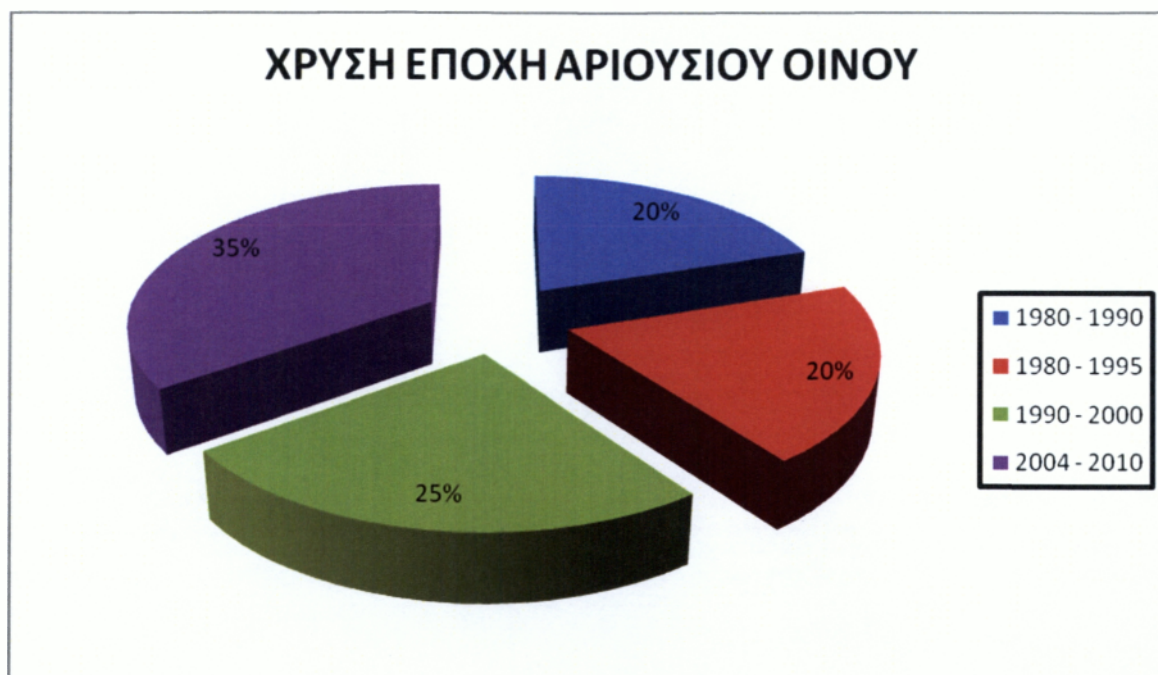
ΠΙΝΑΚΑΣ 57

Η «χρυσή εποχή» του Αριούσιου Οίνου	
1980 – 1990	20%
1980 – 1995	20%
1990 – 2000	25%
2004 – 2010	35%

Ως «χρυσή εποχή» θεωρείται το τελευταίο χρονικό διάστημα 2004 – 2010 χάρις των εξελιγμένων εγκαταστάσεων, ακολουθεί η δεκαετία 1990 – 2000 σε ποσοστό 25% αρκετά ικανοποιητικό και τέλος οι υπόλοιπες απαντήσεις με ποσοστό 20% η κάθε μια.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 58

Στην επόμενη ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη του Αριούσιου Οίνου» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 59

Σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη του Αριούσιου Οίνου	
Έλλειψη επικοινωνίας	40%
Υψηλό κόστος μεταφορικών	60%

Ως βασικότερο πρόβλημα για την ανάπτυξη του Αριούσιου Οίνου είναι το υψηλό κόστος μεταφορικών και ακολουθεί η έλλειψη επικοινωνίας με ποσοστό 40%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 60

Στην ερώτηση «ποια η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής με βάση τον Αριούσιο Οίνο» έχουμε :

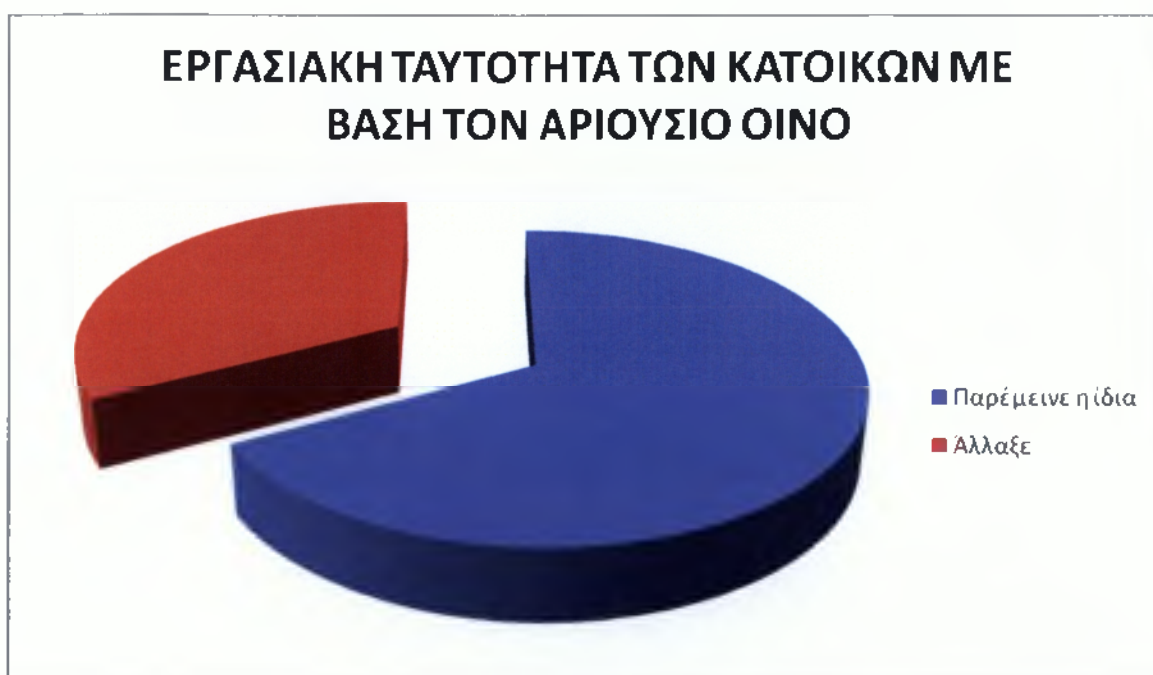
ΠΙΝΑΚΑΣ 61

Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τον Αριούσιο Οίνο	
Παρέμεινε η ίδια	67%
Άλλαξε	33%

Η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής παραμένει η ίδια σε ποσοστό 67% ενώ άλλαξε σε ποσοστό 33%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 62

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τον Αριούσιο Οίνο» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 63

Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τον Αριούσιο Οίνο	
Αυξήθηκε	45%
Μειώθηκε	20%
Παρέμεινε σταθερή	35%

Η οικονομική δραστηριότητα κυρίως αυξήθηκε την τελευταία δεκαετία σε ποσοστό 45% ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 35% ακολουθεί μια μικρή μείωση της τάξης του 20%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 64

8.6 Πρόεδρος Εσπεριδοκαλλιεργητών

Ο Πρόεδρος των εσπεριδοκαλλιεργητών είναι ο κ. Κλειδάς. Μας μίλησε λοιπόν, για τα εσπεριδοειδή. Στην ερώτηση σχετικά με την εξέλιξη του προϊόντος την τελευταία δεκαετία μας είπε ότι η κατάσταση εξελίσσεται προς την κάθοδο και δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Ως «χρυσή εποχή» της παραγωγής των εσπεριδοειδών μας είπε την δεκαετία του 1970 – 1980, υπήρχε μεγάλη κίνηση και προς το εσωτερικό και προς το εξωτερικό.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα εσπεριδοειδή είναι το υψηλό κόστος παραγωγής το οποίο δεν συνεπάγεται με το ανάλογο εισόδημα που παίρνει ο αγρότης. Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα είναι οι ασθένειες των δέντρων. Η οικοπεδοποίηση συμβάλει σημαντικά στα προβλήματα για την ανάπτυξη των εσπεριδοειδών. Τέλος το νερό που είναι αρκετά ακριβό συμμετέχει στα προβλήματα.

Έπειτα τον ρωτήσαμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης των εσπεριδοειδών μέσα από τα προγράμματα της Ε.Ε ή άλλων και μας απάντησε ότι υλοποιούνται κάποια προγράμματα νέων αγροτών αλλά η συμμετοχή των κατοίκων είναι αρκετά μικρή.

Του ζητήσαμε επίσης να περιγράψει την εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής που είναι τα εσπεριδοειδή και μας είπε ότι υπάρχουν ελάχιστοι αγρότες που ασχολούνται με αυτά, οι περισσότεροι τα έχουν αφήσει και ασχολούνται με κάτι άλλο και κάποιοι κάτοικοι που ενδιαφέρονται για την καλλιέργεια των εσπεριδοειδών έχουν παράλληλα τη δική τους δουλειά.

Τέλος του ζητήσαμε να μας πει για την οικονομική δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με βάση τα εσπεριδοειδή και μας απάντησε ότι δυστυχώς είναι πτωτική, όλο και λιγότεροι αγρότες ασχολούνται πλέον με την καλλιέργεια των εσπεριδοειδών.

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη των εσπεριδοειδών την τελευταία δεκαετία» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 65

Εξέλιξη εσπεριδοειδών	
Αυξήθηκε	20%
Μειώθηκε	35%
Παρέμεινε σταθερή	45%

Σε ποσοστό 45% η παραγωγή των εσπεριδοειδών παρέμεινε σταθερή, ένα 35% έχει μειωθεί και ακολουθεί ένα 20% που είναι μια μικρή αύξηση.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 66

Στην ερώτηση «ποια η χρυσή εποχή των εσπεριδοειδών» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 67

Η «χρυσή εποχή» των εσπεριδοειδών	
1970 – 1980	40%
1970 – 1985	25%
1980 – 1990	20%
2005 – 2010	15%

Ως «χρυσή εποχή» θεωρείται η δεκαετία 1970 – 1980 σε ποσοστό 40%, ενώ τα τελευταία πέντε χρόνια 2005 – 2010 έχουμε μεγάλη πτώση της παραγωγής της τάξης του 15% μόνο.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 68

Στην επόμενη ερώτηση «ποια τα σημαντικότερα προβλήματα για την ανάπτυξη των εσπεριδοειδών» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 69

Σημαντικότερα προβλήματα των εσπεριδοειδών	
Υψηλό κόστος παραγωγής	30%
Ασθένειες	10%
Οικοπεδοποίηση	30%
Ακριβό νερό	30%

Ως βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα εσπεριδοειδή θεωρείται το υψηλό κόστος παραγωγής, η οικοπεδοποίηση και το νερό που είναι ακριβό, με ποσοστό 30% για το καθένα, ακολουθούν οι ασθένειες με ένα 10%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 70

Στην ερώτηση «ποια η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων της περιοχής με βάση τον τομέα των εσπεριδοειδών» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 71

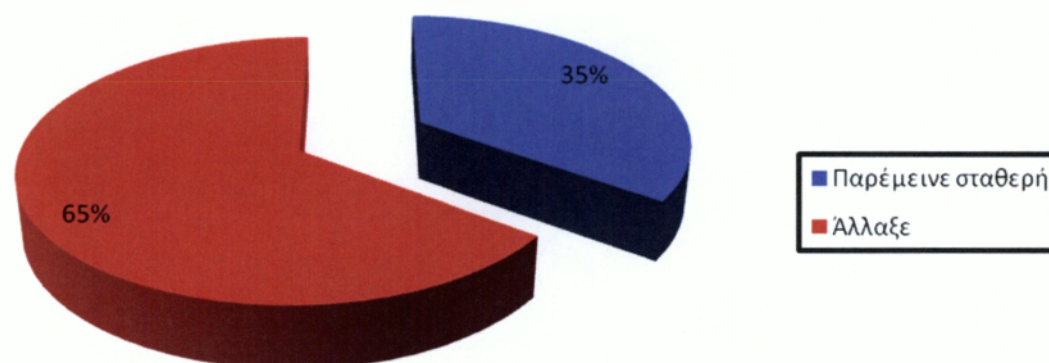
Εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων με βάση τα εσπεριδοειδή	
Παρέμεινε η ίδια	35%
Άλλαξε	65%

Η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων άλλαξε σε ποσοστό 65% ενώ παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 35%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 72

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ

Στην ερώτηση «ποια η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τα εσπεριδοειδή» έχουμε :

ΠΙΝΑΚΑΣ 73

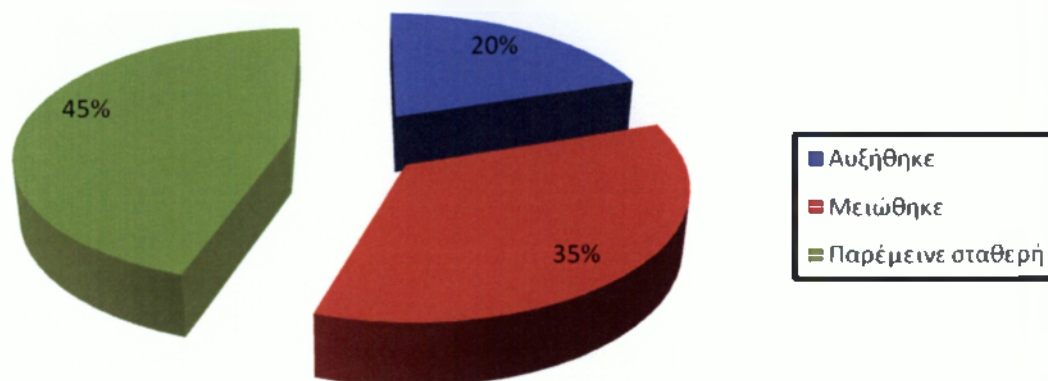
Εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας την τελευταία δεκαετία με βάση τα εσπεριδοειδή	
Αυξήθηκε	20%
Μειώθηκε	35%
Παρέμεινε σταθερή	45%

Η οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων κυρίως παρέμεινε σταθερή την τελευταία δεκαετία σε ποσοστό 45% ενώ μειώθηκε σε ποσοστό 35% και το υπόλοιπο ποσοστό υπέστη μικρή αύξηση της τάξης του 20%.

Στην συνέχεια ακολουθεί το αντίστοιχο γράφημα με τα αντίστοιχα ποσοστά :

ΓΡΑΦΗΜΑ 74

ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

- ✓ Τα κύρια είδη παραγωγής του νησιού της Χίου είναι η μαστίχα με ποσοστό 65%, δεύτερο έρχεται η ναυτιλία με 55% ακολουθεί το κρασί (Αριούσιος Οίνος) με 35%, έπειτα είναι το εμπόριο και η καλλιέργεια εσπεριδοειδών με ποσοστό 20% και τέλος είναι τα δημόσια έργα με ποσοστό 10% (ποσοστά τελευταίας δεκαετίας).
- ✓ Η μαστίχα παρέμεινε σταθερή σε ποσοστό 35%, το εμπόριο μειώθηκε κατά 45% ενώ παρέμεινε σταθερό κατά 35%, η ναυτιλία μειώθηκε στο 5% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 45%, τα δημόσια έργα μειώθηκαν στο 65% ενώ παρέμειναν σταθερά στα 25%, ο Αριούσιος Οίνος μειώθηκε στα 20% ενώ παρέμεινε σταθερός στο 45% και τέλος τα εσπεριδοειδή μειώθηκαν στο 35% ενώ παρέμειναν σταθερά στο 45%, μιλάμε πάντα για την παραγωγή του κάθε κλάδου την τελευταία δεκαετία.
- ✓ Η οικονομική δραστηριότητα όσο αφορά τη μαστίχα αυξήθηκε στο 50% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 45%, όσο αφορά το εμπόριο αυξήθηκε στο 6% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 39%, όσο αφορά τη ναυτιλία αυξήθηκε στο 56% ενώ

παρέμεινε σταθερή στο 34%, όσο αφορά τα δημόσια έργα αυξήθηκε 10% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 20%, όσο αφορά τον Αριούσιο Οίνο αυξήθηκε στο 45% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 35% και τέλος στα εσπεριδοειδή η οικονομική δραστηριότητα αυξήθηκε στο 20% ενώ παρέμεινε σταθερή στο 45%.

- ✓ Ως βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η μαστίχα είναι οι καιρικές συνθήκες με ποσοστό 40%, το εμπόριο αντιμετωπίζει το πρόβλημα της φορολογίας με ποσοστό 55%, η ναυτιλία αντιμετωπίζει την αντικατάσταση προσωπικού με μηχανές σε ποσοστό 40%, τα δημόσια έργα αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των μεγάλων εκπτώσεων σε ποσοστό 40%, ο Αριούσιος Οίνος αντιμετωπίζει το πρόβλημα του υψηλού κόστους σε ποσοστό 60%, τέλος τα εσπεριδοειδή αντιμετωπίζουν το πρόβλημα του υψηλού κόστους, της οικοπεδοποίησης και του ακριβού νερού σε ποσοστό 30% το καθένα.
- ✓ Τα προγράμματα που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά εφαρμογής είναι αυτά που αφορούν τη μαστίχα τα οποία είναι προγράμματα προβολής, προώθησης και νέων αγροτών με ποσοστό 47% το καθένα και των δημοσίων έργων, το πρόγραμμα ΕΣΠΑ με ποσοστό 70% και οι διάφορες επιδοτήσεις με ποσοστό 30%.
- ✓ Τέλος η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων που ασχολούνται με τη μαστίχα παραμένει η ίδια με ποσοστό 45% ενώ έχει αλλάξει με ποσοστό 55%, για το εμπόριο παραμένει η ίδια με ποσοστό 65% ενώ έχει αλλάξει το 35%, για τη ναυτιλία παραμένει η ίδια με ποσοστό 68% ενώ έχει αλλάξει 32%, για τον Αριούσιο Οίνο παραμένει η ίδια με ποσοστό 67% ενώ έχει αλλάξει 33% και τέλος για τα εσπεριδοειδή η εργασιακή ταυτότητα των κατοίκων παραμένει η ίδια σε ποσοστό 35% ενώ ένα 65% έχει αλλάξει επάγγελμα.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προσπαθώντας να καθορίσουμε την εργασιακή ταυτότητα του Νησιού της Χίου και χρησιμοποιώντας τα χαρακτηριστικά που ορίζουν συμβολικά και καθορίζουν στο χώρο με ιδιαιτερότητα την αστική ταυτότητα, οδηγηθήκαμε σε μια συγκριτική και συμπληρωματική μελέτη των στοιχείων που πλέκουν την ιστορία με την οικονομία, την εργασία με τη διαμόρφωση του κοινωνικού ιστού, την οργάνωση του χώρου με την συμβολική του διάσταση. Η Χίος είναι από την ιστορία της, ένας σημαντικός χώρος παρατήρησης για τους τρόπους με τους οποίους οργανώνεται η αστική ταυτότητα, για τους ρυθμούς με τους οποίους η εργασιακή ταυτότητα ενσωματώνεται σε αυτήν, την προσδιορίζει και τη μεταλλάσσει, για τους μηχανισμούς ανάπτυξης ή στασιμότητας

στους οποίους επιδρά καθορίζοντας μελλοντικά βήματα.

Στα πλαίσια αυτά προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τους βασικούς τομείς των οικονομικών δραστηριοτήτων που αναπτύχθηκαν στην πόλη και να παρουσιάσουμε τους βασικούς μηχανισμούς διαμόρφωσης της εργασιακής ταυτότητας. Όλες οι συνιστώσες που αναλύθηκαν συγκλίνουν στο ίδιο κοινό σημείο αναφοράς : τον τοπικό πολιτισμό και τη σημασία του στην ανατροφοδότηση και την αναπαραγωγή προϋποθέσεων αστικής άρα οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης. Αναδείξαμε επομένως την αστική ταυτότητα ως ένα σημαντικό μηχανισμό για την τοπική ανάπτυξη, σε αντίθεση με τους κυρίαρχους σήμερα τεχνοκρατικούς και, εν πολλοίς, οικονομικούς προσδιορισμούς που θεωρείται ότι μπορούν να καθορίζουν τους αναπτυξιακούς προσανατολισμούς.

Θεωρούμε λοιπόν ως ένα πρώτο και σημαντικό αποτέλεσμα της εργασίας μας το συμπέρασμα ότι χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα βασικά σημεία μιας είδη διαμορφωμένης ταυτότητας που προσδιορίζει στάσεις, νοοτροπίες και διαθέσεις, είναι αδύνατο να λειτουργήσουν θετικά οποιαδήποτε προγράμματα ή επενδύσεις οικονομικού χαρακτήρα κι αν υιοθετηθούν. Η ταυτόχρονη διαχείριση της εργασιακής ταυτότητας σε ένα αστικό χώρο με τα συγκυριακά οικονομικά δεδομένα, είναι ο μόνος μηχανισμός που μπορεί να εγγυηθεί βιώσιμες προοπτικές ανάπτυξης. Στα πλαίσια αυτά, έχει κατά καιρούς διαπιστωθεί η μηδαμινή απόδοση σημαντικών οικονομικών ποσών που δαπανήθηκαν, για παράδειγμα για τον πολιτισμό χωρίς να συνδέονται οι συγκεκριμένες ενέργειες με την ανάδειξη και ισχυροποίηση της εργασιακής και γενικότερα αστικής ταυτότητας.

Τα παραπάνω σημαίνουν ουσιαστικά πως η έναρξη μιας προγραμματισμένης διαχείρισης των στοιχείων (ιστορικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών) για τα οποία έγινε λόγος, με στόχο την ανάδειξη, την ισχυροποίηση και την ενεργοποίηση μιας αστικής ταυτότητας, θα αποτελέσει τον πιο ισχυρό αναπτυξιακό μηχανισμό υπό την προϋπόθεση μιας σοβαρής, επιμελημένης και σωστά στοχοθετημένης πορείας.

Με τον τρόπο αυτό ακόμα και το περιοριστικό γεωγραφικό μειονέκτημα του νησιού θα μπορούσε να μετατραπεί σε συγκριτικό πλεονέκτημα δεδομένων και τουρισμού που ήδη υπάρχουν να αναπτυχθούν περισσότερο. Πιο αναλυτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ενδεικτικούς τομείς στους οποίους ο προσανατολισμός της αναπτυξιακής διαδικασίας θα μπορούσε να ισχυροποιηθεί στη βάση μιας ολοκληρωμένης άποψης για την ταυτότητα της Χίου.

Οι οικονομικές δραστηριότητες στον τομέα του τουρισμού και της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου είναι σήμερα «περιορισμένες» στην παραλιακή ζώνη. Χρησιμοποιούμε τον όρο «περιορισμένες» γιατί πράγματι είναι το αποτέλεσμα μιας στρεβλής ήδη τουριστικής ανάπτυξης που δεν διαφοροποιεί τους διαφορετικούς χώρους ενισχύοντας την ιδιαιτερότητα τους και κάνοντας ελκυστική την ταυτότητα τους, αλλά αντίθετα μαζικοποιεί ένα συγκεκριμένο αλλά όμορφο χώρο με μόνο χαρακτηριστικό τη θάλασσα.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική αναπτυξιακή δυνατότητα για το νησί της Χίου. Η δυνατότητα αυτή βασίζεται στην ύπαρξη άφθονων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η τουριστική αξιοποίηση των οποίων χαρακτηρίζεται ανεπαρκής, λόγω έλλειψης μιας συγκροτημένης αναπτυξιακής πολιτικής. Ο μικρός λοιπόν, βαθμός τουριστικής

ανάπτυξης της Χίου σε συσχετισμό με τον μικρό βαθμό εξειδίκευσης του ανθρωπίνου δυναμικού αποτελούν κύρια στοιχεία, που πρέπει να ληφθούν υπόψη για το σωστό σχεδιασμό της.

Επίσης, η διάρθρωση των τουριστικών καταλυμάτων και η χωρική κατανομή των διαθέσιμων κλινών απεικονίζουν τον ανεπαρκή βαθμό οργάνωσης και λειτουργίας, καθώς και τη μέτρια ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, συνεπώς υπάρχει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και κυρίως ξενοδοχείων υψηλών προδιαγραφών.

Το λιμάνι της Χίου, τουριστικό και εμπορικό, εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να είναι ένα από τα πιο ζωντανά σημεία της πόλης. Η εκμετάλλευση του γεωγραφικού πλεονεκτήματος που κατέχει θα δυναμώσει όλο το νησί.

Οι αναπτυξιακές δυνατότητες του πρωτογενή τομέα, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τόσο με βιολογικό όσο και με ολοκληρωμένο σύστημα καλλιέργειας. Επίσης, να δοθούν ευκαιρίες στην επέκταση των βιολογικών καλλιεργειών και τη δημιουργία κυκλώματος διανομής στο εξωτερικό. Τέλος η κτηνοτροφία είναι ένας τομέας που θα μπορούσε να προσφέρει ακόμα περισσότερα στην τοπική οικονομία, αν υπήρχαν μονάδες ή αν δημιουργούνταν κάποιο κτηνοτροφικό πάρκο.

Ο δευτερογενής τομέας, έχει πολύ μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη μιας τοπικής οικονομίας. Στη Χίο, παρουσιάζεται αργός ρυθμός ανάπτυξης και βιομηχανική στασιμότητα, ενώ σημαντική είναι η εξάρτηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας από τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα. Η Χίος, στήριξε την ανάπτυξη της σε ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό μονάδων που ήταν προσανατολισμένες σε παραδοσιακούς κλάδους βιομηχανικής δραστηριότητας. Η κρίση έπληξε τους κλάδους αυτούς, επέφερε μια γενικότερη αποδιοργάνωση στις επιχειρήσεις των κλάδων αυτών, καθώς και πολύ υψηλά φαινόμενα ανεργίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Δροσοπούλου Αθ. Σόνια, «Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί», Αθήνα 1989
- ❖ Ζολώτας Ι. Γεώργιος, Τόμος Β΄
- ❖ Περίκος Γ. Η μαστίχα της Χίου, Επιστημονικές Εκδόσεις Έρευνας, Χίος 1990
- ❖ Εμπρός, Ημερήσια εφημερίδα Νομού Λέσβου, Λέσβος 1997

- ❖ Περιοδικό «Διαχείριση και αξιοποίηση υδάτινων πόρων Νομού Χίου, Φράγμα Κατράρη» Χίος 2008
- ❖ Περιοδικό «Μαστίχα», Έκδοση της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου, Αύγουστος 1983
- ❖ Περιοδικό «Τουρισμός και Οικονομία», Απρίλιος 1986

Ηλεκτρονικές πηγές

- ❖ Αριούσιος Οίνος : <http://www.ariousios.gr>
- ❖ ΑΣΕ Χίου : www.asex.gr
- ❖ Ιστορία της Χίου : www.chiosonline.gr
- ❖ Μαστίχα Χίου : <http://www.gummastic.gr>
- ❖ Νηρέας Χίου : <http://www.nireus.com>
- ❖ Οικονομία της Χίου : Ένωση ξενοδόχων Χίου : www.chios-hotels.gr